י"ב בחשון, תשמ"ז 14.11.1986

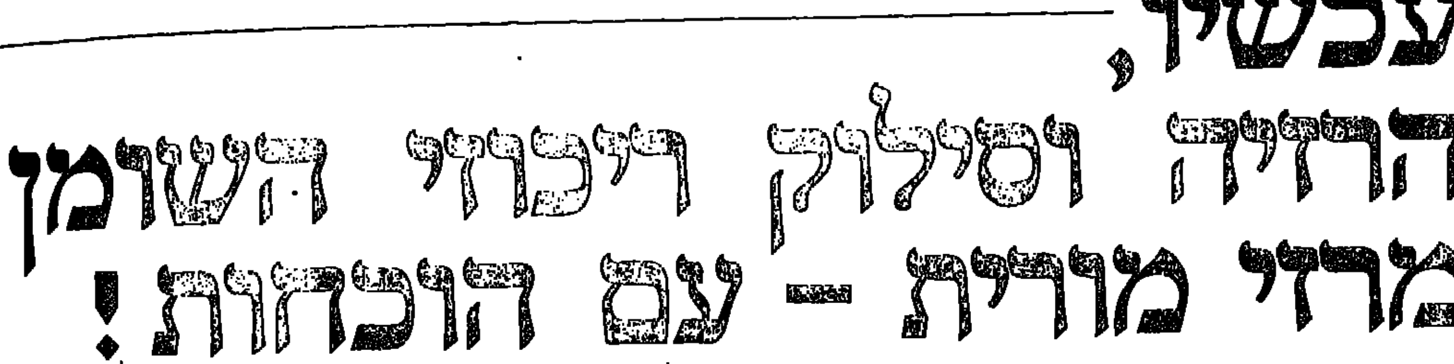
פא

הצ'קים.
חובות
רים

כטריסטים,
עובדי
כים.

הפרקליט של מרדכי ואנונו





יפה דלשד, מושבניקית צעירה, הפחיתה 20 ק"ג ב־30 יום והגיעה בקלות למשקל 55 ק"ג, בזכות השיטה האישית להרזיה וסילוק השומנים.
חדוה סלומון, מנהלת בכירה מאשדוד, רזתה 28 ק"ג ב־60 יום — בפיקוח רפואי — תוך כדי סילוק כל השומנים בירכיים ובכרס.
חינם — מרזי מורית שולחת עכשיו לביתך, חומר הסבר מפורט + הוכחות מצולמות.
חייג: 02־663125, 02־630423, או בתלוש.

חג הסוכות עבר, והחופשות הנפלאות (ו"השמנמנות"..) הגיעו לקיצן. זהו בהחלט הרגע, שעליך להיפטר מעודף המשקל המיותר — ולסלק את כל ריכוזי השומן המכבידים — בדרך הבריאה והקלה ביותר.

השיטה היחידה בישראל שנבדקה והוכחה כבריאה — עם 8 שנות נסיון רפואי ו־100,000 הוכחות להצלחה בהרזיה ובסילוק ריכוזי השומן — היא זו של מרזי מורית, המביאה לידי הציבור מדי־יום (8 שנים ברציפות!) הוכחות מצולמות להצלחה.

הרזיה מהירה וסילוק ריכוזי השומן — בפיקוח רפואי

הצוות הרפואי ב"מרזי מורית" חקר ומצא את הפתרון המושלם היחידי, שנבדק והוכח כבריא: זוהי תכנית הרזיה אישית משולבת, המותאמת לנתוניך ע"י רופאי החברה בנוסחה מיוחדת, ביחד עם המשקה הבלעדי והתכשירים לאיזורי ריכוז השומן, המבטיחים לך הצלחה מלאה: בכל 10 ימים יפחית גופך 3-10 ק"ג בקלות וביעילות — ודווקא באיזורי השומן הבעייתיים.



28 ק"ג ב־60 יום
סלומון חדוה הראשונים 40/6, אשדוד

התאמה אישית וייעוץ יום־יומי

השיטה הבלעדית למרזי מורית בפיקוח רפואי כוללת: תכנית הרזיה אישית, תכנית התעמלות אישית, תכנית לשמירת המשקל לתמיד, תכנית לסילוק ריכוזי השומן, תכשירים בלעדיים ומשקה טבעי — ללא תרופות, תכנית ייעוץ יום־יומית, קסטה להצלחה ומעל לכל — הבטחה של רופא להרזיה מהירה ובריאה.

צוות יועצות מנוסה עומד לרשותך בכל יום ומעניק לך ייעוץ ועידוד בכל תקופת ההרזיה ושמירת המשקל.



חינם — 24 שעות ביממה

כל שעליך לעשות הוא לחייג כבר ברגע זה לטל' 02-663126, 02-663125, 02-630423, או לשלוח את התלוש המצורף ולהזמין ללא כל התחייבות: חומר הסבר לשיטה + שאלון הרשמה מדעי + הוכחות מצולמות + הסבר למשקה ולתכשירים לאיזורי השומן.

גם בלילות ובשבתות תוכל להתקשר, למסור שמך וכתובתך למזכירה האלקטרונית, ומיד יישלח אליך כל החומר.

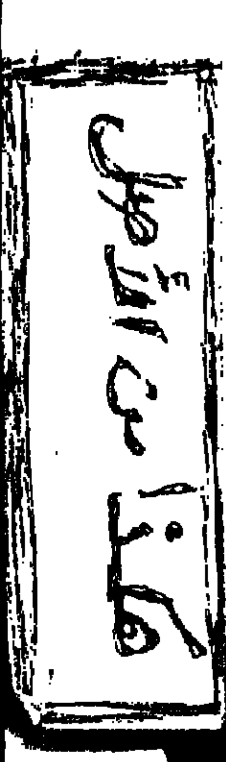
שירות מיוחד להרשמה מיידית

ניתן למסור פרטים אישיים, לצוות היועצות, לצורך מילוי שאלון ההרשמה, באמצעות הטלפון, בין השעות 08:00-16:00.



20 ק"ג ב־30 יום
דלשד יפה מושב זרחיה 8

מרזי מורית בע"מ
רח' אלפסי 30, ת.ד. 4456 ירושלים
נא שלחו לביתי את חומר ההסבר + הוכחות מצולמות — חינם
שם
כתובת



סופשבוע

י"ג בחשון, תשמ"ז 14.11.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: דניאלה בוקשטין
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

קוראי יקרים,

בראיון רדיו איים השבוע המפכ"ל דוד קראוס שבלעדי תקציב ראוי, ובמסגרת המוגבלת של כוח־האדם העומד לרשותה, תיאלץ המשטרה להסיר מעליה תפקידים לא־משטרתיים. כמו למשל להפסיק להיות גובה הכספים של המדינה בשרות ההוצאה לפועל. קשה להעריך אם הגביה הזאת היא סיפור הצלחה. אם ההשקעה שווה את ההכנסה. העובדה שאהרון בירמן ורפי רינאוי משגשגים בשוק עם פירסומת מוארת בכבישים, מלמדת שבעלי־חוב כבדים לא סומכים על המשטרה. הצמד קרא את המפה הרבה לפני קראוס. פעם גם הם היו שוטרים, עד שהגיעו למסקנה שבתור גובי חובות באזרחית יהיו גם עשירים.

אורית הראל פגשה אותם ושמעה שבשנה האחרונה לבדה הם טיפלו ב־350 תיקים. במחצית של דגים שמנים בערך של למעלה מ־50 אלף דולר כל אחד. המשרד הראשי שלהם מבוטח במיליון שקל. „לא צריך להתפתל בתרגילים חשבונאים כדי לדעת אם הם גומרים את החודש", כותבת הראל. כשביקש שמואל רחמני לביים את התמונה הפותחת את הכתבה, הוא נזקק לכמויות לא מבוטלות של שטרי־כסף מזומן. „אין בעיות", אמר אחד השותפים ושלח את עוזרו לסניף הבנק הקרוב משם חזר מיד עם בוחטות של גולדה ועגנון.

הם לא עובדים לבד. בשירותם צבא של גובים מאומנים ונבחרים בקפידה, הנעזרים בצי של מכוניות מרצדס. גביה עם סטייל, בשיטות מתוחכמות, בסיוע פלאי האלקטרוניקה, עם הרבה טריקים שונים וקוריוזים. לא את כולם יספרו. סוד מקצועי. אני לא רוצה לגנוב לאורית הראל את ההצגה ולספר במקומה את מה שהסכימו לחשוף. הם מצהירים שהכל נעשה באופן חוקי. למי שעלו על הכוונת שלהם יש דאגות אחרות מאשר לבדוק אותם בזכוכית מגדלת.

בסמוך ליום השיריון, שחל לפני שבועיים, נפגשה סמדר בת־אדם עם דרור ואביגדור קהלני. הבן שהחליט ללכת בעקבות אביו, באותו מסלול ממש ובאותה חטיבה, אחרי שנזרק מקורס טייס. קשה לדרור להיות הבן־של, לחיות בצילה של אגדה חיה. בימים אלה, כשניצב בטקס הסיום של קורס מפקדי־טנקים ותא"ל קהלני סקר את המיסר ושאל אותו אם לדעתו הוא מוכשר לפקד על טנק, מה יכול הבן לענות מלבד „כן אבא"? אבל סמדר שהולכת וחוקרת את הישגי הבן מעבר לחוג המשפחה, מוצאת שהבחור משתדל ומצליח להצליח בזכותו ולא בזכות אבא. המח"ט שלו, למשל, אומר שדרור קהלני טוב יותר, אפילו מאביגדור.

באזכרה לחללי השיריון באתר ההנצחה בלטרון, דיברה שרה וספי בשם המשפחות השכולות. היא איבדה במלחמות ישראל בעל ובן בכור. הדברים שלה הסעירו את הלב. נורית ברצקי נפגשה אתה בביתה שביסוד המעלה. המונולוג שרשמה מפיה מחליף השבוע את המדור הקבוע "שטח פרטי". הדפסנו אותו מיד אחרי סיפורם של הקהלנים תחת כותרת גג משותפת – "עצבים של פלדה". מה שנדרש לגיבורי הסיפורים ולקורא אותם.

צ. לביא

תמונת השער: בגדי האביב החדשים של פאריס ל־1978. תצלום "גאמא"

צוחק מי שצוחק ראשון

אומרים שאילו היה מתנזר מנשים ואלכוהול היה עכשיו כבר מוזמן לפסנתרן דגול באמת



לפחות כאן אתה יודע מה אתה רואה...

מצטער, אין עלי כסף...!

מה דעתכם לחגוג את יום־ההולדת של גורי נוונה, במקום בחדר־האורחים?

וכשתחזרי לכאן, ספרי לי את הרכילויות האחרונות שמסתובבות עלי במשרד...



הזהרתי אתכם לא להזמין טבעות־בצל מטוגנות. זה המאכל שהשף שלנו הכי מתגאה בו...

הפרקליט של מרדכי ואנונו

הודעת הממשלה שמרדכי ואנונו עצור בישראל הפתיעה אותו כשהיה תקוע בגשם שוטף בין חיפה לתל־אביב. הוא זה שלחץ להפסיק עם קשר השתיקה, אך לא נמצא במשרד כשרצו לתאם איתו את הפירסום. לא היו לו התלבטויות לקבל את התיק. עו"ד אמנון זכרוני, פרקליטם של קונצרנים כלכליים חובקי עולם, לא אומר מדוע נבחר להגן על האיש ואם יש כאן קשר לעברו כסרבן מלחמה ולפעילותו בתנועות פוליטיות שמאליות החותרות להסדר עם הפלשתינאים.

מאת יעל פז־מלמד

ב ראשית השבוע, באמצע הדרך מחיפה לתל־אביב, התקלקלו המגבים במכוניתו גדולת־המימדים של אמנון זכרוני, עורך־דין, והוא החליט לעצור בשולי הכביש. בחוץ ירד גשם נוראי, ובין הטיפות השמיע הרדיו הודעה דרמטית של ממשלת־ישראל המאשרת שמרדכי ואנונו נמצא בארץ. לאמנון זכרוני, התקוע בגשם, זו לא היתה חדשה. הוא כבר ידע עליה ימים אחדים אך איש לא תיאם אתו את מועד שידור ההודעה. איכשהו הגיע לתל־אביב והרים טלפון למי שצריך: „למה לא הודעתם לי?"

מסתבר שחיפשו אותו כל הבוקר, והוא הרי היה בחיפה, ואי־אפשר היה ליצור אתו קשר. „תסתכל על שולחנך, יש הודעות כהולות שתתקשר ברחיפות", ענה הקול מעבר לקו. אמנון הסתכל, מצא את ההודעות, ונרגע. חוץ מזה, הוא אשר לחץ כל העת על פרסום העניין, ונימוקיו איתו. טובת לקוחו היא שעומדת עתה לנגד עיניו. ולקוחו הוא מרדכי ואנונו, שעדיין לא הואשם אך סבורים כי יואשם בריגול ובבגידה במדינת־ישראל.

אחר־כך החלו הטלפונים של העתונאים, שלא פסקו גם למחרת. הרבה מאד תחנות־טלוויזיה זרות, וגם מהארץ כמובן. קשה לתאר איזה ענין מגלים בעולם בפרשה. הרבה פרטים הוא לא יכול למסור על הפרשה. רק שואנונו ביקש שהוא יהיה פרקליטו. לא מוכן לגלות באילו נסיבות הגיעה אליו בקשתו של ואנונו, דרך מי ומתי, והאם בגלל הרקע האישי שלו העדיף אותו על פני אחרים. מי שהיה צריך לתת את האישור נתן, והענין נסגר די מהר.

האם התלבט לפני שהסכים לקבל את התיק?

„לא היו לי שום התלבטויות. אני עורך־דין, ואני מאמין שכל אדם זכאי להגנה. כעורך־דין, הקייס עניין אותי. חשבתי שאני יכול לעשות אותו טוב, וקיבלתי על עצמי. אני מתייחס אל זה כאל ענין מקצועי לכל דבר. הרבה זמן לא יכולתי לדבר על כך שאני מטפל בתיק הזה, ואפילו לחברים הקרובים ביותר לא אמרתי מלה".

וכיון טלפון מהאן.בי.סי. לזה של הבי.בי.סי., נכנסה גם בחורונת צעירה, עם חבילה ענקית של ניירות טואלט שהזמינו מהמשרד, ואמנון עזב הכל ורץ לשחרר אותה מן המעמסה. והגיע גם נורי־אל־עוקבי, בדואי שלוחם על זכויות בני שבטו לשבת על אדמתם, שאמנון טיפל בזמנו בעניינם. נורי לקח את המכונית לתיקון, הביא קצת כסף שאחד מבני שבטו חייב לאמנון, והבטיח להביא את יתרת החוב כאשר מצב עדר הכבשים ישתפר. „זה מה שהורג אותי במקצוע שלנו, שאנשים זקוקים לעורך־דין ולא תמיד יכולים לשלם לו", אמר אמנון לנורי, שכמובן הסכים אתו. אחר־הצהרים הציצה למשרד גם אשתו, מירי זכרוני, אשת יחסי־ציבור: „רק עכשיו שמעתי ברדיו על התיק המסתורי שאתה עובד עליו כל־כך קשה, ולא היית מוכן לאמר לי מלה עליו".

אמנון זכרוני, 50, הוא אדם שליו בצורה יוצאת־דופן. קשה, כמעט בלתי־אפשרי, להוציא אותו מן הכלים. הדלת של משרדו פתוחה כל הזמן, עורכי־דין צעירים שעובדים אצלו נכנסים ויוצאים. לכל אחד מהם שאלה הנוגעת לתיק זה או אחר שעליו הם מופקדים. אמנון מקשיב בסבלנות, עונה ביסודיות ובדייקנות מדהימה, תוך שהוא משיב על שלושה טלפונים ברזמנית, ורושם על איזה פתק בצד עניינים שהוא צריך לטפל בהם ברחיפות. הוא איש גדול־מימדים, עם כרס די רצינית, ועם סיגרלה ממועכת בפה. כבר שנים שהוא מדבר על דיאטה, ואין לו זמן לממש אותה ברצינות. למרות שהוא עובד שבעה(!) ימים בשבוע, 16 שעות ביום בממוצע, תמיד הוא קצר בזמן. מעגל קסמים שהוא לא יכול לשבור, ואולי גם לא כל־כך רוצה. תיק גורר תיק, המון מבקשי־טובות שהוא לא יכול להגיד להם לא, מעורבות בעניינים פוליטיים, שגוררת אחריה עתירות לבג"ץ בקצב שקשה לעקוב אחריו.

אמנון זכרוני הוא כראש וראשונה אדם בעל השקפת עולם שמביאה אותו לעשות מעשים. אפשר להסכים עם רעותיו ועמדותיו. אפשר להתנגד להן, אבל אי־אפשר שלא לכבד את העקביות ואת דביקותו באמונותיו. על המפה הפוליטית הישראלית הוא ממוקם בשוליים המזוהים בעיקר עם השקפת עולמה של מה שהיתה פעם "תנועת העולם־הזה כח־חדש", שבראשה עמד עורך "העולם הזה", אורי אבנרי. למרות שהיום הוא אינו שייך לשום מפלגה, וגם פעילותו הפוליטית שלו דעכה במקצת, הוא עדיין עורך־הדין של השבועון, חבר קרוב של אבנרי ומאמין גדול בדרך שעתון זה חרט על דגלו.

א מנון עצמו מגדיר את השקפת־עולמו כהומניסטית. אדם שאינו אדיש לקיפוח זכויות־האדם וחרויות־הפרט. אלה המקרים המוציאים אותו משלוותו, שבגללם הוא מוכן להפוך עולמות, לדחות עניינים בוערים, לעבוד בחינם. כך היה במאבק נגד הוצאת גופתה של תרזה אנגלביץ מהקבר, בפרשת השב"כ, בפרשת מניות הבנקים, ולאחרונה סביב נסיעת משלחת־השמאל לרומניה לפגישה עם אנשים מאש"ף. היו שנים בהן היה עותר לבג"ץ על ימין ועל שמאל. עשרות, אם לא מאות. בשנים האחרונות התמתן במקצת. הקמתן של אגודות שונות, שהפקידו עצמן על שמירת זכויות־הפרט,

הפחיתה קצת את הלחץ מעליו. וגם הגיל עושה את שלו.

קשה לשחות הוא מרגיש. אמנון זכרוני הרבה פחות [...]רץ היום. קשה יותר להזיז אותו מהכסא. ויש גם [...] בלתי־נסבל של עבודה. למרות שהמשרד מעסיק [...] עורכי־דין נוספים, ועוד במספר הזה מתמחים [...] משפטנים. המעמסה העיקרית רובצת עליו. הכל [...] בסופו של דבר אל לשכתו. משום־כך הוא נאלץ [...] במשרדו הצנוע שבלב תל־אביב כמעט מסביב לשעון, לא יודע הרבה שבתות וחגים, רכון על [...]ורכי־דין, מחפש בהם מוצא לבעיות משפטיות [...] את שלו. נסיעות לחו"ל – רק לצורך עסקים. בלילות שבת הוא עוזב את המשרד עם חשיכה,

אמנון זכרוני: „לא היו לי שום התלבטויות עם ואנונו. כעורך־דין, הקייס עניין אותי. חשבתי שאני יכול לעשות אותו טוב, וקיבלתי על עצמי. אני מתייחס אל זה כאל ענין מקצועי לכל דבר. הרבה זמן לא יכולתי לדבר על כך שאני מטפל בתיק הזה. אפילו לחברים הקרובים ביותר לא אמרתי מלה".

ומרובר באדם בעל משפחה, אב לשני ילדים – טבעון (25) ושרון (18). אין לו פנאי לחיי חברה, וגם עניין גדול בהם אין לו. הוא אינו מבלה, אינו מבטל את זמנו בשיחות שאינן קשורות עם תיק זה או אחר. לפעמים הוא יוצא לארוחת־ערב, וחוזר אחר־כך להמשיך את עבודתו. כך זה היה תמיד. הוא לא זוכר את עצמו ישן יותר מארבע שעות ביממה. הוא גם לא זוכר את עצמו עייף.

אמנון זכרוני נולד בתל־אביב, להורים שעלו מרוסיה. שתים־עשרה שנים למד ב„גאולה", בית־ספר פרטי וסוגי וגם תיכון. ילדותו עברה עליו „כמו על כל צבר באותם ימים". ימי המאבק לתקומת המדינה והשנים הראשונות שלאחר מכן. האם היה בילדותו משהו שיבשר את המרדנות וההליכה נגד הזרם שהעלתה אותו למותרות בבחרותו? „סבר. אז הייתי יוצא־דופן", הוא נזכר, „כל הילדים בכיתה שלי היו בער ה'הגנה'. אני הייתי היחיד שתמכתי באצ"ל, ואפילו חילקתי כרוזים מטעמם. תמיד הייתי ילד מאד עצמאי, שבסופו של דבר עשה מה שהוא מוצא לנכון, אפילו היה זה בניגוד מוחלט לדעת ההורים". בבית־הספר היה פעיל בוועד התלמידים, ערך את העתון הפנימי ושיחק כדורגל ב"מכבי". חודשים רבים בילה במעברת עמישב שליד פתח־תקוה, עוזר לעולים החדשים שהציפו את המדינה בשנותיה הראשונות, ללמוד את העברית החדשה והקשה לה נדרשו כדי להיקלט.

במאי 1954, כשהגיעה שעתו להתגייס לצה"ל, הוא סרב ללבוש מדים. זכרוני, ילד־טוב־תל־אביב, הכריז על עצמו כעל „סרבן־מלחמה", מעשה קיצוני

(המשך בעמוד הבא)

זכרוני. מגן שמאלי

צילום: שמואל רחמני

(המשך מהעמוד הקודם)

וחסר־תקדים בקיצוניותו בישראל הצעירה והפטריוטית, שעורר רעש לא קטן, וזכה לכיסוי רציני באמצעי התקשורת. נתן אלתרמן כתב על התופעה ב"טור־השביעי", בהערצה לא נסתרת: –

"...הצעיר האמיץ הלזה וימיו/ העשרים חקשים/ במסגיע תובעים תשובתנו? אכן/ עוד הפתח פתוח./ אל נשהה וניסוג. לו כמוהו נהיה/ לבעיה ניגשים,/ באותה השלימות הנפשית/ ובאותה מעלת אורח־רוח".

אבל צה"ל לא נכנע ולא ויתר לו. זכרוני התעקש והכריז על שביתת רעב שנמשכה 23 יום. במהלכה נפגע הכבד שלו עד שהיה חשש לחייו. כעודו שובת רעב נשפט בפני בית־דין צבאי ונגזרו עליו שמונה חודשי מאסר. הוא לא נכנע. כאשר יצא מבית־המשפט כשל מרוב חולשה ונפצע ברגלו. הוא אושפז בבית־חולים צבאי והמשיך את שביתתו. הפרופסורים מרטין בובר, שמואל הוגו ברגמן וארנסט סימון שלחו מכתב לשלטונות הצבא, וביקשו שלא יניחו לצעיר בן ה־18 למות. ידיים מסתוריות כתבו אז על גדרות וקירות בתים באותיות גדולות ושחורות: "ישוחרר אמנון זכרוני".

ביום ה־24 לשביתה נמצא המוצא. זכרוני גוייס אך לא נשלח לשרות קרבי. הוא התמנה לעורך בטאון הג"א. רוב הציבור בארץ לא סלח לו, ראה במעשהו נסיון להשתמט מהחובה הקדושה ביותר של כל צעיר ישראלי. משפחתו ידעה שאין טעם לנסות לשכנע אותו לוותר. "תמיד הייתי עקשן גדול. מי שהכיר אותי, ידע שאין טעם לנסות". אחרי שיחרורו הלך ללמוד משפטים.

למעלה משלושים שנה אחרי אותה סרבנות, קשה לדעת אם היה חוזר עליה, אילו נקרא היום להתגייס. מירי, אשתו, אומרת שצריך לזכור ולהבין את הנסיבות של אותם ימים כדי להעריך את המעשה. "הסרבנות לא היתה כלפי עצם השרות בצה"ל. אמנון סרב לשאת נשק. היום יש דרכים לטפל בבעיות מסוג זה. אז לא היו". היום קשה להוציא מאמנון הודעת־חרטה במרי ההוא. אבל יש חדשות: בתקופת ההמתנה שקדמה למלחמת ששת־הימים פנה זכרוני לראש־הממשלה דאז לוי אשכול וביקש לגייסו לצה"ל. "ראיתי במלחמה ההיא מלחמת הגנה מוצדקת". אשכול נענה לבקשה, ואמנון החל לשרת במילואים שרות פעיל.

חבריו אומרים שהיום הוא לא גאה על התנהגותו באותה תקופה. "אילו היה לו אז את השכל שיש לו היום, הוא לא היה חוזר על העניין", אומר חבר קרוב. "אמנון היה צעיר אידיאליסט, שגדל ברוח הפנאטיות הרעיונית של אותם שנים, וחשב שחייבים לעשות מעשים קיצוניים כדי לתקן עולם. היו לו כל מיני רעיונות. אוטופיים, ואפילו שהוא לא מודה בכך היום בפה מלא, יש בו חרטה מסויימת על המעשה. אני לא חושב שהיום אפשר להגדיר את אמנון כפציפיסט".

באוגוסט 1965, כמחאה על כוונת הממשלה לחוקק את חוק לשון הרע (שיפלה לטובה חברי־כנסת על פני עיתונאים) החליטו עורכי "העולם הזה" לרוץ לכנסת ברשימה משלהם. הם הציעו לזכרוני, עדיין עם סטיגמה של סרבן־מלחמה, להצטרף לרשימה. הוא ביקש שלא יעמידו אותו ברשימת המועמדים. לא רצה לקלקל את השורות, שהורכבו בעיקר מלוחמים בוגרי מלחמת השחרור. כתנועה החליטו להכלילו. מאז ועד היום הלך זכרוני בדרך מקבילה לצד חברו הוותיק

(המשך בעמוד 32)

מירי זכרוני: "אני נהנית מהחופש המוחלט שיש לי".

קשה לחיות איתו וגם נעים

מירי ואמנון זכרוני נישאו לפני 26 שנים. אמנון עמד לסיים את לימודי המשפטים. מירי היתה מזכירה. קשה להעלות על הדעת שני הפכים גדולים יותר. מירי נמרצת מאד, אופטימית, אוהבת לבלות, לרקוד, לארח במסיבות רבות־משתתפים בביתה. תמיד היא עליזה ושמחה, רצה ממקום למקום, מבילוי לבילוי. אמנון שקט מאד, כמעט נחבא אל הכלים, מדבר בשקט, צוחק מעט, רציני כל הזמן. עם השנים התעגלו הפינות. השניים למדו לחיות אחד עם השני. זה לא עבר בלי משברים, אבל הרבה שנים החיים זורמים על מי מנוחות.

הם גרים בדירת־גג בגבעתיים, עמוסת תמונות. חייהם פשוטים, לא ראוותנים, וחברים שלהם אומרים שאורח־החיים הזה רחוק מלבטא ולנצל את אפס־קצהו של הפוטנציאל הכלכלי שלהם.

מירי זכרוני, בעלת משרד ליחסי־ציבור. מונולוג:

מירי זכרוני: "אני מבינה מה היו המניעים שלו כשקיבל על עצמו להגן על ואנונו. אבל אני לא רוצה להתערב בזה. הוא היה נורא עסוק בזמן האחרון ונורא מסחורי. ידעתי שמשהו מתבשל. האמת שבכלל לא הייתי בכיוון של ואנונו".

"אמנון הוא אדם מאד רציני, חכם מאד, יסודי, אמין. הוא אף לא יורה מן המותן. הוא מדבר מעט, אבל כשהוא אומר משהו, אלה תמיד דברים שהוא חשב עליהם קודם לכן. הוא אף לא מדבר סתם. המוסר והיושר אצלו הם מעבר לכל. יש לו לפעמים, פה ושם, קצת חוש הומור, אבל בסך־הכל הוא אדם נורא רציני. בשום אופן לא הייתי מגדירה אותו כאדם שייכנס לחדר, ויהיה המצחיקן של החבורה, מסמר הערב. אבל כשהוא יושב בחבורת אנשים שנעים לו אתם, הוא יכול לפעמים להיות משעשע.

"אני לא מסכימה עד חסוף עם כל הדברים שהוא עושה. אני גם לא שלמה עם כל התיקים שהוא לוקח לטיפול. אבל אני מכירה את אמנון, ואני יודעת איך הדברים פועלים אצלו. אמנון הוא אדם מאד שכלתני, לא אמוציונאלי, והוא ניגש לדברים מנקודת מבט מקצועית. הוא אומר שכל אדם זכאי להגנה, ואם יש בתיק עניין מקצועי, הוא יטפל בו. הוא לא איש של התקשרויות רגשיות. הוא לא יוצר יחסי ידידות עם אנשים שהוא מטפל בהם. הוא פשוט עושה את עבודתו, ברצינות, בדייקנות וביסודיות, וזהו. אין לו צורך להתבדח, אין לו צורך להגיע למעורבות רגשית.

"לפעמים קשה מאד לחיות עם אדם כמוהו, שאף־פעם איננו בבית, שכל זמנו מוקדש לעבודה. אבל לפעמים זה גם נעים. אחרי הכל, שנינו לא התחלנו אתמול לחיות יחד. אנחנו הולכים בתוך משותפת כבר הרבה מאד שנים. למדנו לחיות אחד עם השני, ומצאתי את הדרך להתמודד עם זה, למדתי שאני זו שצריכה להחליף מנורות בבית, לגדל את הילדים, לדאוג שהבית יהיה בית. מצאנו את הנוסחה שתאפשר לנו חיים משותפים, מאחר ששנינו מאד לא רצינו לפרק את המסגרת.

"לגבי התיקים הסנסציוניים שהוא לוקח על עצמו, גם כאן אני לא תמיד מסכימה, אבל אני אף־פעם לא אפריע, וגם זאת עזרה. גם אם אני ארצה להתערב, זה לא יעזור לי. אמנון הוא מאד עצמאי, מאד עקשן, אי־אפשר להזיז אותו מדרכו. למדתי לחיות גם עם זה, בסך־הכל הרבה יותר כדאי לחיות אתו, מאשר נגדו. לא הייתי רוצה להגיע למצב שאני אהיה נגדו.

"מה שחשוב לי זה שהילדים לא יסבלו. לכן אני נגד כתבות מהסוג הזה, כי שוב חוזרת ועולה כל פרשת הסרבנות, ויש לנו עכשיו ילד בצבא, ולא הייתי רוצה שהוא ייפגע. אבל בסך־הכל, הילדים לא מכירים חיים אחרים. בשבילם, אורח־החיים שאנחנו מנהלים הוא היחיד הבא בחשבון. זה כל־כך ברור להם, כמו שהיום זה כל־כך ברור לי. החלוקה אצלנו בבית היא מאד ברורה. אני זו שקניתי את הבית, אני זו ששומרת שהוא תמיד יהיה נקי ומסודר, ושתמיד יהיה אוכל וכביסה נקיה. ואני גם זו שמתקנת קצר חשמלי. לא יעלה על דעתי לפנות לאמנון בעניין הזה.

"היום לא הייתי מחליפה את העצמאות שאורח־החיים הזה מקנה, בעד שום חוו. אני נהנית מהחופש המוחלט שיש לי, ומצד שני, מן הבטחון שיש לי בקשר עם אמנון, אנחנו חברים נורא טובים. אני יודעת שאם אני אצטרך אותו, הוא יעזוב הכל ויבוא לעזור. ונורא טוב לי עם הבטחון הזה. אני חושבת שמצאנו נוסחה נהדרת, וזה לא היה קל. אני עצמאית לגמרי, נוסעת לי לבד לחו"ל, הולכת עם חברות לסרטים, להצגות, לבילויים. אז אי־אפשר גם את זה, וגם אחר־כך לבוא הביתה, ולרצות להיות האשה הקטנה שדואגים לה ומגישים לה קפה למיטה.

"עם הילדים יש לו היום קשר נהדר. הם חברים מאד טובים. כשהם היו קטנים, לא היתה לו הרבה סבלנות אליהם. כבל שהם גדלו, ואפשר היה יותר לדבר אתם, הלך הקשר והעמיק. הבת שלנו עובדת עכשיו כעורכת־סרטים אצל מנחם גולן. כמעט כל יום היא מדברת אתנו מחו"ל, מספרת מה עובר, מתייעצת עם אמנון. יש להם קשר נהדר. כך גם עם הבן.

"מה דעתי על התיק האחרון שהוא קיבל לידיו? אני מבינה מה היו המניעים שלו כשקיבל על עצמו להגן על ואנונו, אבל אני לא רוצה להתערב בזה. הוא היה נורא עסוק בזמן האחרון ונורא מסחורי. ידעתי שמשהו מתבשל. האמת היא שלא הייתי בכלל בכיוון של ואנונו.

"אני קצת יותר קונבנציונאלית מאמנון. קשה לי קצת עם כל הפעילויות הפוליטיות שלו. אבל בסך־הכל יש לנו הרבה דברים משותפים, יש חברות גדולה, למדנו לחיות מאושרים אחד עם השני".



צ'ק לא הולך לאיבוד

מאת אורית הראל
צילומים: שמואל רחמני

המשרד המפואר מוצנע מאחורי שלט קטן בבית דירות סתמי בחולון. ממנו נשלחות ידיים ארוכות לכל רחבי הארץ, לשטחים וגם לחו"ל. חייבים לך כסף ולא רוצים לשלם? הצ'קים שנתנו לך חזרו בלי הכיסוי שלא היה להם? יש לך למי לפנות. כתובת חוקית, מסודרת, מאורגנת, מתוייקת. והחשוב ביותר — יעילה. מאוד. משרדי הגובים עמוסי העבודה, הם, מתברר, השיניים החדות החסרות לחוק ולמשרדי ההוצאה לפועל.

זה היה כארצנו הקטנטונת איש עסקים אמיד אחר, דמות ידועה ומוכרת בציבור. יום אחר נתן האיש צ'ק – המחאה, בעברית יפה – על סך 120 אלף ש"ח לחברה שעוסקת ביבוא טוכר ותה. נתן – ומטעמיו הוא ביטל
הצ'ק. לא בסדר, אמרו לעצמם מקבלי הצ'ק,
לגבות את תמורתו בכל זאת, ומהר. פנו אל
שמחה בגביית צ'קים מאנשים שלא תמיד
באמת לשלם את מה שרשמו על הנייר המוארך.
זיהו מיד שמדובר כ"בעל קשרים ואמצעים",
לעקוב אחריו. עקבו ומצאו ש"הוא גבר
אשה בבית ואוהב להתהולל". כיוון שכך,
אותו עם בחורה נחמדה והנציחו את שניהם
צילומים נמרץ לא פתוח. תמונה אחת מתוך

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

הסידרה שלחו לאיש בדואר רשום, יחד עם הזמנה מנומסת לסור למשרד הגובים. שעתיים אחרי שקיבל את התצלום עם הנחמדה, כבר היה האיש במשרדם של הגובים, ושילם את חובו תמורת הבטחה שאשתו לא תיפגש לעולם עם התמונות. אלה, מן הסתם, לא כל־כך מצאו חן בעיניו. אגדה שהיתה באמת. תשאלו את רפי רינאוי. הוא יודע. הוא גבה את הכסף.

גובי צ'קים. לא אלה שקשורים בפשע ועולם תחתון. כאלה שמגדירים את מקצועם כ„גביית חובות". משכנעים את החייבים לשלם באמצעים ש„עורך־דין והוצאה לפועל לא משתמשים בהם", אבל הכל בגבולות החוק. לעיתים, כך נדמה, קרוב מאוד לגבול הזה. ב"דפי זהב" של איזור תל־אביב, תחת הסיווג "גבייה – שירותים", מופיעים שמות של ארבעה משרדים: המשרד של רפי רינאוי וכו עוד ידובר, לשכת המסים של הפועל המזרחי, שהם מאופרה אחרת, משרד אחד שהעלמה שענתה בו לטלפון הודיעה כי אינם מתעסקים בגבית צ'קים ומשרד רביעי, נטול כתובת, שיש לו רק תא דואר ומספר טלפון, שם לא היתה תשובה. אפשר כמעט לטעות ולחשוב שאין בענף פרנסה. או שאין ענף.

יש בוודאי מי שהיה מעדיף להשאיר את הטעות האופטית הזו על כנה. במשטרה (לשכת דוברת מחוז המרכז) אומרים ש„אין קשר בין החברות למשטרה". רוני בודסקי, סגן מנהל בתי־המשפט בירושלים והדובר, טוען ש„זה לא נכון לחלוטין שלחוק יש שיניים קהות. כשהאובייקט הוא מטרה מוגדרת, למשל כשיודעים איפה הוא עובד, גובים בקלות את החוב על־ידי עיקול משכורת או אפילו מאסר". הוא גם סבור ש„רוב החייבים מוגדרים, ואז התהליך מהיר. לגבי חייבים לא־מוגדרים, כאלה שכתובתם לא ידועה, לדוגמה, הקושי קיים לגבי כל אחד שינסה לאתר אותם". והוא חוזר שוב על הסיסמה: „לא נכון שהשיניים קהות – מחסני ההוצאה לפועל הם עדות לשיניים החדות".

מקור במערכת הקשורה בהוצאה לפועל אמנם אמר דברים ברוח דומה, כמו „אם יש לבעל החוב כסף, התהליך מהיר מאוד. הבעיה היא כשאין כסף", אבל הודה בסופה של שיחה דיפלומטית ש„יש מדיניות לענות כמו שרוצים". היטיב להגדיר את המצב יורם וינר, שוטר לשעבר: „כמו שיש רפואה שחורה, יש משרדי גבייה פרטיים, וזה עסק משגשג בצורה בלתי־רגילה, תוצאה ישירה של המחדל ברשויות. רוצים שנאמין שאין בעייה ואנשים סתם הולכים ומוציאים הון? נו, באמת. אני לא מאשים את המשטרה – אין תקציב, אין משאבים, אין שוטרים. אותו הדבר עם ההוצאה לפועל – זו פאשלה אחת גדולה. בממוצע, זמן ביצוע מהיר זה חצי שנה עד שנה. אז אנשים פונים לחברות ומוכנים לשלם לגובים חלק מהסכום שישיגו בשבילם. זה יותר טוב מכלום. אם הכל היה בסדר, לא היו הולכים לשם אלפי דולרים כמו ברפואה השחורה".

מעשה בקופסת נעליים: יום אחד הופיע במשרדם של רפי ושותפו אהרון בירמן „יהודי טוב", בעל חנות נעליים, וטען שיהודי אחר, קצת פחות טוב, ממעלה אדומים, יחד עם אדם נוסף מחדרה, רימה אותו ב־85 אלף ש"ח. הוא סיפר שבמשך חצי שנה עבד על מנת לספק לשניים סחורות בעבור מפעל שעמדו לפתוח במעלה אדומים, ובתמורה קיבל תשלום בצ'קים ששניים מהם חזרו. שוב זיהו הגובים מיד במי מדובר, והחליטו לנקוט בצעד מתוחכם: שני צוותים נשלחו בו־זמנית לחייבים, אחד למעלה אדומים והשני לחדרה. מה בדיוק הם אמרו לאיש בחדרה הם לא גילו, אבל הוא המציא פתאום, כבמטה קסם, קופסת נעליים ובה כל סכום החוב במזומן, וגם צירף מכתב התנצלות. באותה שעה ממש „עשה הצוות במעלה אדומים פרסומת ברחוב" לאיש עם החוב, פרסומת שכנראה לא בדיוק החמיאה לו, כי הוא החליט מיד לשלוח עם הגובים סחורה בשווי סכום החוב. סוף מעשה: שני הצוותים נפגשו במשרד עם כפל תמורת החוב – במזומן ובסחורה. הכסף נמסר ל„יהודי הטוב", ועכשיו עוסק בורר מיוחד בשאלה אם מן הראוי להחזיר לחייבים את הסחורה, או לא.

„א. בירמן את רפי". אהרון בירמן ורפי רינאוי.

פעם הם היו שוטרים. היום הם גובים. שילוט תוצות עם צללית מסתורית־מאיימת נוסח ראש השב"כ, משרד ראשי בחולון – אחד מחמישה סניפים – שמבוטח במיליון שקל. זה בוודאי לא רק בגלל האקווריום חיפה עם הדגים הצבעוניים או הוויסקי המשוכח, תוצרת חוץ כמובן, שמקשט את המשרד באותה טבעיות כמו שטיח־הקיר או סוללת הטלפונים המשוכללים.

אהרון בירמן, איש גדול שהולם בחזותו את הסטריאוטיפ של „גובה" הגה את הרעיון והתחיל לעבוד כאורח עצמאי כבר ב־76'. לפני־כן היה רס"ר במשטרה, שם „הוגבל", כהגדרת שותפו רפי, וגם המשכורת לא בדיוק ענתה על צרכיו. לכן החליט לעזוב ולעסוק בתחום שיהיה קרוב לנסיון שרכש במשטרה. ב־83' צירף אליו את ידידו רפי, גם הוא מהמשטרה, לאחר שזה יצא לפנסיה מוקדמת בגלל פציעה בעת השירות. מה„מבצר" החולוני הנוכחי שלהם הם שולחים ידיים ארוכות לכל רחבי הארץ, לשטחים וגם לחו"ל, וכל זה תמורת 20 עד 40 אחוזים מערך הגבייה (בחו"ל – עד 50 אחוז), תלוי באזור הגבייה ובפרטים הידועים על החייב. בשנה האחרונה, למשל, הם טיפלו ב־350 תיקים: כשליש מהם היו נגד ערבים מהשטחים, כמחצית היו „תיקים גדולים", כלומר בערך של למעלה מ־50 אלף דולר. לא צריך לנסות ולהתפתל בתרגילים חשבונאים כדי לדעת אם הם גומרים את החודש. אפשר פשוט להאמין לרפי, שקובע בנימה פסקנית ש„אי אפשר להיות מזה עשיר. אפשר להיות מזה מאוד־מאוד עשיר".

הם מעסיקים עורך־דין, שני חוקרים פרטיים ו־12 גובים, ביניהם אשה אחת. מי הם האנשים האלה המצליחים לשכנע בעלי חובות המסתכמים בעשרות ואלפי דולרים לפרוע במהירות את חובותיהם במקום שהרשויות רשמיות נכשלו?

רובם אנשי משטרה לשעבר, יוצאי יחידות קרביות, ללא עבר פלילי (כן, בודקים אותם) ובעלי רשיון לנשק. מי שרוצה לעבוד אצל אהרון ורפי חייב לעבור ראיון אישי, חקירה של החוקרים (שואלים עליו בשכונה), ותקופת הכשרה בה הוא מוצמד לראש צוות ותיק, אז „אסור לו לפתוח את הפה בשטח" והוא חייב ללמוד בעל־פה את כל חוקי ההוצאה לפועל. מקרימים תרופה למכת התירוצים האפשריים של החייבים. הם עובדים בצוותים של שלושה. ראשי הצוותים קבועים, ההרכב משתנה לפי המשימה. לשון אחר – בעל באסטה ייפגש עם גובה שייראה כמו בעל הבאסטה שלידו. איש העסקים ייפגש עם מישהו שבקלות יכול היה לתת גם לו צ'ק שיחזור. „אצלנו לא משנה צורה והופעה", מסביר רפי, „כי יש לנו לקוחות וחייבים מכל שכבות האוכלוסיה. אצלנו לא מפחידים, לא הולכים לילד, מסובבים לו אוזן ומוסרים ד"ש לאבא. אנחנו פועלים לפי החוק".

12 כלי־רכב עם מכשירי קשר, ארבע מכוניות מרצדס עם טלפונים, בסיס קשר במשרד המוצנע מאחורי שלט קטן בקומת קרקע בבית דירות סתמי

[illegible], גובים שמחוברים לאיתוריות 24 שעות ביממה ומצוידים במכשירי קשר ו„עוד שני דברים שאני לא יכול להגיד מה הם, זה ציוד אישי מסווג מחו"ל" – כדי שלא יהיו הפתעות בזמן הגבייה, וכדי שלחייב לא יהיה פתחון פה לומר שהפעילו עליו אלימות או אמצעי סחיטה.

מי צריך את כל זהז הרבה אנשים, מתברר. „להחזיק חברה כמו שלנו עולה המון כסף, אבל משתלם", אומר רפי. „יש הרבה מאוד צ'קים חוזרים בשוק, המשטרה מוצפת בבעיות אחרות וגם להוצאה לפועל יש מחסור חמור בכוח־אדם ובמשאבים". נשמע מוכר?

השמועה עוברת מפה לאוזן. במסדרונות ההוצאה לפועל, במשרדים של עורכי־דין, גם הם לקוחות. חברות מימון ומשרדי נסיעות הם בין הלקוחות הגדולים. בתיקים הקטנים, עד 1500 ש"ח – בעיקר עניינים של גרושות ובעלי עסקים קטנים – מטפל צוות קבוע של שני פנסיונרים של המשטרה. לפעמים נוצרת נרמה שאנחנו יושבים בסניף־מישנה של המשטרה. רק המדים חסרים.

רפי התחיל כגובה בשטח. עכשיו הוא נראה כמי שהרגיש הכי טבעי מאחורי המכתבה המהודרת, זורק הוראות לפקידה בכל פעם בטלפון אחר. „לא סתם נהייתי מנכ"ל", יגיד בשלב כלשהו של השיחה, באותה נימה לקנית וטון ממולמל־משהו כהם הוא מספר על תיקים בהם טיפל. „מה את צוחקת", הוא שואל נוכח תגובות לסיפורים שלו, תגובות כמו לסרט־מתח, כשאחד הקטן מנסה לדמיין את ה„רעים" וה„טובים" שמאחורי הכינויים של „חייב" ו„הנ"ל". „מה את צוחקת", הוא נוהם בקשיחות ונשבר בחיוך של גבר־הכל־במחור־נחמד. קוז'אק היה גאה בו.

כמו בסרט של יום שישי: חברה לבנים פנתה לאהרון ורפי שייגבו בעבורה 80 אלף ש"ח מתושב עזה. צוות יצא לשטח, והתברר שמדובר במשפחה שלמה שנקטה בשיטה של קניית סחורות, תשלום במזומן בשלב הראשון של ההתקשרות ואחרי־כן, אחרי שהאמון נוצר, עברו לצ'קים בלי כיסוי. כיוון שה„ביזנס" הוא משפחתי, התיחכום רב – אחד נתן את הצ'ק נטול־הכיסוי, קיבל תעודת משלוח וחשבונית, העביר ישירות את הסחורה לבן משפחה אחר תמורת חשבונית ותעודת משלוח. הכל נשאר במשפחה, אבל בעל החוב מחזיק נייר ומחזיק הסחורה אינו ממש בעל החוב.

את הגובים של רפי ואהרון הפלונטר הזה לא בילבל. הם ביקרו את המשפחה האמורה מספר פעמים „בשעות לא מקובלות ובימי שישי, בעת התפילה של המוסלמים", עד שאחד מראשי המשפחה החליט לערוך ביקור־גומלין במשרדי החברה. הרבה דברי נועם וכיבושין השמיע שם, עד כדי כך שחיכו שבועיים וחצי כדי שגם יעשה את כל מה שאמר שיעשה בעניין פרעון החוב. אחרי כל הזמן והתירוצים הזמינו אותו לארוחה עם הרבה מזון וכבוד, שבסופה נאמר לו שיש לו שש שעות להמציא את הכסף, ולא – יבקרו אותו בעזה בלילה ההוא, ויעשו סקנדל קטן. חלפו שש שעות, והאיש לא בא. בשעה אחת־עשרה באותו לילה הגיעו הגובים לביתו, נכנסו אליו לשיחה ושוב שאלו אם הוא מוכן לשלם. אבל האיש בשלו – לא מוכן לשלם. אתם לא מפחידים אותי, טען. הגובים נפרדו ממנו לשלום, בנימוס, כמובן. יצאו החוצה, פתחו מכשירי־קשר והתחילו לדבר ביניהם בקול רם ובעברית תוך איזכור תכוף של שם האיש, ושימוש באימרות וכינויים כמו "מרכבה לפנטום" שבקלות אפשר היה להבין מהם שמי שמשתמש בהם אינו דווקא גובה צ'קים, אלא אולי מישהו יותר רשמי וקרבי. מהר מאוד יצאו השכנים ובני המשפחה ובעל החוב עצמו, שפתאום רווקא כן פחד – עד כדי חשש לחייו – כי נוצר הרושם שהוא משתף־פעולה. הוא הזמין את הגובים פנימה ובלי הרבה דיבורים שלף כרית מלאה בשקלים, שילם את חובו ו...היום הוא קליינט טוב מאוד של אהרון ורפי וכבר גבה בעזרתם כמה וכמה חובות.

קשה להיות גובה. קשה עד כדי כך שאהרון ורפי משתדלים לתת לעובדיהם כמה שיותר צ'ופרים: סופי־שבוע עם המשפחות, חו"ל לצוות הכי מצליח, השתתפות בשכר דירה. אבל רפי מודה שאין בכך פיצוי של ממש לשעות לא־שעות, לכך שאי־אפשר (כמעט) לקיים חיי משפחה (רפי גרוש), ושלפעמים העסק הזה ממש מסוכן. „היו מקרים שאנשים יצאו לגבות והחייב השתמש באלימות כדי ליצור קו הגנה שבאו לסחוט ממנו ותקפו אותו", אומר רפי. „האנשים שלי מצויידים במכשירים להוכיח שזה לא כך. אבל מי שמרים יד – שוברים לו את היד. זו הגנה עצמית". חד וחלק. היו מקרים שחייבים קיללו, ירקו או טרקו דלת בפנים. „לך ת..., לא מכיר אותך", הם אומרים. „בכאלה אנחנו אוהבים לטפל. לא מספיק שהם חייבים כסף, יש להם החוצפה לא לשלם ולהתבטא כך". יש סיפוק בעבודה.

יש חייבים שמודים: „חייבנו, יודעים שחייבים, אנחנו תקועים" הם הסברים מוכרים. לפעמים מגיעים איתם להסדר תשלומים. לא מזמן חזר רפי מדרום־אפריקה שם איתר אחרי שישה חודשים של עבודה ישראלי שברח מהארץ והשאיר אחריו חוב של 1.5 מיליון דולר. „פשוט רציתי להרוויח זמן. תמסור ד"ש והתנצלות בשמי לאיש אני חייב לו", אמר האיש לרפי, פרע את החוב וגם שילם 50 אלף דולר קנס. „א. בירמן את רפי" עשו את האחוזים שלהם. יש להניח שהיה חודש די סביר.

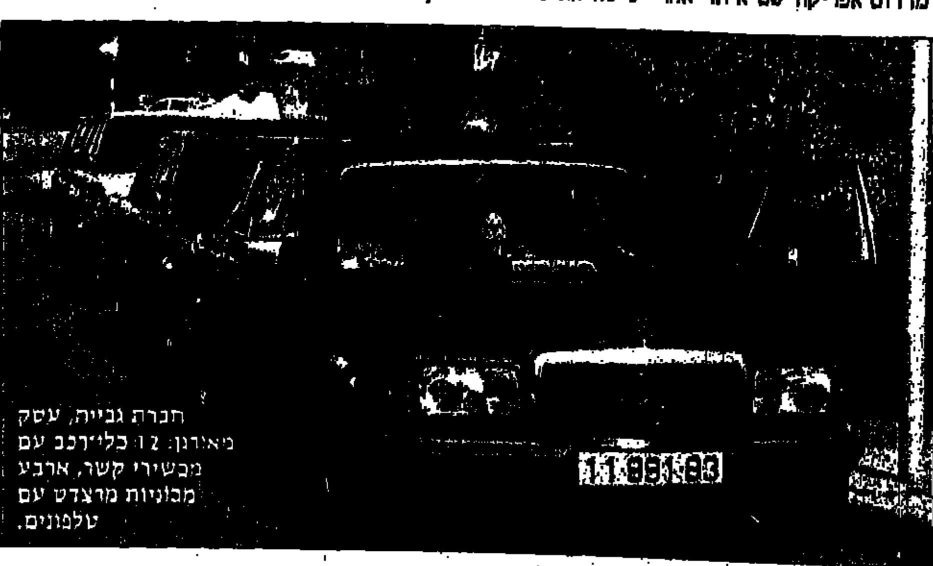
מסודר אצלם. לכל מקרה יש תיק, לכל פגישה יש דו"ח מתוייק, לכל שקל־חוב שמחליף ידיים יש קבלה עם העתק מתוייק, והתיקים נערמים. „אני לא מרגיש שיש תחרות", אומר רפי. „אנחנו החברה הכי גדולה, הכי ותיקה. השאר הם בדרך־כלל קטנים. יש עוד שישה־שבעה משרדים בתל־אביב, עוד 15 בחיפה (שם יש ל„א. בירמן את רפי" סניף – א.ה.) אבל בסדר־גודל יותר קטן. יש אפילו משרדים שמעבירים אלינו תיקים תמורת אחוזים". בכל זאת, הלכו והוציאו הון קטן על פירסום־חוצות.

רפי לא מדבר על כשלונות. המושג הזה בעצם לא קיים אצלו. לדבריו, הם פותרים כמעט כל תיק. מה שנשאר הוא תיקים בעייתיים במיוחד: מקרים בהם לוקח הרבה זמן ומאמץ לאתר את „הנוכל", או שהוא מאותר בחו"ל וללקוח אין כסף לממן הוצאות נסיעת הגובה אל מעבר לים לשם גביית החוב. ויש מקרים שהם „כשלונות של הלקוח, שהוא חלש אופי, ואחרי כמה ביקורים של הגובה אצל החייב, הלקוח מגיע לפשרה עם החייב והוא מפסיד. אבל", ממהר רפי להבהיר, „לגבי זה לא משנה. אני במקרה כזה מקבל את התשלום שלי".

אז מה הוא מוצא בעבודה הזו, מעבר לשלושים־ארבעים אחוז?

„זה פותח אופקים, זו דרך ליצור קשרים. אתה נהפך בכל מיני מקומות לבעל עמדה. מרמה של שרים ועד לפועל הקטן, כי כולם בסוף יצטרכו חברת גבייה – זו האמת". מפחיד.

משהו פרחוני: חבר מושב מדרום הארץ פנה לאהרון ורפי בגלל חוב של 35 אלף ש"ח שבעל רשת חנויות פרחים היה חייב לו. רפי ואהרון חשבו שלפני החגים זה זמן טוב לדבר על חובות ופרחים. פנו לאיש, וזה הכחיש שהוא בכלל חייב משהו למישהו וטען שהצ'קים נגנבו ממנו. „יש אפילו תלונה במשטרה", אמר. בדקו ומצאו שאכן הצ'קים נגנבו, אבל – פרט קטן אך משמעותי – תאריך התלונה היה חודשיים אחרי שניתנו הצ'קים. חזרו לאיש שנתן את הצ'קים. הוא עדיין לא השתכנע שכדאי לשלם. הסבירו לו שאם לא ישלם בתוך 24 שעות, ייגרם לו נזק כספי, וזה לא נעים, בעיקר בחגים. לא הויז לו. יצא צוות למושב, הביא פרחים ובערב החג העמיד מול חנויותיו של בעל החוב רוכלים שמכרו פרחים במחיר אפסי. מכה מתחת לפרח. האיש הבין את הרמז וביקש לחלק את החוב לשלושה תשלומים. הסכימו לו, תמורת ערבות בנקאית על סך כל החוב, שהוא אכן המציא. סוף טוב: המושבניק קיבל את סכום החוב שהגיע לו וגם את פריון הרוכלים בערב החג. ועל זה נאמר, דיברו אליו כפרחים. ■



חברת גבייה, עסק מאורגן: 12 כלי־רכב עם מכשירי קשר, ארבע מכוניות מרצדס עם טלפונים.

השכטריסטים

לפני יותר משלושים שנה ראו בהם כת תמהונית של עובדי כוכבים. הפולחנים שלהם מול השמש העולה וברדת הלילה, רק הוסיפו להם נופך מיסתורי. אבל בסך־הכל זו היתה חבורת חיפאים בוגרי ה"ריאלי", שנישבו בקסמו של מחנכם ד"ר יוסף שכטר, אשר הטיף להם לחפש משמעות לחייהם, ולהתמזג עם היקום. איפה הם היום? שכטר עדיין מטיף. התלמידים ניסו להגשים את תורתו ועדיין מחפשים את המשמעות האידיאלית.

מאת מיכל קפרא
צילומים: שמואל רחמני ודפנה קצור


ד"ר יוסף שכטר: „הצעירים האלה תבינו על מה אני מדבר. המורים, לעומתם, גילו מעט מאוד חש

אל השולחן הקטן בסלון הניחה נטע, אשתו של ד"ר יוסף שכטר, כוס קפה וצלוחית זכוכית שבמרכזה עוגת מרמלדה. מי שטען שהמחנך והוגה הדעות הוא. גורו שקקים כת מאמינים שמיימית – „השכטריסטים" – לא ראה את המרמלדה הארצית כל־כך. ובכל זאת, באמצע שנות החמישים, היו שטענו שתלמידיו עובדי כוכבים, וחברי קיבוץ בעלי השפעה נקראו להדוף את הרוח המוזרה שנכנסה באותם צעירים המחפשים משמעות. במקומות אחרים הסתפקו בגילגול העיניים המואס־המסורתי השמור לכל תמהוני ויוצא־דופן.

ד"ר שכטר עמד אז במרכזה של תופעה שהארץ לא ידעה כיצד לעכל אותה. בשנים הללו, של בניית המדינה ברוח הסוציאליזם הנושבת כמו הוריקאן, התעקש ד"ר שכטר להתמקד בשאלות הנוגעות למהות הפרט כמו מה אני, מי אני, ומה משמעות חיי. שלושים וחמש שנה אחרי, נשמעת הטרמינולוגיה הזו שחוקה. אז היא צרמה את האוזן הלאומית; מה עוד שתלמידיו ביקשו להגשים את תורתו תוך כדי פולחן ספק־מיסתורי של תפילה ושירת הימנונים בחדר חשוך למחצה, או התבוננות אילמת בשמש הזורחת בהשכמת הבוקר.

תלמידי שכטר גדלו בשנות המאבק למען המדינה, וסיימו את בית הספר לאחר הקמתה. המעבר גרם למשבר ערכים. הם חשו שתנועת הנוער, למשל, מנסה להעמיד פנים כאילו דבר לא השתנה. אבל עבורם חל שינוי. מה שהיה מובן מאליו נעשה פחות מובן. למשל, האמונה שהחיים בקיבוץ הם שיא

הלוציות וההגשמה העצמית. הרעיון הזה פשט אצלם את הרגל, ונוצר צורך למלא את החלל בתוכן רוחני אחר, עם דרך חיים חדשה. שכטר ותורתו פרצו אל הוואקום הערכי, אליו נשאבה גם המדינה הצעירה, ... המתאים. דוד בן־גוריון שבהחלטת פתע נטש ... היא את ראשות הממשלה והלך לחפש משמעות ... בדיר הכבשים של שדה־בוקר, היה מנותק ... קטנה, אבל המעשה שלו שיקף את התיסכול של השכטריסטים.

המורה שכטר הוא היום בן שמונים וחמש. השכטריסטים בני חמישים. הגרעין המקורי היה מועדון ... ואקסלוסיבי שמנה כשני תריסרים. מיעוטם ממשיך להתגורר ביודפת שבגליל, המושב בו ניסו ... ליצור את איכות החיים השכטריסטית. ואחרים מפוזרים בארץ ובעולם, בעלי מקצועות ... אל עולם הנפש והרוח. תנועה גדולה הם לא. ... גם לא התיימרו לסחוף המונים. לכל היותר ... כשראתם כמה גרעיני נח"ל פרטיים: בסך־הכל ... "משוגעים לדבר". את הדרי חיפוש משמעות ... ששכטר שימש בו מורה דרך לתלמידיו ... שאלות־המהות, אפשר עדיין לשמוע בסלון הקטן שלו בחיפה הרחוק מאקוסטיקה כמרחק הדר־הכרמל מהוד. גם השכטריסטים עדיין מחפשים.

האזון הזה מתקשה לרדת לסוף דעתם, ומצידם ... אין כוונה להסביר את עצמם בלשון פשוטה. „אני לא שכן למכור בפרוטות את עבודת־חיי על עצמי", ... אחר מהם. עד היום הם חשים עצמם כמו זן ... בלי שום עניין להשפיע על סביבתם. את ... שלהם לא היו רוצים לראות במסות המוניות.


מושב יודפת: הבתים ניבנו בלי גגות רעפים, מתוך עיקרון, שלא יהיו בעלי ציביון אירופי.


אמנון בן־צבי: „מי שהיה סביב שכטר ודבק במחלת עיניים נדירה. לעיניים שלו היה קשה להיסגר. יכולת רק לעצום אותן חזק או לפקוח אותן עוד יותר".

יעקב עזרוני: „היום יש הרבה אכזבה. גם אכזבה אישית. חשבתי שיהיה לי כוח להשיג יותר מבחינה אישית. לא הישגים פיזיים אלא היכולת להגיע להבנה גדולה יותר של עצמי".

יהודה אגמור: „בגיל עשרים חשים הכל באופן רומנטי, רגשי. יש תחושה שאתה הראשון שמגלה את העולם. כשמתבגרים זה נשכח או הופך חלק מהאישיות".

„אדם שמבחינה פנימית הוא אפס מוחלט לא ימצא ענין בתוכנו", אומר יעקב עזרוני מיודפת.

יוסף שכטר הופיע בבית הספר הריאלי בחיפה בתחילת שנות ה־50 מצוייד בשיטות לימוד ורעיונות מהפכניים, אותם גיבש כבר בוינה, שם עסק בלוגיקה ופיסיקה והשתייך ל"חוג הוינאי" בראשות הפרופסור לפילוסופיית המדעים המדוייקים, מוריץ שליק. במקביל לימד תלמוד ותנ"ך בפדגוגיון העברי מיסודו של צבי פרץ חיות. בבית הוריו קיבל שכטר חינוך דתי חסידי קיצוני. „חיפשתי מה לעשות עם היהדות, שהיתה עלובה מאוד לדעתי," הוא אומר, „רציתי להביא אנשים שיתמודדו עם הבעיה." באחד ממאמריו הוא מתאר את מאמציו בהוראת התנ"ך, בציטוט מתוך "תיאטרון הבובות" של היינריך פון קלייסט: „גן העדן סגור והכרוב שומר עליו, ועלינו לערוך מסע מסביב העולם כדי לתור ולראות אולי אי־שם בצד האחורי, גן העדן פתוח." אל הסיור הזה נוסח שכטר לא נרשמו בהתלהבות לא התלמידים ולא הממסד.

בדרכו המקורית להכשרת הלבבות ללימוד התנ"ך החל שכטר לעשות סלקציה בלימוד הפסוקים. „אם פסוק מקולקל, עזבתי אותו. לא צריך כל פסוק", אמר וגייס בשעורים את הפילוסוף סרן קירקגור, הפסיכולוג קרל יונג, טולסטוי, הרמן הסה, ורבים אחרים. „הדגשתי את הצד האנושי, האקסיסטנציאלי", הוא אומר. בדרך זו של לימוד התנ"ך חתר לעצב את תלמידיו כאנשים שאינם משלימים עם גורלם, אלא מחפשים משמעות לחייהם.

לא צריך דימיון פרוע כדי לתאר כיצד התייחסו תלמידי התיכון אל אברהם אבינו כאדם המחפש משמעות. גם למנהל בית־הספר היו חילוקי דעות עם המחנך הלא־שגרתי, למרות שראה בו סמכות בתחום הרוח. אבל תלמידים בודדים נישבו בקיסמו של המורה המשכיל, שראה את יעודו בחינוך יותר מאשר בהוראה. וכך נראה ד"ר שכטר בהפסקות כשהוא משוטט בחצר בית־הספר מוקף בקהל חסידים, כחמישה־עשר תלמידים, המתווכחים בהתלהבות על בעיות המשמעות הקיומית. קבוצה קטנה לא הרפתה ממנו גם לאחר שעות הלימודים, והמשיכה בעקבותיו אל הסלון

(המשך בעמוד 17)

השכטריסטים

(המשך מעמוד 15)

ניתן, לשיחות שנמשכו לתוך הלילה. כך התגבש לפלאס חוג השכטריסטים. החוג התחלף בדרך־כלל עם סיום לימודיו של כל מחזור. אולם במקביל נוצר גרעין תלמידים עימו התהווה קשר עמוק שחרג מסגרת היחסים הראשונית. קבוצה זו היתה גם הראשונה והיחידה שלא הסתפקה במיפגשים אינטלקטואלים, אלא חיפשה דרך ליישם את הרעיונות תוך חיים. אלו הם "השכטריסטים" הנושאים תואר זה עד היום.

"את ד"ר שכטר פגשתי בכיתה י'," מספר המדען אילן עמית. "לא אהבנו תלמוד ושכטר לא היה בדיוק המורה שילדים נמשכים אליו. היחס שלי אליו היה קשור ביום הכיפורים. שכטר נתן הרצאה בפני כיתות י"א י"ב, שעשתה עלי רושם עצום. עד אז הייתי כמו כולם, מטריאליסט שראה בכל נושא האמונה והמסורת הדתית אנכרוניזם פרימיטיבי. משהו בהרצאה נתן לי להבין שיש התייחסות אחרת לעולם. הרגשתי בפעם הראשונה נגיעה במימד המטפיזי הדתי. ואז ניסיתי להתקרב אליו."

"התפנית אצלי היתה כאשר קראנו מאמר של א.ד. גורדון," מספר תלמיד אחר, הפסיכולוג אמנון בן־צבי. "במאמר דובר על איזה נסיון של גורדון לקלוט את הוויית הקוסמוס. נסיון להביט בכוכבים לא כאובייקט אלא כמשהו המסמל את ההוויה הקוסמית. התגובה הראשונה שלי היתה לעשות דווקא. אמרתי שכוכב זה בעצם כוכב. פשוט. שכטר היה רגיש לכך, והסביר לי שזו אינה סתם גלקסיה שגורדון מביט בה, אלא משהו גבוה שאפשר ליצור איתו קשר. ברגע הזה הרגשתי כי במבט ארוך מאוד, ולא יכולתי להתחמק מהתחושה שיש משהו גדול יותר מהחומר עצמו. זו היתה חוויה מרשימה."

יהודה אגמור, תושב יודפת, מספר שהפגישה עם שכטר באה לו ברגע הנכון. "בגיל שבע־עשרה הטרידו אותי שאלות על משמעות החיים. בעולם המבוגר סביבי לא מצאתי שום התייחסות לכך. או שהיו דוקטרינות, או תגובות סלחניות כמו: זה יעבור עם הגיל. אצל שכטר מצאתי בפעם הראשונה אדם מבוגר, שלא רק הבין את השאלות שלי, אלא חי אותן בעצמו. הוא הצליח לתת ביטוי לדברים שחשתי והרגשתי. הפסיכולוג ויקטור פרנקל פיתח תאוריה שלמה שאומרת, שהמניע העיקרי של האדם הוא הצורך בחיים בעלי משמעות. בכך אין לי ספק. אך אני משוכנע שהחיים בנויים כך, שללא מאמץ רציני הם סוחפים אותך לאן שהם רוצים. ההתחייבויות בחיים דורשות את כולך. כמו הטלוויזיה שאתה יושב מולה ככלי ריק. אתה נעלם שם וזה קל. וכיוון האחר, שמציג את השאלה: רגע אחד, מי האדם היושב מול הטלוויזיה – הוא קשה. לכן, חיפוש משמעות תופס אצל בני האדם מקום מזערי."

נקודת המוצא של שכטר, כמחנך וכהוגה דעות, היתה שבעידן המודרני באה עת משבר לאדם. יסוד המשבר בהתרוקנות החיים מכל תוכן ממשי וערכי. בישראל, גם האידיאלים של תנועת התחיה הלאומית, שניסו להחליף את ערכי הדת, לא עמדו בנסיון לאחר הקמת המדינה. בחברה הישראלית, אפילו ברובד החלוצי, השתלט בהדרגה אורח־חיים חומרני, הרואה חזות הכל בהנאות הפרט ובכלכלה יעילה. האדם פועל מתוך מניעים חיצוניים – כלכליים, קרייריסטיים, פוליטיים – ולא פנימיים כמו אהבה וכיסופים לטוהר. שכטר הטיף לחיפוש דרכים שמחזקות את הצד הרוחני של האדם, כמוצא למשבר.

הרעיון המרכזי בדבריו איננו רחוק מעולמה של החסידות, ונשען על יסודות הקבלה. מעבר לאדם ולחיים הארציים קיים מישור כעל כינויים שונים – האלוהי או הנעלה – והוא בעל המשמעות. האדם יכול ליצור קשר עם אותו מישור דרך עולמו הפנימי. שכטר שאף לסלק את המחיצות הגשמיות או הרעיוניות המפריעות לאדם ליצור את הקשר הזה. את אחת מדרכי התיקון ראה בלימוד התנ"ך דרך הרגשת הערכים הנצחיים שבו.

הגיל הממוצע של קהל החסידים אשר הצטופפו בסלון הקטן של שכטר לא עלה על 17. לפעמים הם מנו עשרה לפעמים חמישה־עשר. "זו היתה הרפתקה בלתי רגילה", נזכר אילן עמית, "מגע עם כתביו של פילוסוף כמו קירקגור בגיל הזה היתה חוויתית. תירגמנו קטעים מאנגלית וגרמנית. זה היה אתגר." נוסף לסיפורי התנ"ך סיפורים מהחסידות, וספרות יפה, הם למדו את בובר, את א.ד. גורדון, אפלטון ופילוסופים רבים אחרים. לאחר מכן ניסו להסיק מסקנות אישיות לגבי חייהם. "הכל היה בנוי מפסגות. עוד פסגה ועוד פסגה," אומר עמית.

"זה היה מעודד," מחייך ד"ר שכטר, "הנה, הצעירים האלה מבינים על מה אני מדבר. המורים, לעומתם, גילו מעט מאוד הבנה."

שכטר שיכנע אותם כי במקום שבו הקירות אינם מסתירים את השמים יש סיכוי לקרב את נפש האדם אל הקוסמוס ולהשתלב בו. לכן החליטו השכטריסטים הצעירים ללכת אל הטבע ולהקים ישוב חקלאי בו יחפשו בצוותא את אותה משמעות נסתרת לחייהם. לא מיד זכו בתמיכת המימסד. המוסדות המיישבים לא אישרו לגרעין "יובל" – זה השם שקראו לעצמם – לעלות על הקרקע בטענה שעשרים־שלושים איש לא יוכלו לנהל משק שיתופי. אלא שהם היו נחושים לעזוב את העיר, וכדרך ביניים נדדו במשך שבע שנים מקיבוץ לקיבוץ. הם החלו בתל־יצחק, עברו לרמת־רחל, הועברו לנווה־אילן, ואחר־כך לקריית ענבים וחוות דושן. רק ב־1960 אושר להם סוף־סוף להקים את המושב העצמאי שלהם ביודפת.

עד אז חשה החברה הקיבוצית שגרעין "יובל", חסר הבית, מסתובב לה בין הרגליים. אילן עמית היה באותה תקופה מורה בכפר־גלעדי. "כל הסביבה ראתה בנו סכנה. הם הבינו שאנחנו הולכים בדרך אחרת, וראו בנו גורם חתרני. באותה עת חל הפילוג בקיבוץ המאוחד, והיתה רגישות גדולה מאוד לנושא האידאולוגי. החשש היה שנסחוף אחרינו את הנוער בקבוץ ללכת בדרך שונה. אולי הם צדקו בתגובה שלהם. היה לנו אז אופי של אני ואפסי עוד. כאלה שרואים רק את עצמם כבעלי־ערך, למסגרות ממוסדות קשה להשלים עם זה. אותי העיפו מהקיבוץ. רצו לעקור אותנו כשאנחנו עוד קטנים. למזלנו נמצאו בתנועה הקיבוצית אנשים בודדים שראו רחוק יותר ותמכו בנו. בעזרת יוסף יזרעאלי קיבלנו מעמד מוכר בנח"ל ובזכות יוסף וייץ התאפשרה עלייתנו ליודפת."

יעקב עזרוני, איש יודפת, נזכר שכינו אותם משוגעים. "החבר'ה בצבא אמרו לי: נו טוב, אולי אתה בסדר אבל החברים שלך לא נורמלים." זו היתה האווירה. במשך שבע השנים הללו עוצבה צורת החיים הייחודית שלהם. מערכת היחסים בין חברי הגרעין היתה מושתתת על אמון מלא וקירבה. הקופה, למשל, היתה פתוחה וכל אחד לקח ממנה כסף לפי צרכיו, ללא ביקורת. הקבוצה התבססה על שיתוף אך לא על שיוויון. הם נמנעו מהצבעות כיוון שלא תמיד דעת הרוב בהכרח חיובית יותר. גם על שלמות התא המשפחתי לא רצו לוותר. אל שכטר לא התייחסו כמו למנהיג, כוודאי לא כגורו, אלא כאל חבר מבוגר. "החיפוש אחר הידע היה משותף לכל חברי הגרעין," אומר יהודה אגמור.

"בגרעין היתה דינמיקה משלו, הרבה פעמים מנותקת משכטר," מספר אמנון בן־צבי, "בכמה נושאים, האנשים עידכנו אותו במימצאים שלהם, וכך גם נולדו כמה ממאמריו. היתה הרבה התנסות אישית שעברה בקלות מאחד לשני. חבר אחד הדגים פעם תרגיל שנקרא 'כניעה לכוח הכובד'. נופלים על הריצפה אחרי הרפייה טוטלית בעמידה. עשינו את זה על מחצלות. אחרי כמה נפילות מוצלחות אתה מרגיש כמו תינוק, וכאילו מרחף חצי מילימטר מעל האדמה. ספרו של בובר 'אור גנוז' הסתובב בין האנשים. קשה לומר שרק קראנו את הספר. ממש הטמענו אותו. היה אצלנו רעב גדול להבין אמיתות. קראנו את 'ההוויה הדתית לסוגיה' של הנרי ג'יימס וניסינו להבין גם את רוח הזן. היה אצלנו בחור, שמנהל כיום מלון בשוויץ, שהחליט יום אחד לצאת למסע של שבוע לעמוקה שלמרגלות הר מירון. מקום שפעם חשבנו להתיישב בו. ליד עמוקה הוא פגש נמר. הנמר הסתכל עליו רגע ארוך ואחר־כך הלך לדרכו. שאלנו את הבחור, ומה אם הנמר היה טורף אותך, והוא ענה בשוויון נפש אותנטי של תלמידי הזן: היה טורף."

איך חיים בטבע? חברי הגרעין חיפשו תשובה בספרו של החכם הסיני הקדום לי־גו־יה ומצאו הקבלות בין עונות השנה לבין צבעי הבגדים, המאכלים, המוסיקה ועוד. הם ניסו לתרגם זאת, ולא הצליחו. הצלחה ממושכת יותר היתה להם בהתמודדות

(המשך בעמוד 23)



אילן עמית: "כל הסביבה ראתה בנו סכנה. היה לנו אז אופי של אני ואפסי עוד. כאלה שרואים רק את עצמם כבעלי־ערך. רצו לעקור אותנו כשאנחנו עוד קטנים."

שכטריסטים עכשיו

מי ומי נמנו על הגרעין המקורי של השכטריסטים, גרעין "יובל", ומה הם עושים היום? לחלן רשימה חלקית:
אילן עמית – מדען ברפא"ל.
אמנון בן־צבי – בעל תואר שני בפיסיקה ופסיכולוג קליני.
יהודה אגמור – תושב יודפת, מנהל האגף לחינוך שאלתי במועצה האזורית שגב.
מרק וילסקר – מנכ"ל מפעל "דשנים".
יוסי אוקלנדר – פסיכיאטר.
יוסף עמנואל – מזכיר האגודה הבין־לחית.
דיקה כהן – מורה בשיטת אלכסנדר.
אלונה איינשטיין – חוזרת בתשובה.
רוני מירקין – מרצה בחוג לתיאטרון של אוניברסיטת תל־אביב.
רני גדלי – תושב יודפת, עורך־דין.
שלמה אהרונסון – ארכיטקט נוף.

דפנה בת 18. כמעט דוקטור

„גיל זה רק ענין של אופי"

בגיל 16 סיימה את התיכון. בגיל 18 היא כבר מוסמך האוניברסיטה במתמטיקה ובמדעי המחשב. הכל בהצטיינות. אלמלא התגייסה לצה"ל היתה בדרך לדוקטורט. ערב גיוסה, בקונגרס מדעי בינלאומי, היא ריתקה את הקולגות הבוגרים ממנה בהרצאה מבריקה. דפנה קולר, ירושלמית שגדלה בבית אמיד, עם הורים משכילים, ולימודים בבתי־ספר מעולים. לא תשדיר שרות לשמנת. דוגמה לקידום נכון של ילדה מחוננת.

מאת אריה בנדר
צילומים: יצחק אלהרר, סקופ 80



דפנה קולר: „בארץ מתייחסים אלי כאל תופעת־טבע, אבל אני לא ירדתי מהמאדים".



דפנה והמחשב: „בלא מעט מקרים חשתי שאני לא פחות טובה מהמורים".

עשרות באי הכינוס הבינלאומי למדעי המחשב בתחום מערכות מבוזרות שהת־קיים לא מכבר בקלגרי שבקנדה, ישבו באולם ההרצאות והקשיבו מרותקים להרצאתה הקולחת של צעירה ירושלמית צנומה, עדינת־מראה ובעלת תספורת נערית, שהפגינה בטחון רב ובעיקר – ידע מקצועי מרשים. „היו שם 150 איש, מגדולי המומחים בתחום ההתמחות שלי. הם התייחסו אלי כאל קולגה ולא כאל ילדה, מין יצור מארץ האגדות. אף אחד לא עשה עניין מכך שאני רק בת 18. אצלנו בארץ מתייחסים אלי כאל תופעת־טבע ומשפשפים עיניים בתדהמה כששומעים על הישגי המקצועיים. אבל אני לא ירדתי מהמאדים. לי פשוט היו האומץ, התנאים והמזל לפרוץ את מערכת החינוך הקשיחה שלנו, שבדרך־כלל מנסה – ולפעמים מצליחה – לדכא כל שביב של מקוריות".

דברי דפנה קולר, בת 18 וקצת, שהיום כבר עוברת, לשם שינוי, מסלול אימונים כשאר בנות גילה בתחילת שירות החובה בצה"ל. אבל כאן מתחיל וגם נגמר הדמיון בינה לשאר הצעירות בנות ה־18. את בית־הספר התיכון סיימה דפנה, בהצטיינות, בגיל 16. שנה לאחר־מכן, בגיל 17, סיימה בהצטיינות את לימודי התואר הראשון במתמטיקה ובמדעי המחשב, וכעבור שנה סיימה בציון 96 את לימודיה לתואר מוסמך למדעי המחשב באוניברסיטה העברית.

הזינוק המטאורי של דפנה, בתם של רב קולר, פרופסור למדעי החיים באוניברסיטה העברית בירושלים ודיצה, מורה לאנגלית באוניברסיטה, החל עוד בשנת הלימודים הראשונה בביה"ס היסודי מחצבות בן למרה. שלושה שבועות בלבד הספיקו כדי שדפנה תקפוץ מכתה א' היישר לכתה ב', אבל זאת רק בעקבות מלחמה עיקשת שניהלו הוריה נגד המורים והנהלה. בסוף כתה ד' נסעה המשפחה לארה"ב, שם עשה האב בשנת שבתון. בביה"ס בסטנפורד עברה דפנה בחינות פסיכומטריות שלאחריהן קבע ביה"ס כי מקומה של הנערה בתיכון, והיא שוב קפצה כתה, הפעם לכתה ט'.

בסטנפורד התוודעה דפנה לראשונה למחשב ושלטו, ולאחר שנה כבר שלטה בשלוש שפות מחשב. הרעיון להמשיך בלימודים באוניברסיטה העברית עלה עוד בתקופת סטנפורד. „זה בא לי לבד, לא שהורי לחצו עלי. אני זוכרת את עצמי מדברת על כך זמן רב לפני שעברנו לגור בירושלים. אז זה נראה לי פשוט רעיון נחמד. לא חשבתי על העובדה שאהיה ילדה צעירה בין סטודנטים מבוגרים. פשוט היה לי משעמם בכיתה. בזמן שעורי המתמטיקה נהגתי לקרוא ספרים להנאתי. אבא הביא לי מחו"ל ספר מתמטיקה שהחומר שבכלל בו היה הרבה מעבר לרמה של הכתה. גם אגלות למדתי עם תלמידי הכתות הגבוהות, כך שלא ראיתי כל טעם לשבת ולהשתעמם. חשבתי שבאוניברסיטה יהיה לי מעניין ונחמד. זה היה פשוט רעיון שישב לי בראש, וכשהגענו לירושלים אפשר היה לממשו משום שלמדתי בתיכון שליד האוניברסיטה, הצמוד לקמפוס של גבעת־רם".

לקח לדפנה חצי שנה לשכנע את אביה, שלא התלהב כל־כך מהרעיון שבתו בת ה־13 תחבוש את ספסלי האוניברסיטה. לבסוף התרצה. „לשמחתנו הרבה גילו הנהלת ביה"ס התיכון והנהלת האוניברסיטה פתיחות רבה לרעיון שילדת בגילי תלמד לימודים אקדמיים. התקבלתי כתלמידה שלא מן המניין בחוגים למדעי המחשב ולמתמטיקה, כשנאמר לי שמניין שנותי באוניברסיטה ילקח בחשבון רק לאחר שאשלים את בחינות הבגרות". את השנה הראשונה בלימודי המחשב החלה דפנה רק באמצעיתה, אולם בתוך זמן קצר הדביקה את הפיגור וסיימה במועד את החובות לשנה א'.

„את לימודי השנה הראשונה במחשבים סיימתי במקביל ללימודי בכתה י'. במקביל לכתה י"א סיימתי את חובותי לשנה א' במתמטיקה, ובמקביל ללימודי בשמינית סיימתי את שנה ב' באוניברסיטה בשני המקצועות גם יחד. הייתי מחלקת את זמני בין התיכון לבין הקמפוס. בהסכמת ההנהלה שוחררתי מחלק מהשעורים כדי שאוכל לעמוד במטלות שלקחתי על עצמי. עם תום לימודי התיכון, ואני בת 16, התקבלתי רשמית כתלמידה באוניברסיטה. בגיל 17 סיימתי את התואר הראשון ובתוך שנה סיימתי גם לימודי תואר שני במחשב, כשאת עבודת המוסמך בנושא אמינות מערכות מבוזרות עשיתי בהנחייתו של ראש החוג, פרופסור דני דולב".

את התקופה הראשונה באוניברסיטה כילדה במחיצת סטודנטים בוגרים, היא זוכרת כחוויה מיוחדת במינה. „בהתחלה זה היה כמו משחק. נסעתי באוטובוס להר־הצופים עם עוד נער מוכשר שלמד אתי מחשבים, אך פרש בהמשך. זה היה נורא נחמד כי היינו מאחרים לשעורים והיה מין כיף כזה. לא התייחסתי ללימודים ברצינות יתירה ולא היה לי שום קושי להתגבר על הפיגור בחומר שנבע מכך שהתחלתי ללמוד רק באמצע השנה. בתוך זמן קצר התגברתי על כל מה שחסרתי. בהתחלה לא שמו לב לכך שאנחנו שם. השתדלתי לא להתבלט, לא בגלל גילי הצעיר, אלא משום שזה משהו שבאופי. אני לא אוהבת לדבר הרבה גם כשיש לי מה לומר. בשנה השניה כבר למדתי ברצינות רבה יותר והפסקתי להתייחס לכך כאל משחק. למעשה כבר הרגשתי כסטודנטית לכל דבר".

דפנה לא נתקלה לדבריה, בתגובות שליליות מצד חבריה לספסל הלימודים בתיכון או באוניברסיטה כלפי גילה הצעיר. „גם בתיכון הבדילו שנתיים ביני לבין בני כיתתי. אבל זה הבדל שבכלל לא הורגש משום שבאופן טבעי אדם מסגל לעצמו את התנהגות הסביבה. לא חשתי לא בקנאה ולא בהתרחקות. באוניברסיטה תמיד נשארתי ילדה, אבל זה לא הפריע לאנשים להיות ידידים טובים שלי, לעשות יחד אתי את התרגילים במחשב או סתם לשבת ולדבר. לרוב דיברנו על נושאים אקדמיים, נושאי השיחה המקובלים אצל תלמידי מדעי הטבע. לא היו לי קשיי הסתגלות מבחינה זו, משום שאני מכירה מעט מאוד אנשים בני גילי. לדעתי גיל זה לא עניין כרונולוגי אלא עניין של אופי. אני מכירה צעירים בני 35 וזקנים בני 14. אף פעם לא חשתי יוצאת דופן מבחינה חברתית, אם כי אני מכירה בעובדה שאני כזו בתוקף הנסיבות המיוחדות שלי".

החיים הטיבו עם דפנה. בית אמיד, הורים משכילים, אווירה תרבותית, בתי־ספר מעולים – תשדיר שרות לשמנת. עם נתוני פתיחה כאלה ועם כישוריה האינטלקטואלים אין פלא שהדברים באים לה

(המשך בעמוד הבא)

„היינו עסוקים בלמשוך אותה אחורה, כדי שלא תרוץ מהר מדי"

„זו פריוולגיה גדולה לגדל ילדה כמו דפנה", אומרת האם, דיצה קולר. „תמיד שואלים אותנו אם אנחנו דחפנו את דפנה ולחצנו עליה להשיג הישגים. אבל האמת היא שדפנה רצה קדימה בכוחות עצמה. הייתי אומרת אפילו שבלא מעט משנות חייה היינו עסוקים בלמשוך אותה אחורה, כדי שלא תרוץ מהר מדי. תמיד השיגה את בני גילה. כשהיתה בת שלושה שבועות עשתה כבר מה שעושים ילדים אחרים בגיל שבעה שבועות. בגיל ארבע כבר קראה שוטף. את שנותיה בגן הילדים היתה מבלה בקריאה. הגננת אמרה לנו – קחו אותה לבית־הספר. בבית־הספר אמרה לנו המורה שהיא 'יודעת מה הבעייה של דפנה'. הם התייחסו לזה כאל בעייה. השארנו אותה בגן. בשנה שלאחר־מכן היא עברה מבחנים פסיכומטריים שבהם נמצא כי יש להקפיץ אותה כתה. ביה"ס עשה זאת באי־רצון בולט".

את התאוצה הרבה ביותר קדימה עשתה דפנה במהלך שהותה בארה"ב. „לפני שובנו ארצה קראו לי לפגישה בהנהלת בית־הספר בסטנפורד, וביקשו שנשאיר שם את דפנה, כי הם יכולים להעניק לה את כל התנאים המתאימים. אמרנו 'לא תודה'. כשחזרנו ארצה, התעוררה השאלה היכן היא תוכל לקבל את התנאים הטובים ביותר בארץ, ואז עלה בהדרגה הרעיון של שילוב תיכון עם אוניברסיטה. תחילה דיברנו על כך שדפנה תלמד במתלקה ללימודי המחשב שלא לשם קבלת תואר. הצד הפורמלי לא עניין אותנו. אבל אחרי־כן אמרנו לה שאם היא כבר שם – מדוע בעצם שהלימודים לא יחשבו לה במניין שנות הלימודים לתואר אקדמי".

דיצה מעידה על בתה שהיתה ילדה רגילה. „אני לא גידלתי ילדים של אחרים, אבל דפנה התפתחה בצורה נורמלית. תמיד היו לה חברות, וההישגים בלימודים לא באו על חשבון הסך נפשי כלשהו. אנחנו התייחסנו להצטיינותה כאל דבר טבעי משום שגם אביה סיים את התיכון בגיל 16, וראינו בזה משהו שקיים במשפחה. כמו כל אמא יהודיה אני רוצה לראות אותה מאושרת ושיהיה לה טוב בחיים. אנחנו מודים מאוד לאוניברסיטה העברית על הפתיחות שהפגינו בקבלת בתנו ללימודים, והיינו ממליצים לכל הורה שמגדל ילד מחונן לנסות להעביר את ילדיו למסגרת האקדמית. תקנון האוניברסיטה מאפשר קליטת ילדים מצטיינים על תקן מיוחד, וכדאי להורים לנצל זאת ובכך לחסוך מילדיהם תקופות ארוכות ומיותרות של אומללות".

(המשך מהעמוד הקודם)

בקלות. „נכון, כהרכה מקצועות בתיכון לא הייתי צריכה להתאמץ. בלא מעט מקרים חשתי שאני לא פחות טובה מהמורים משום שהדיונים התנהלו ברמה של שוה בשווה. היו אפילו כמה מורים שחששו מפני, ואולי בשל כך התנגדו לאפשר לי ללמוד באוניברסיטה במקביל ללימודי התיכוניים. למקצוע המתימטיקה, למשל, הייתי מקדישה אפס זמן, פרט לדברים שהיו חובה. ברוב המקצועות למדתי רק לקראת הבחינות. בספרות הייתי מקדישה רבע מהזמן שהקדיש תלמיד אחר לניתוח בלדה מימי הביניים, והייתי מוציאה תוצאות טובות פי ארבע ממנו".

דפנה חוששת מהרושם שעלול להיווצר אצל אנשים זרים – הרושם שבעצם יש לה שפה משותפת רק עם המחשב, ושעולם המושגים שלה מורכב מווקטורים, בייסיק ותיאוריות מתמטיות סבוכות אותן היא מפצחת במרתפים חשוכים של ספריות מאובקות. „אני בסך הכל יצור חברותי", היא מעידה על עצמה. „אני אוהבת לבלות, לטייל, לקרוא ולעשות מה שבני נוער אחרים עושים. אני אוהבת לקרוא המון, בעיקר באנגלית. הספרים החביבים עלי במיוחד שייכים לספרות האנגלית הטובה של המאה ה־19. אני גם אוהבת לקרוא מדע בידיוני. הקריאה באה לי בגלים. לפעמים אני יכולה לקרוא חמישה־שישה ספרים ביום. בקולנוע אני אוהבת כל מה שאינו מגוזם, וגם את סטיבן שפילברג ומונטי פייטון. אני גם מתה על המוסיקה של ג'נסיס, שלמה ארצי ושלום חנוך, אבל אף פעם לא הייתי גרופי. זה לא מתאים לי. מעולם לא הייתי משועבדת לאיש, בוודאי לא לזמר".

דפנה אינה שונה בהופעתה החיצונית מבנות אחרות בגילה. הופעתה אמנם „ירושלמית" מעט ובתל־אביב כבר היו מי שזיהו אותה כ„אחת שבאה מה'פרובינציה'", אבל היא מטופחת, נאה ונשית, התבטאויותיה נחרצות, ניסוחיה מדוייקים ונראה שבניגוד לרבים מבני גילה, תפיסות החיים שלה מגובשות. הישגיה בתחום הלימודים לא הבריחו ממנה את בני המין השני. „בוא נאמר שעד היום לא נתקלתי בבעיות בתחום זה. אם מישהו בורח ממני, סימן שהוא אינו שווה שאכיר אותו. עד היום לא היתה לי בעיה למצוא אנשים ברמה שלי, שאתם אני מתיידדת ומתחברת. ישנם מספיק אנשים מוכשרים בעולם. בחברה שלי רוב הבחורים בוגרים ממני בארבע שנים ויותר, אבל זה לא כלל־ברזל. פשוט צריך שתהיה בינינו כימיה. אני לא בוחנת אנשים על פי גילם הכרונולוגי, וגם לא מתנהגת כך בעצמי. כתיאטרון אני מתנהגת אחרת, ובעת טיול בוואדי קלט אני משתובבת כנערה. זו התנהגות שמאפיינת רבים, לא רק אותי. אני יצור נון־קונפורמיסטי, עושה מה שבראש שלי".

דפנה מוצאת עניין רב בחייה עתה. העתיד פחות מעניין אותה. „אני לא חותרת לקראת משהו מוגדר ולא שואפת לשום דבר מיוחד. אני מבדילה בין תוכניות למטרות. כרגע, התוכנית שלי היא לגמור את הדוקטורט במדעי המחשב, וכן ללמוד אמנות ומוסיקה. אין לי 'יעדים' בחיים, רק אבני־דרך. ברור שאני רוצה קריירה מקצועית. למה לי לשטוף רצפות בבית כשיש לי מקצוע? שלא תחשוב שאני פמיניסטית. להיפך. לדעתי העולם יפה יותר כשלא כולם בו דומים. אם קיימים שני מינים שונים, מדוע צריך לטשטש את ההבדלים שביניהם? אני למשל חושבת שתופעת הג'נטלמניות, אותה צורת התנהגות שכמעט פסה מן העולם, רק מייפה את החיים. אני חושבת שכל אשה צריכה למצוא את מקומה, ומקומי לא בבית, כשוטפת רצפות". בעת ששוחחנו עמה ציפתה דפנה בדריכות לתקופת שרותה הצבאי. „בצבא הייתי רוצה לעשות משהו מועיל, שיאפשר לי לתרום מהידע המקצועי שלי".

היא מודעת לעניין הרב שהיא מעוררת ולתגובות ההשתאות לנוכח העובדה שבגיל כה צעיר הספיקה להשלים שני תארים אקדמיים, אך היא מסרבת להתייחס אל עצמה כאל ילדת־פלא. „ישנם הרבה אנשים שהיו מסוגלים לעשות מה שעשיתי. זה שהם לא זכו לכך, נובע מהעובדה שמערכת החינוך בארץ מנסה להכניע כל שביב וניצוץ של מקוריות. אני התנסיתי בזה במשך חמש שנות לימודי בביה"ס היסודי. ממש סבלתי שם, והורי היו צריכים להילחם עם המורים כדי שיאפשרו לי להתפתח. הבעייה היא שבארץ קיימות תוכניות לטיפול בילדים חריגים־בעייתיים, בעוד שאין תוכנית כוללת לטפל בחריגים מסוגי. במערכת כפי שהיא קיימת היום, ילד מוכשר הולך לאיבוד. המורה הולכת ברוב המקרים בקצב האיטי ביותר, לפי רמת החלשים. הילד המוכשר אינו יכול להתבטא כראוי והוא מתנוון, או מתחיל להוציא את האנרגיה הנצברת בו לכיוונים שליליים, מפריע או מפסיק כלל לחשוב. קיימת מסגרת של נוער שוחר מדע אך זו מסגרת קטנה, מצומצמת ומקומית. ומה קורה אם להורי הנער אין הכסף לשלוח אותו למסגרת כזו?".

לי היה מזל משום שהורי עזרו לי לפרוץ את חומות מערכת החינוך. ילדים אחרים פשוט מתנוונים, והמדינה מאבדת אותם. ישנם עוד נערים ונערות רבים עם נתוני פתיחה כשלי, אבל לצערי, במתכונת הנוכחית, מישהי כמוני עדיין מהווה קוריוז, נושא לכתבות בעתון. בכתה ב' המורים אמרו לאמא שזה לא יילך. הם התנגדו לכך שיקפיצו אותי כתה. הורים אחרים היו מוותרים, והילדים המוכשרים היו נשארים אומללים. זו בושה שהמדינה לא משקיעה כאן את המשאבים הנחוצים, משום שכאן טמון העתיד".

חינוך אליטיסטי לא מפחיד את דפנה. „כולנו שווים, אבל לא כולנו אותו דבר. אנחנו לא תוצר של פס־ייצור. אצלנו מדברים גבוהה־גבוהה על אינטגרציה. אבל האינטגרציה הופכת את כל הכתה לפחות מוכשרת. נקודה. נכון שאפשר וצריך לעודד את הפחות מוכשרים כדי שגם הם יקבלו בגרות, אך מדוע להחזיק בגרונם של היותר מוכשרים, השואפים לרוץ קדימה? לדעתי הפרדה בין תלמידים על רקע של נתונים אישיים בסיסיים, ולא על רקע של נתונים ללא שליטה כמו מין, צבע, מעמד, גזע וכדומה – רק תתרום לחברה".

בשלבי הלימודים המתקדמים כבר התייחסו אל דפנה על פי כישוריה, ועניין הגיל לא היה רלבנטי. „לא מזמן הרציתי בפני חוקרי מחשב של חברת IBM בסן־חוזה בארה"ב. נושא ההרצאה היו שני מאמרים שכתבתי בעקבות התיזה שלי, על אמינות מערכות מבוזרות. את המאמרים כתבתי בעזרת ראש החוג, פרופ' דני דולב. הוא עזר לי בכל צעד ושעל באוניברסיטה, גם בנושאים בירוקרטיים שלא נגעו לעבודת המוסמך. הוא שסייע לי להסדיר את כל העניינים שאיפשרו לי לגמור תואר שני בשנה אחת. הוא נתן לי עצות איך לטפל בכל מיני דברים ונהג כחבר יותר מאשר כמנחה, כקולגה יותר מאשר כמרצה. הוא הכניס אותי לעולם המחשבים, פתח לפני את עולם הספרות המקצועית ואיפשר לי לעשות קיצורי דרך נחוצים. בעזרתו התגברתי על חומר שלחוקר אחר לוקח שנים להתגבר עליו. עתה אני כותבת יחד אתו שני פרסומים מדעיים, ואני מקווה שגם בתקופת שרותי הצבאי יתאפשר לי לשמור על קשר עם עולם המדע והמחקר".

דפנה קולר, אנחנו עוד נשמע עליה. ■

„לביה"ס נוח שכולם ישבו באותה מגירה"


ד"ר נתן ליניאל: „הגיל לא משחק תפקיד"

„לאדם עם כשרונות מדעיים כמו אלה של דפנה קולר, בית־הספר הישראלי במתכונתו הקיימת הוא בזבוז זמן אחד גדול. האנשים המוכשרים הם אחד המשאבים הלאומיים הרציניים ביותר שלנו, אבל מערכת החינוך הקיימת, עד לאוניברסיטה, אינה בנוייה לטפל בהם", אומר ד"ר נתן ליניאל, מרצה למדעי המחשב באוניברסיטה העברית.

ד"ר ליניאל לימד את דפנה קולר במספר קורסים למדעי המחשב. „היא הגיעה אלינו לפני כחמש שנים. זה באמת היה חריג שאצלנו במחלקה מסתובבת ילדה קטנה כזו, אבל אני לא ראיתי בכך שום דבר יוצא־דופן. לי כמרצה לא מפריע אם מולי יושב ילד בן שש, כל זמן שהוא יכול להבין מה שאני אומר. ההתייחסות לדפנה היתה כמו אל כל תלמיד אחר, והיא אכן היה סטודנטית טובה. צריך להבין שדווקא במקצועות המתימטיים הכשרון מתגלה בגיל מוקדם. זו עובדה ידועה. מספרים, למשל, על המתמטיקאי הגאון קארל פרידריך גאוס בן המאה ה־18, שכבר בהיותו בן שלוש גילה שגיאות בחשבונות שעשה אביו. בגיל ארבע הצליח למצוא בעצמו את הדרך כיצד לחשב את סכום המספרים בין 1 למאה בתוך 2 דקות. הכשרון בתחום זה מתגלה כבר בגיל צעיר, הוא קם ונופל על היכולת האנליטית שלך ואינו צמוד בהכרח לתחום ההתפתחות הנפשית. אבל השאלה הקרדינלית היא מה עושים עם הכשרון הזה. הדבר הכי קל, וכך נוהגים מורים רבים בארץ, הוא לדכא אותו. לבית־הספר נוח מאוד שכולם ישבו באותה מגירה".

ד"ר ליניאל סבור כי בשנים האחרונות חלה בארץ התקדמות מסויימת בהתייחסות לנושא. „הוקמו עשרות חוגים לנוער שוחר מדע שמצליחים מאוד ומטפחים פוטנציאל אדיר. אבל עדיין איני סבור שנעשה די. ישנו אחוז מסויים של בני נוער שיכול ללכת בעקבות דפנה קולר, ומשום מה לא מגיע אלינו. אני זוכר שבעבורי, לימודי התיכון בתחום התמטותי, מתמטיקה, היו בזבוז זמן. כל הזמן טוחנים שם את אותה העיסה. למה שלומדים שם אין כל קשר למתמטיקה אמיתית. באוניברסיטה יושבים אנשים שעושים מחקר ויודעים איך המדע נראה באמת. המערכת האקדמית לא רק פתוחה אלא גם רוצה לקלוט תלמידים מוכשרים כאלה. כאן, הגיל באמת אינו משחק שום תפקיד".

ד"ר ליניאל תומך בעידוד ההצטיינות וחולק על מי שסבור שצעד כזה יהיה א־סוציאלי, אך הוא מתנגד להקמת בתי־ספר מיוחדים לגאונים. „לא צריך להפריד את המצטיין מבני גילו, כי הדבר חשוב להתפתחותו הנפשית, אבל צריך לאפשר לו את המסגרת המתאימה להתפתחות בה כמו חוגים מיוחדים בשעות אחה"צ, או השתלבות בלימודים באוניברסיטה".

אשר לדפנה קולר, ד"ר ליניאל אומר כי עתה הגיעה לשלב כזה שבו „היא צריכה לקפוץ למים ולראות אם היא שחיינית טובה. את האינדיקציה לכך היא תוכל לקבל במהלך עבודת הדוקטוראט, שכן חשוב לזכור כי הצטיינות בתחום המדעים מצריכה גם חוסן נפשי – הדרוש כדי להתגבר על התסכולים הנובעים מהשרשרת הארוכה של כשלונות קטנים המרפדים את שדה המחקר".

השכטריסטים

(המשך מעמוד 17)

שם הוטי המיוחד והחשוב של הבוקר, שלפי שכטר זה היה זמן של בריאה חדשה, של התחדשות. בתקופה מסויימת יצאו חברי הגרעין מדי בוקר לצפות בזריחה. הם היו עומדים דוממים מביטים במרחבים, שואפים לקרבם את האוויר הטרי, ומנסים לחוש את אותה התחדשות. כדי לחוות את תחושת הערב והלילה, הם היו מתכנסים עם צאת הכוכבים בחדר חשוך למחצה, אל שולחן ועליו פת־לחם וקנקן מים, וקוראים את מזמור כ"ג בתהילים ("ה' רועי לא אחסר") בו מצאו סמל מאבק והרגשת בטחון. לאחר ארוחת הערב היו מתכנסים פעם נוספת לשירת הימנונים וקריאת פרקי הגות. „ניסינו לעורר שירה אחרת, כעין מקהלה ערית, במקום השירה הרועשת של תנועת הנוער, בה התעסקו רק בלגבור על קולו של השני ומחיאות כפיים," אומר אילן עמית, „חלק מאיתנו הלכו גם לאחר ניצוח על מקהלות."

לפי הצעתו של שכטר, שהעניק חשיבות רבה לטקסים, שקעו במנוחה מלאה בשבת עד הצהריים. מנוחה, על־פי שכטר, משמעותה אפס מעשה מוחלט. לא לכתוב, לא קרוא, לא ריבו, שלא לדבר על עיסוק פיזי כלשהו. בצהריים התכנסו בנפרד מאנשי הקבוץ לסעודת השבת. את הסעודה חתמו בשיר "ויהודה לעולם תשב." אחר־כך התפזרו למנוחה נוספת. לפנות ערב נאספו שוב לשירת הימנונים. בארוחות, אגב, הקפידו שלא לשוחח פרט לבקשות להעביר מזון זה או אחר. וכל זה כדי לא לפגום במושג "לאכול יחדיו."

„אין אדם יכול לחיות בעולם שאין בו סמלים ואין בו פולחן," אומר שכטר, „גם אם האדם הוא חילוני לחלוטין הוא עושה לו פולחן פסבדו־דתי: מסיבות ימי הולדת, טכסי נישואין וקבורה." גם טכסים שכטריסטים שאבו השראה מהמסורת היהודית, ועובדו בהתאם לצרכי הגרעין. „המסורת שלנו", אומר שכטר, „אינה מכוסלת. אין לנו מה להתבייש בה. איני צריך לקבל רק מההודים. ואם אני צריך אקזיסטנציאליזם חיוכי אני יכול לקחת מברסלב ולאו דווקא מסארטר."

נוסף על אלה למדו תנ"ך וחסידות, אקולוגיה הנשענת וגם תורות מהמזרח הרחוק, קראו ספרות יפה, שרו שירים בעלי אופי דתי־רגשי, והתרחקו מדיבור לשמו. תרגלו את תורות הגוף של פלדנקרייז, מורה התפרסם כמי שהעמיד את בן־גוריון על הראש, ואת שיטת אלכסנדר. איש איש לפי הבנתו ולפי הנסיון אשר בו בחר להתנסות. הם התנגדו לחקלאות לא־אורגנית, לא רק מטעמי בריאות אלא גם מתוך רצון „להשתלב בקוסמוס".

שבע שנות נדוריהם בין הקיבוצים נשרו רבים מהשכטריסטים הראשונים. חלק מהחברים התחתן, נולדו להם ילדים, והתנאים הקשים וחוסר־הוודאות לגבי התיישבות הקבע גרמו לעזיבתם. המשק השיתופי יודפת שמר על ייחודו כחמש־עשרה שנה, אך גם ייחוד זה הלך והתרופף. במשך השנים הצטרפו ליודפת משפחות רבות שאהדו את הרעיון, אך התקשו לקבל את המינהגים והטכסים. גם השנים עשו את שלהן. דור המייסדים הוותיקים התבגר, ומתוך דאגה לעצמם ולעתיד ילדיהם מצאו עצמם מתמודדים עם אילוצים כלכליים על חשבון האידיאולוגיה. הצורך האינטלקטואלי גבר על עבודת האדמה. חלק מהאנשים נטשו את החקלאות ועברו ללימודים או לעבודות עם סיפוק רוחני רב יותר. אלה שנשארו בשדה עברו לחקלאות לא־אורגנית, רווחית יותר. מספר הפעילויות המשותפות ירד. גם סעודות השבת כבר לא היו תמיד [illegible]. הבדידות הגיאוגרפית נעלמה עקב יהוד הגליל, כשילדי יודפת החלו ללמוד במוסדות החינוך האזוריים, התרופפה עוד יותר הפעילות החינוכית המיוחדת שלהם והצטמצמו האפשרויות ליישום הרעיונות על־פיהם הוקם הישוב.

„כשהתבגרנו", אומר יעקב עזרוני, „רצינו יותר נוחיות. דברים אחרים שלא בדיוק תופסים את האידיאלים שהאמנו בהם. סיפוק בעבודה תמיד היה חשוב, אבל היום הסיפוק האישי חשוב יותר. השיקולים נעשו יותר אישיים ופחות לטובת הציבור, ולא בשביל זה באנו לכאן. ישנה גם התרחקות מהתוויה הדתית, יש הרבה אכזבה. גם אכזבה אישית. חשבתי שיהיה לי כוח להשיג יותר מבחינה אישית. לא הישגים פיזיים אלא היכולת להגיע להבנה גדולה יותר של עצמי. הבעיה הגדולה היתה שאנשים מבקשים לדעת איך להתמודד עם הרעיונות בחיי היום־יום, ופה אין לנו תשובות. זה דבר שצריך למצוא בלעדי שכטר. כל אחד נעזר בטכניקה הנראית לו: מדיטציה, גורדייף, אלכסנדר. אבל, למעשה, לא מצאנו דרך מעשית לממש את הרעיונות. הילדים, כך נרמה לי, רחוקים היום מהמאמרים והרעיונות של שכטר. אנחנו מעולם לא חשבנו שצריך לכפות עליהם ערכים. הם צריכים בעצמם לקלוט את הדברים שהוריהם והסביבה מקרינים."

על כך אומר היום שכטר: „מה שקרה ביודפת זו התבוללות. יש שם עוד פה ושם זכר לרעיונות אבל אין לומר שזה משהו מיוחד. אני לא רבי ולא חוזה. תמיד נתתי תשובות, אבל אלה לא היו תשובות דוגמטיות, אלא נסיונות. למשל, בעניין החקלאות הלא־אורגנית שנכנסה מטעמי שיקול כלכלי, נתתי תשובה חיובית."

יהודה אגמון: „במובן מסויים אפשר לומר שאצלנו ביודפת יש התרחקות מהביטוי החיצוני של האידאות השכטריסטיות. אבל לפחות אצל חלק מהאנשים התרחשה הפנמה של אותם רעיונות. בגיל עשרים חשים הכל באופן רומנטי, רגשי. יש תחושה שאתה הראשון שמגלה את העולם. כשמתבגרים נוצרות שתי אופציות: או ששוכחים מכל העניין, או שזה הופך לחלק מרכזי של האישיות. ביודפת יש עדיין הקרנה של הרעיונות. באופן חיצוני זה בא לידי ביטוי בבנייה, למשל. אנחנו דיברנו על איכות הסביבה עוד לפני שהפכה מטבע עובר לסוחר. מעולם לא בנינו גגות רעפים, כיוון שיש להם צביון של כפר אירופי. העדפנו גגות שטוחים שמתאימים לארץ ישראל."

יעקב עזרוני: „בתקופה שמצבנו הכלכלי היה קשה, המשכנו לטפח את הנוי. הוא תמיד היה בסדר עדיפות גבוה. סגנון הריהוט בבתים צנוע מאוד. ביחס לחינוך הילדים מנסים לא להכניס אלמנטים של כפייה. אנחנו נגד שוקולד, למשל, אבל אם ילד רוצה אנחנו נותנים לו. זה מתבטא לא רק בשוקולד."

אמנון בן־צבי, שעזב את הגרעין לפני העלייה ליודפת, חי היום בתל־אביב. „רעיונות כאלה", הוא אומר, „לא זקוקים ליישום. הרגע בו הם נתווים הוא הרגע של הצמיחה הפנימית. החברות בגרעין היתה חוויה מרכזית בחיים. תחושה של תחילת חיים, שהכניסה לחיי את יסוד המשמעות שלא היה קיים בהם לפני כן. הגרעין היה סדנא למימוש עצמי ולכשלות נפשית. היית צריך לתפקד בעולם לא רק מול אנשים, אלא גם מול עצמך."

אילן עמית, שגם הוא פרש לפני יודפת, אומר: „זו היתה הרפתקה מרתקת לא פחות מההרפתקה שהעניקה התקופה החלוצית לאנשיה. היה לי מזל יוצא מן הכלל שנטלתי בה חלק. זה נותן חותם לכל החיים. מסוג הנכסים שאף פעם לא עוזבים אותך. גם היום נשארו לי הטעם והרעיונות. כל חיי המשכתי לחפש ולהתלבט."

תחושה של חיפוש והתלבטות לא מרפה מתלמידי שכטר גם בגיל חמישים. הם מתלבטים אפילו בחיפוש המלים הנכונות לביטוי התחושה הזאת. כמה מההגדרות ששמעתי: „לא לשקוע בחיים", „להמשיך לשאול שאלות, לחפש תשובות", או זה של אמנון בן־צבי: יש שתי דרכים לטפל במחלה. האחת – לעצום את העיניים חזק. השנייה – לפקוח אותם עוד יותר. ואף אחד, אפילו שכטר, לא נוחך לך את הדרך." זו רמת המופשטות שצריך להסתדר איתה.

כשהם מדברים על כך, שלושים שנה לאחר סטיגת הרעיונות בסלון החיפאי של שכטר, לא עולה אפילו בדל של חיוך על שפתיהם. הלהיטות לקרוא ולהכיר כל דרך המכריזה על מציאת משמעויות החיים, שמזוהה עם תהיית־נעורים, לא עברה עם הגיל. הקשר ביניהם ובין שכטר אינטנסיבי פחות אך עדיין קיים. גם ילדיהם מבקרים מידי פעם את מורה־הדרך המשפחתי. בביתו של שכטר כבר לא מתגודדות קבוצות תלמידים. לאחר שפרש מ"הריאלי", היה מפקח על לימודי התנ"ך במשרד החינוך ומנהל הסמינר למורות בחיפה. בנו היחיד הוא מורה שם. זמן רב הקדיש הבן לכתיבת הביבליוגרפיה של כתבי אביו. שכטר עצמו ממשיך לכתוב מאמרים כביתו. תועי־דרך עדיין מתדפקים על דלתו. „באים אנשים עם אלף שאלות. אני עונה על שלוש."

מהספרייה הוא שולף ספר קטן באנגלית של חוקר תורת הזן, היפאני סוזוקי. את הספר קיבל שכטר בהשאלה. „הייתי קונה אותו," הוא אומר, „אולי את יודעת איפה אפשר להשיג אותו?"

אחר־כך יספר על יהודי שהיה בירושלים וכשחזר לעיירה שאלו אותו, נו ראית את הכותל המערבי? כן, הוא ענה להם. ואיך זה? התעניינו, והוא ענה להם: כמו כל הכתלים המערביים. „מהסיפור הזה," אומר שכטר, „ניתן ללמוד ששום עניין לא מוגבל לקבוצה מסויימת."

ואולי צדקו האומרים שאידאלים אינם ברי־יישום? אני שואלת.

„לא ולא," עונה שכטר, „כל אידאה אמיתית היא ברת־יישום, רק האדם אינו תמיד בר־יישום".

מיכל קפרא



„ד"ר יוסף שכטר, היום: „מי יכול לדבר לחמש־מאות איש?"

שכטר עכשיו

על דת ודתיים: „אם מגדירים אדם דתי, כזה שמאמין שיש בו משהו נעלה אז אני דתי, ואם השולחן הערוך הוא המדד, אז איני דתי."

• על הריקנות בחיים: „לא מזמן הייתי עם אשתי בתיאטרון והקשבנו לשיחות האנשים. הניוון מתבטא בצליל. רוב בני אדם, למשל, נוסעים לחו"ל לא מתוך עניין אמיתי אלא מתוך מחלה, כדי שיוכלו לספר לחבריהם."

• על הסגנון הרצוי בחינוך: „אני לא חסיד של דמוקרטיה גדולה בחינוך מן הטעם הפשוט שאנשים לא שווים מבחינה נפשית. זה היה אסון אילו היה שוויון נפשי־רוחני בחינוך."

• על טעות קטנה: „שאלו אותי כמה תלמידים באים אלי. אמרתי 7־8. נדהמו. חשבו שיש לי 500. מי יכול לדבר עם 500?"



קהלני מזור לדרור

עצבים של פלדה

דרור קהלני, בן של אגדה חיה שלא אוהב ולא רוצה לחיות בארץ האגדות. אחרי שעף מקורס טיס, בחר לשרת בחטיבת השריון שגידלה את אביו. אמא התנגדה ובכתה, ולא עזר לה. לפני שבועיים סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. מצפים ממנו שיהיה טוב כמו אבא. הוא לא בטוח שהצבא זה חלום חייו. שיחה עם האב והבן.

מאת סמדר בת אדם
צילומים: שמואל רחמני

"ישבנו כאן, ככה בסלון, ואבא אמר לי: אני רוצה שתהיה קצין בישראל."

דרור קהלני מחייך, נבוך. מהצד זה נראה ככה: דימיון רב המודגש בעזרת סימני ההיכר המיוחדים, המבט, גומות הלחיים והחיוך. החיוך הידוע. אלא שבדרור יש משהו נוסף, התווים החינניים שירש מאמו. והמבוכה. הפאתוס מסביב לאבא – זה טוב בשביל הספרים שעשו ממנו אגדה, לא בשבילו. לא הסיפור על לידתו באותו בית חולים בו היה אביו מאושפז עקב פציעתו במלחמת ששת הימים, וכיצד גילגל טליק האלוף במו ידיו את מיטת מפקד הפלוגה הפצוע שלו לעבר אגף היולדות, לראות את הרך הנולד. גם לא המעשה בתיקון גג הרעפים של ביתם ערב מלחמת יום הכיפורים והטלפון הדרמטי של יאנוש המח"ט המזעיק את אביגדור המג"ד לעליה החפוזה לרמת־הגולן.

דרור לא יאהב את זה. בן 19, בן של אגדה־חיה, שלא אוהב ולא רוצה לחיות בארץ האגדות. בשקט יכול היה להחליף את ריצ'רד גיר בהזיות של בנות העשרה, אבל כרגע לא זה העניין. לקראת הראיון תפס פתאום "רגלים קרות". נכון שהסכים לראיון. אבל הוא יודע שזה הרבה בגלל האבא שלו, ולא מעט הודות למיתוס. והוא גם יודע שקורים דברים ושהוא מייצג את דור ההמשך, אבל מה שאכפת לו באמת זה מה יגידו החבר'ה.

גם בלעדי זה כבר סיבך אותו השם בכל מיני "תקלים". למשל כשהגיע לקורס טיס, וכולם היו בטוחים שהוא ת.ל. (חייב לעבור) – אות־קין של הפרוטקציונרים. רק לאחר שעף מהקורס, והוא לא עשה שום דבר בכיוון זה, האמינו שהוא לא. בכלל, תמיד מזדמן איכשהו לסביבה שלו מישהו שיפטיר „אתה חושב שאם אבא שלך זה קהלני אז מותר לך הכל?" והאמת היא שהוא אף פעם לא חושב. דרור משתדל להסתיר את העובדה שהוא "הבן־של", ככל שהדברים תלויים ברצונו ובמאמציו. אבל איך אפשר כשאתה מוגצת בספרים כבר מטקס ברית המילה, וכשבכתה ז' אתה מוצא את אבא שלך בתוך מיקראות ישראל, והמורה מטילה על הכתה להכין עבודה על גבורותיו קרבות השיריון? „היה שם קטע מתוך 'חשופים בצריח' שמתאר איך הוא נשרף ובקרב ההבקעה בפיתחת רפיח במלחמת ששת הימים, שזיכה אותו בעיטור המופת. ביקשתי מהמורה שתשחרר אותי מהשעורים האלה, והיא הבינה."

כש"עף" מקורס טיס, ביקש לעבור לשיריון.

(המשך בעמוד הבא)

דליה קהלני. אשה של לוחם, אמא של לוחם.

„דרור הוא אלקטרונאי במקצועו, ואני קיוויתי שילך לצבא עם בני הכתה שלו. שמחתי כשהלך לקורס טייס. אחר כן, כשהוא נשר, נתנו לו כמה ימים לחשוב לאן הוא רוצה ללכת. הוא רצה לשיריון. לילה לפני שהיה אמור להודיע על ההחלטה שלו, לא היתה לי מנוחה. התהפכתי במיטה. לא יכולתי לישון. באחת בלילה הערנו אותו. הטחתי בו את כל מה שיש לי. אמרתי לו שאני איבדתי במלחמות שני אחים, ואבא שלו איבד אח. אני לא רוצה לאבד גם בן. אבל הוא אמר: 'אמא, אין לי מה לעשות. תצטרכי להבליג. אני לא משנה את החלטתי.'

„בכיתי, וזה לא עזר. אף פעם לא ניסיתי להשפיע עליו בצורה כזאת. אנחנו ממש חברים. מגיל צעיר מאד הוא לקח עליו אחריות של גבר בבית. ממש יד ימיני. הוא זה שנסע איתי בפעם הראשונה לתל־אביב באוטו. בדרך כלל יש בינינו הבנה מלאה. שום קונפליקטים. אני לא יודעת אם יש לו מוטיווציה כמו לאביגדור, שמאז שהכרתי אותו הוא מלא בטחון. חשוב לו תמיד להצטיין, להגיע למשהו.

„אם אביגדור אכן השפיע על דרור, אז לא במודע. עקרונית, דרור חופשי להחליט כפי שהוא חושב. אבל נדמה לי שיש איזה לחץ תת־הכרתי. בשבילו השיריון, החטיבה, זה ההמשך הכי טבעי, הכי הגיוני. לי קשה עם ההחלטה הזו. במיוחד בגלל הדברים שעברתי. אני רוצה להאמין שבתום שלוש שנים הוא ישתחרר, אבל אני יודעת שזה לא מה שיקרה אם 'ילך לו'..."

אביגדור ודרור קהלני. האם דליה, האחות והאח ברקע: ככל שהדברים תלויים בדרור, הוא משתדל להסתיר את עובדת היותו "הבן של".

(המשך מהעמוד הקודם)

הציבו אותו בחטיבה ובגדוד שקהלני האב גדל בו, לחם אתו ואף כתב אודותיו את ספרו על מלחמת יום הכיפורים. זה שהתחיל בתיקון גג הרעפים. דרור גדל עם הגדוד הזה, שהיה חלק מהבית, מהמשפחה. בתור ילד הוא בילה שם הרבה שבתות. את הימנון החטיבה ידע בעל־פה כבר בגיל תשע. וכל זה כשבילו היא סיבה מספקת שלא להעניק לו פריבילגיות מיוחדות. רוצה להיות חיל פשוט שהולך במסלול בטוח. לא מזמן קבל את אות־הטנקיסט וגם צ'ופר, אבל רק בזכות ההצטיינות שלו בקורס. „המפקדים שנותנים את הצ'ופרים הם לא מהזמן של אבא, אז אני לא חושב שיש עם זה ענין..." זה היה בקורס לטנקיסטים. בשבוע שעבר סיים קורס מפקדי־טנקים. בטקס הסיום סקר את המסדר קצין בכיר. הוא נעצר ליד דרור ושאל אותו אם לדעתו הוא מוכשר לפקד על טנק.

„כן אבא", השיב החניך לסגן מפקד מפקדת כוחות השדה, תא"ל אביגדור קהלני.

כה שדרור יודע שמאחר כמוהו מצפים ליותר, וחושב שזה טבעי. לכן ישתדל להגשים את הציפיות וגם לשמור על פרופיל נמוך. איך עושים את זה? באמת משימה קשה. הוא יעדיף לבלוע כל סיפור שיכול להעיד כמה לא נוח להיות הבן־של. אם יחליט בסופו של דבר לחקות את אבא או ללכת בכיוון שונה, זה כבר סיפור אחר. „אני הרי מכיר את הצד השני, איך זה להיות בן של אבא שהוא איש צבא, שכמעט אף פעם הוא לא בבית. אבא של שבתות. מכיר גם את הספור הזה של לעבור דירה עם אבא לאן שהוא משרת. לא יודע אם איש־קבע זה הדרך שלי. אולי כשאעבור את השלב של חייל פשוט אראה את הדברים אחרת."

כמובן שפה ושם הוא נתקל באחד הוותיקים שזוכרים אותו וברגע ראשון לא יודעים שזה הוא. למשל נסים, הספר הגדודי. טיפוס ידידותי. קושר שיחה עם כל חייל חדש. הדיאלוג עם דרור הלך בערך ככה:

– נו, חייל, מאיפה אתה?
– נס־ציונה.
– ואת קהלני אתה מכיר?
– מכיר.
– שמע, זה גבר זה! אתה יודע שאני באתי לגלח אותו אחרי הפציעה שלו. חבר אמיתי. ממש נקשרנו. אפילו בברית של הבן שלו הייתי.
– אני הבן שלו.
שתיקה.

דרור: „מגיל צעיר מאד הבנתי שאבא שלי שונה ושהוא עבר דברים אחרים. כבר בבית־הספר ביקשו תמיד שאביא אותו לספר סיפורי גבורה. לא מזמן, בקורס מפקדי טנקים, שאלו אותנו מי מכיר מישהו שעבר חוויות לחימה ויהיה מוכן לבוא ולספר. אני לא הגבתי, אבל זה לא לוקח יותר מדקה עד שמישהו נזכר ואומר מה בקשר לקהלני. קרה לי גם שנכנסתי לאיזו חנות בטבריה ומישהו ראה את התג של החטיבה והתחיל להסביר לי למה צריך להתגאות בו. אז את מי הוא מביא לי בתור דוגמא? כמובן את אבא."

★

בסלון של משפחת קהלני, האב והבן לובשים מדים כדי להצטלם. הבן התלבט אם להכנס לתמונה, והשלים עם הגזירה, לא באושר.

– לראות את הבן עם התג החטיבה של אבא עושה משהו לבנאדם?

אביגדור קהלני: „בשבילי זה מאד מרגש, אבל בעיקרון אין אצלנו בבית חינוך לצבא. כשקיבלתי אלוף־משנה, דרור אפילו לא ידע להבחין בדרגה. עכשיו מעניינות אותי החוויות שלו גם מזווית של אבא וגם מזווית של מי שהתרחק מאותו מסלול. לשמוע את הסיפורים שלו, התחושות הקטנות, החוויות שעובר חייל פשוט – כל זה מחזיר אותך עשרים שנה אחורנית. יש גם רגעים מיוחדים כאלה, כמו עצרת הזכרון ערב יום העצמאות. בחטיבה מזכירים את הנופלים פעמיים בשנה. בפעם האחרונה דיברתי אל ההורים השכולים, וכשסיימתי המג"ד אמר: 'טוב, שמעתם את קהלני הגדול, ועכשיו תראו את קהלני הקטן במשמר הכבוד ליד האנדרטה.' בשבילי זו היתה הפתעה. אבל גם ההורים התרגשו. חלקם מכירים אותו ממש כילד."

במלחמת לבנון פקד אביגדור קהלני על העוצבה שכבשה את הכופור ודרך צידון הגיעה לנמל התעופה ביירות. הרפש שהוטח על מהלכי המלחמה הזאת הופנה גם כלפיו.

– הארועים האלה, ערב גיוסו של דרור לצבא, לא גרמו לך להרהר שוב בשאלה למה אתה מצפה ממנו?

אביגדור: „אם אני מצפה שיהיה מפקד? כמובן שכן. בשבילו. שיעבור את החוויה הזו. מפקד זה להפגין סמכות, לגלות מנהיגות, להוביל אחריו אנשים, להיות דוגמא אישית, להציג סטנדרטים גבוהים בעשייה. להיות מפקד צריכה להיות הצפייה האלמנטרית של אחד שמשרת בצה"ל. זה יבגר אותו בגישה לחיים. יחשל אותו כך שיוכל להתמודד עם הבעיות הסבוכות בחיים. יתן לו אפשרות למצות את הפוטנציאל שבו. בגיל של דרור יש את הנאיביות. רואים את הדברים היפים, את האידאל, לא את הפוליטיקה שמסביב. אני חושב שהוא יהנה מזה כמו שאני נהניתי ועדיין נהנה. אני, למרות ההתפכחות, לא אציע לשום פקוד, ובוודאי שלא לבני, להכניס שיקולים זרים במערכת ההחלטות שלהם. זה יהיה אסון אם כך תתווה לנו הדרך. אתה לא יכול לתפקד עם התחושה של חרב מונחת על הצוואר."

דרור: „קורה שאנשים ממלאים הוראות בדיוק כמו שצריך ואחר כך מישהו רוצה 'לסגור חשבון' והופך את הדברים. אבל צריך לא לשכוח שאנחנו קודם כל מדברים על המדינה שלנו. לחשוב מה יקרה לי אילו... אני לא חושב שזו הדרך. מישהו צריך לקחת אחריות, לא?"

אביגדור: „יכול להיות שקל לי לדבר על אחריות, מפני שמעולם לא נתתי פקודות שמשתמעות לשתי פנים. מעולם לא הסתתרתי אחרי דברים שאמרתי או עשיתי, או מאחורי מישהו אחר. שנים שאני מסתכל למשפחות שכולות בעיניים ולא משפיל מבט. אולי בגלל שאני בן למשפחה שכולה ומכיר את המצב, ואולי בגלל שאלה שנפלו תחת פקודי, נפלו באופן שמעורר גאווה, מתוך ידיעת המטרה."

דרור: „טוב, אצל תנועך ההירואיקה הזו לא קיימת היום. אף אחד לא יצהיר בגלוי שהוא בא לשמור על המדינה. אל תשאלי למה בכל זאת הולכים לקרבי. לא יודע. חושב שבפנים כל אחד יודע שאין ברירה. עשו את זה לפנינו ועכשיו אנחנו צריכים. אבל יש גאוות היחידה. גאווה בתג של גולני, בתג של החטיבה שלנו. יודעים שלתג יש סמליות, אבל בהחלט לא מדברים במונחים של 'טוב למות בעד ארצנו'."

איראולוגיה עומדת גם במבחן השכר?

אביגדור: „לוקח לי שלושים שניות מהרגע שאני מקבל את התלוש ועד שהתלוש נמצא במגירה. מעולם הוא לא עניין אותי. אני מורה לאל שברך אותי בתכונה של הסתפקות במה שיש לי. חוץ מזה, בבית אנחנו עושים הרבה דברים לבד. אבל הכי חשוב הוא שיש לי כנראה את האשה הנכונה. אין תלונות."

דרור: „מי שנשאר בקבע נהנה מהעוצמה, מהכוח, מיכולת ההחלטה. לא נשארים בשביל הכסף, כך שהשכר לא יכול להיות שיקול. אני רואה שהורי דווקא הסתדרו בסדר, או מה העניין?"

– ומה עם הדימוי של סמרטוט־סחוט שניתן לקצין הקבע לפני השיחרור?

אביגדור: „הדימוי באמת לא מוצלח, אבל הנכון הוא שקצינים נסחטים במהלך השרות עד תום. הם מעבידים עצמם קשה מתוך האחריות שנופלת על כתפיהם, אבל הכל מתוך רצונם, איש לא כופה עליהם. אחר כך כשנפלטים יש שתי בעיות: להתמודד עם משפחה שרגילה בלעדיך, ולהתחיל במישור המקצועי מאל"ף בגיל שבו כל החברים שלך כבר מבוססים במקומות עבודה בטוחים. כאן יש קצת תחושה של כפיות־טובה. אבל בסך־הכל קצין בכיר רוכש הרבה כישורים שיכולים לעזור לו לתפקד ברמה גבוהה

(המשך בעמוד 41)


דרור ואביגדור קהלני: ההצטיינות של הבן זה בזכותו ולא בחסדו של האב.

סא"ל א. המח"ט: את דרור בודקים פעמיים

„במלחמת יום־כיפור הייתי מ"פ צעיר ללא שום נסיון. אביגדור היה המג"ד, עם הנסיון של ששת הימים. אותם חיינו המומים מהתכונות שלו להתמודד לאחר שעבר את החוויות הקשות ביותר שטנקיסט יכול לעבור. בעיני הוא דוגמא של מפקד. גם מהבחינה החברית, גם בצורת הטפול באנשים, גם מקבל החלטות נכונות.

„על דרור אני יכול להגיד את מה שכבר אמרתי לאביו: לדעתי הוא יותר טוב. לאביגדור היה הסיפור איך חודת מקורס קצינים. גמר בלתי מוסמך. דרור בינתיים עושה את המסלול באופן מסודר, מקפיד לשמור בשקט על הנושא של אבא. עובד יפה. קיבל כמה צ'ופרים של חייל מצטיין בהכנה לקורס מפקדי טנקים. אבל כל הצטיינויות זה בזכות ולא בחסד. כי את דרור בודקים פעמיים. כך שאם הוא מקבל יחס מיוחד, זה דווקא יחס פחות טוב. מעמידים בפניו סטנדרטים גבוהים ודורשים ממנו יותר. לזכותו יאמר שהיה מאה אחוז.

„אני מצפה שאחרי הקורס הוא יחזור לחטיבה. אצלנו שומרים על אווירה משפחתית. שמחים לקבל בנים־של ואחים־של לוחמים שהיו בחטיבה. זה תורם הרבה לגאוות היחידה. הוא צריך לחתום קבע בשביל זה, ואני חושב שהוא יחתום".

בין שתי תמונות

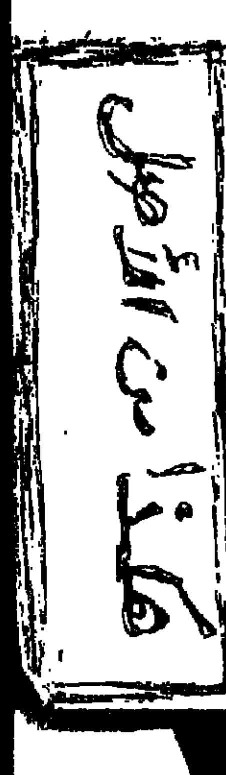
שרה וספי. אלמנה ואם שכולה. הבעל נפל במלחמת יום הכיפורים. הבן הבכור נפל בלבנון. היא נתבקשה לדבר בשם המשפחות השכולות, בטקס האזכרה השנתי לחללי השיריון, ולא ידעה אם לקרוא שיר או לספר על מה שעובר עליה. אחריה שכתבה לא ידעה אם תהיה מסוגלת לעמוד ולקרוא. מונולוג.

מאת מרית ברצקי



שרה וספי: „את לא יכולה להרשות לעצמך להישבר. את חייבת להמשיך הלאה" (צילום: שמואל רחמני)

„אחרי שיואב נפל לא חשבתי שאוכל לאהוב שנית. כשהתחלתי לצאת עם יעקב (איתו אני חיה היום) היו המון לבטים, השוואות, רגשי אשם, הרגשה שאני בוגדת".



כשפנו אליה לשאת את דבר המשפחות השכולות בטקס האזכרה השנתי לחללי השיריון, ביום החיל, היא לא ידעה מה לומר. לא היתה בטוחה בעצמה. האם לקרוא שיר, האם לספר מה קורה איתה יום אחר יום? שרה וספי חשבה: אולי הסיפור הזה הוא אישי מדי? אבל היא ישבה וכתבה, ואחרי־כן לא האמינה שתצליח לעמוד ולקרוא מה שכתבה, ולא שיערה שהדברים ייצרו הד כזה בקרב באי העצרת באתר ההנצחה בלטרון וצופי הטלוויזיה שראו אותה ושמעו את הדברים.

„תולפות העונות", היא אמרה שם, „הגשם זולג על חלוני עם בכיי החרישי על בני שלא חזר ועל בעלי שלא שב. על אהבה צעירה של נישואי, ובני שלא זכה לחוש בה. על ילדי הנותרים שקראו לאביהם ולא היה מענה".

באותו ערב ולמחרת הטלפון לא פסק לצלצל. „לכל משפחה שכולה חשובה הידיעה שלא שכחו", היא אומרת. „המשפחה חיה עם הזכרון יום יום, לא רק בעצרת, אבל ההרגשה שכולם איתנו ורוחם של הנופלים ממשיכה לחיות עם כולם, נותנת המון".

שרה לבית מזרחי, דור שלישי ביסוד המעלה, הכירה את יואב וספי בנהלל. כשנישאו היא היתה תלמידה בבית־ספר לאחיות. שנים מספר גרה המשפחה בבאר־שבע ובנחל עוז. הוא היה מפקד בשיריון והיא אחות. ב־1969 חזרו למושבה עם שלושה ילדים. עינב (כיום בן 17) היה בן ארבע כשאביו נפל במלחמת יום הכיפורים, קצין בדרגת סגן־אלוף. כשמלאו לו 14, נהרג אחיו הבכור, ארנון, בלבנון. את זעמו חרט על גבי החלונות ועל דלתות הארון. „ארנון, אני אוהב מאוד מאוד, ואל תדאג, אני אנקום, בשבילך ובשבילי, נקמה גדולה מאוד". ורד (כיום בת 20) ביטאה את רגשותיה בצבעים חזקים. „אבא למה?", כתוב במרכז אחד מציוריה הקודרים. ובציור אחר – „ארנוני, בוא [illegible]".

„אילו האמנו בעולם הבא ובתחיית נשמות, היה לנו יותר קל. אני מוצאת עצמי חושבת — מעניין מה קורה איתם שם. אם הייתי יודעת שהם נפגשים שם, בעולם שאינו מכירים אותו..."

החדר הקטן שליד הסלון נהפך לאתר זכרון. שתי [illegible] מעידות על עצים שניטעו ביער המגינים על [illegible] הנופלים. אותות הצטיינות, צילומים ממוסגרים, [illegible] תמונות ומכתבים. על הקיר רישום של ורד. [illegible] ארנון, מגודל שיער, לפני גיוסו. על המדף [illegible] מפוחלצות שאסף, ספרים שקרא. וגם [illegible] האישי של יואב והקסדה שעליה שירבט [illegible] לקרב – „לעינב, ורד, ארנון ושר'לה, באהבה - אבא".

„הוא לחם ברמת הגולן", אומרת שרה. „עד [illegible], עבר שבעה טנקים שנפגעו בפגיעות ישירות. [illegible] שלו עבר פה למסור ד"ש שלחתי איתו מכתב, [illegible] ועוגות לחבר'ה, וביקשתי שיואב ישלח סימן [illegible] לילדים. יום לפני שיואב נפל הגיעה הקסדה".

„באזכרות תמיד יש רגע של מבוכה. הדממה הזאת, אחרי התפילה והקדיש. לפני שארנוני נפל הוא אמר קדיש ליד קברו של יואב. לעיני יש בעיה עם זה, רתיעה. אולי, אילו האמנו בעולם הבא ובתחיית נשמות, היה לנו יותר קל. לא פעם אני מוצאת את עצמי חושבת – מעניין מה קורה איתם שם. אם הייתי יודעת שלפחות הם נפגשים שם, בעולם שאינו מכירים אותו... היה לי יותר קל לדעת שהם יחד. לדעת שאם ארנוני לא זכה לממש עצמו כי נפל כשהוא ילד, לפחות הוא עם אביו, מה שלא זכה, כילד".

„מדי פעם, באזכרות ליואב ולארנוני, אני קוראת משהו שכתבתי. אני מרגישה שזה יותר אישי ואמיתי. אני לא אדם שכותב, אבל לפעמים דברים מתאספים בפנים ואת רוצה להוציא. בדרך־כלל אני משתדלת לא להראות כלום כלפי חוץ. אני יודעת שאנשים לא יכולים לראות אותך כל הזמן עצובה וכואבת. זה גם לא בריא לילדים. אם את רוצה לשקם את הבית, רוצה שהחיים יתנהלו הלאה, את חייבת לאגור את כל הכוחות ולהמשיך לתפקד. לקום בבוקר ולצאת לעבודה, לנהל בית, לחייך, לשוחח. מבחינה מסויימת את שמה מסכה וחיה איתה. לפעמים בא לך להסיר אותה ולהיות את. ואז את לוקחת נייר ועפרון וכותבת את רגשותיך".

„חבריו של ארנוני משתחררים, חלק מתחתנים. חושבים שככל שהזמן עובר יהיה יותר קל. להפך, זה יותר קשה. אחרי שיואב נפל אמרו לי – לפחות יש לו ילדים. ואני חשבתי – הם לא יודעים את הסבל של לגדול בלי אבא. אחרי שארנוני נפל הבנתי את משמעות הדברים: לפחות יואב הספיק לממש חלק מעצמו, לעבוד במה שאהב. הוא היה איש קבע לא מפני שהיה איש שררה אלא מתוך ראייה ציונית. הוא חשב שזה צו השעה, זה המקום שהוא צריך להיות ופה הוא יכול לתרום. בתקופת מלחמת ההתשה היו לו כל מיני הצעות עבודה בתנאים טובים, אבל הוא אמר, איך אני יכול להרשות לעצמי את הלוקסוס הזה כאשר שם נופלים בחורים כל יום. הוא ידע מה זה לאהוב, להיות אבא לילדים, להקים בית".

„ארנוני רק התחיל. בכיתה י"ב היה לו מאבק קשה עם עצמו. הוא רצה ללכת ליחידה קרבית כי לשם הולכים הטובים וצה"ל זקוק לחיילים ביחידות האלה, ואולי גם היה רצון לנקם, אבל הוא חשש שיכניס אותי למתח ולדאגה. הדילמה הזאת הפכה אותו לילד אחר. הוא ירד בלימודים, היה עצבני ומתוח ואני ביקשתי שיפנה ליועץ בית־הספר. אחרי השיחה עם היועץ החלטתי שאחתום לו. אמרתי לאחי – אני לא יכולה לראות את הילד כל־כך מתוסכל ולעמוד בדרכו, ומצד שני – אני מפחדת. אחי אמר – יש אלוהים בשמיים. זה לא חייב לקרות כל פעם. אחרי שחתמתי, הילד חזר להיות שמח ופעיל בחברה ובמשק. הוא נהנה מכל רגע בשירותו בסיירת, והיה חשוב לו ללכת ללבנון, היה שלם עם זה. התחיל להרגיש שהוא עושה מה שהוא באמת רוצה, אבל הוא רק התחיל את חייו. היה מגיע לו עוד. מה שנשאר מארנוני זה מכתבים, תמונות, בגדים והמון זכרונות. כואב לי שלא זכה להתחתן ולהנות מחום ואהבה של אשה וילדים".

„אחרי שיואב נפל לא חשבתי שאוכל לאהוב שנית. היה לנו טוב, היינו מאושרים יחד ופתאום זה נקטע. אני לא טיפוס שאוהב לצאת לבד. גם כשיואב היה חי, למרות שהיה בקבע, ולפעמים רחוק מאוד מהבית, לא יצאתי בלעדיו. חיכיתי לו. הייתי די תלותית. חשבתי שלא אוכל להתמודד לבד. אבל את מגלה בעצמך כוחות שלא ידעת שהם נמצאים כך. היה קשה להחליט לצאת עם גבר אחר. בהתחלה די כפיתי על עצמי, ומתוך כפיה זה לא היה מוצלח. גם כשהתחלתי לצאת עם יעקב (איתו אני חיה היום) היו המון לבטים, השוואות, רגשי אשם, הרגשה שאני בוגדת. אני אוהבת את יואב, אז איך אני יכולה לאהוב עוד מישהו. נזקקתי להמון כוחות נפשיים כדי להתמודד עם זה ולשכנע את עצמי שאני לא בוגדת. יואב אהב אותי מאוד ואני חושבת שהיה רוצה שיהיה לי כמה שיותר טוב ויותר קל. הוא ממשיך ללוות אותי. הוא נמצא. גם לחברי יש קשיים. קשה לגבר לחיות בצילו של מישהו אחר, בעיקר כשיש ילדים גדולים. והאשה צריכה לשמור על איזון, לא לתת לילדים הרגשה שאם את איתו – את נגדם, ולא לתת לגבר הרגשה שאת נגדו ומגוננת על ילדיך".

„אחרי שיואב נפל דחפתי את עצמי לכל מיני פעילויות. עבודה, לימודים, ועדת בריאות, עיתון, ויצ"ו. מאז שארנוני נפל קשה לי לחזור אל עצמי. אולי גם מפני שכשיואב נהרג לא הרשתי לעצמי ליפול והכל התפרץ יחד. אחרי שארנוני נפל חזרתי לעבוד במיון, בבית־החולים בצפת. אני אוהבת את העבודה במיון, יש בה הרבה סיפוק, למרות שהיא רוויית מתח. באותה תקופה הגיעו לבי"ח הרבה לבנונים, אזרחים ומחבלים שנפצעו ונתפסו. מצד אחר יש המחויבות לטפל בכל אחד. מצד שני, רגשית, קשה לך להתנתק: הבעל והבן נפלו במלחמה עם אותם אנשים. זה גרם לי הרבה תיסכולים. בית־החולים משרת גם את הצבא ולא פעם הגיעו חיילים פצועים קשה. נאבקתי על חייהם וחשבתי, למה אני יכולה לעזור להם – אבל לבן ולבעל לא יכולתי. לא פעם מצאתי עצמי מטפלת בהם כמו הוזה, כאילו אני מטפלת בבני. וההתפכחות היתה קשה. לקחתי שנה חופשה ללא תשלום. חשבתי לעשות הסבה מקצועית. זמן־מה עבדתי כמדריכת סיעוד, חשבתי על לימודים. לבסוף חזרתי לעבוד בחצי משרה ובימים אלה ביקשתי לחזור למשרה מלאה מתוך מחשבה שהחורף קרב וקשה לשבת בבית. בבית את מתחילה להתכנס לתוך עצמך. גם כשאת עובדת את הולכת עם הכאב והגעגועים כל הזמן, אבל בבית, לבד עם הקירות והזכרונות, קשה כפליים".

„אחרי שארנוני נפל חזרתי לעבוד בבית החולים. לא פעם הגיעו חיילים פצועים קשה. נאבקתי על חייהם וחשבתי, למה אני יכולה לעזור להם — אבל לבן ולבעל לא יכולתי".

„אני חושבת שהנצחה צריכה להיות חיה. לא רציתי להנציח את יקירי בחוברת. לא פעם ראיתי חוברות זכרון מושלכות באיזו פינה או גרוע מזה, ברחוב. ובחוברות האלה כותבים רק את הטוב וזה נראה לי מלאכותי. אנדרטות רבות מוזנחות ורק לפני יום הזכרון מטפלים בהן. בשנים הראשונות נהגתי לעשות ערב לזכרו של יואב. כשארנוני נפל היתה צריכה להתקיים צעדה במלאות מאה שנה ליסוד המעלה, ביוזמת 'בנק לאומי' ו'מכבי'. ארנוני היה פעיל ב'מכבי'. כעבור שנה הציעו לקיים את הצעדה על שמו ועל שם יואב, וחשבתי שזו דרך יפה והולמת לבטא את הרגש".

„שניהם, יואב וארנוני, אהבו לטייל, להכיר את הארץ דרך הרגליים והעיניים. ביום הזה, הם כאילו הולכים איתי, וכל המושבה פעילה בהכנות. אנשי החטיבה של יואב עוזרים בארגון מדי שנה. מיום שיואב נפל, מלווה אותי העזרה והתמיכה של מוסה פלד. הוא נותן לי המון כוח, מגיע ומתקשר לא רק באזכרות, גם בימי שמחה הוא מוצא זמן להיות איתנו, וגם בבעיות היומיום. אני יודעת שלאורך זמן מאוד קשה לבקר בבתי חברים שנפלו, אבל החברים של ארנון ממשיכים לבוא ולהתקשר, וזה מרגש ומחזק. בבית־ספר עושים יום ספורט לזכרו, וגם זו הנצחה חיה, תוססת. וכשאת מרגישה שיש כל־כך הרבה אנשים שמוכנים ללכת איתך, לעזור, לשאת איתך את הכאב הזה, את לא יכולה להרשות לעצמך להישבר. את חייבת להמשיך הלאה". ■

שיפודים

משהו:

(ששלח לי נ.ל. מאלון מורה, שכם)

בישראל קוראים מימין לשמאל, אבל הם לא עונים.

פינת השלולית

כסופשבוע אחד עברה נסיכה ליד השלולית, וראתה שם צפרדע. הצפרדע ביקש: „תני לי נשיקה, אני נסיך", ואחרי התלבטויות מסויימות אכן נשקה לו הנסיכה, ולספקנים שבינכם אומר עתה – הצפרדע נהפך לנסיך.

ישבו יחד הנסיך החדש והנסיכה, וערב ירד על שפת השלולית. „אמור לי נסיך", פתחה הנסיכה בביישנות, „מה מצאת דווקא בי?"

„או, את מיוחדת, יפה ומושכת", התחיל הנסיך בשיחה מעניינת, ופתאום אמר „הנה סוזוקי 500, תראי איזה ספרינט".

כי בריוק עבר שם סוזוקי 500.

„מה עוד רצית להגיד?" שאלה הנסיכה, והנסיך אמר: „אני רוצה לספר לך מעט על הילדות שלי בשלולית, אם זה מעניין אותך".

„בוודאי, ספר, איך זה לגדול ב...", עודדה הנסיכה, אבל לא יספה, כי הנסיך אמר פתאום: „B.M.W...! חיה, חיה!". כוונתו היתה שהאופנוע שעבר זה עתה הוא מסוג ב.אם.וו, והוא בעל כוח רב. מכאן ואילך התנהלה שיחתם ללא הפתעות רבות:

„הילדות שלי היתה דווקא די רגילה, גדלתי ב...".

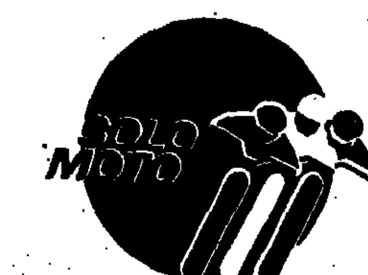
„תראי את ההונדה 350".

„תגיד, קראת את...".

„'סתכלי, 'סתכלי, סוזוקי 50! אני חושב שאקנה כזה".

„איזה סרטים אתה אוהב?".

„הכי טוב וודי אלן, וגם מונטי פייטון... וואו, ימאהה 1370, 1370, לא להאמין".



מאז ועד היום ועד בכלל לא הצליחה הנסיכה לגמור ולברר עם הנסיך מה הסרטים שהוא אוהב ולמה, או כל דבר אחר, כי כל אופנוע שעבר חיסל כל שיחה. הנסיך הלך לטיפול נגד זה, אבל לא עזר.

ההצעה המפתה

קנה היום
-שלם
בעוד 1 לינואר
בשנה הבאה
קו-פוס

קנה היום!
שלם כשתצא
לפנסיה!
קו-פוס

קנה היום
שלם
בשנה ההעברית
הראשונה שתצליח
קו-פוס

קנה היום
שלם בגיל וחלים
לצאי שתמות
קו-פוס

קנה היום
*
-ושהיורשים שלך
ישלמו!
*
קו-פוס

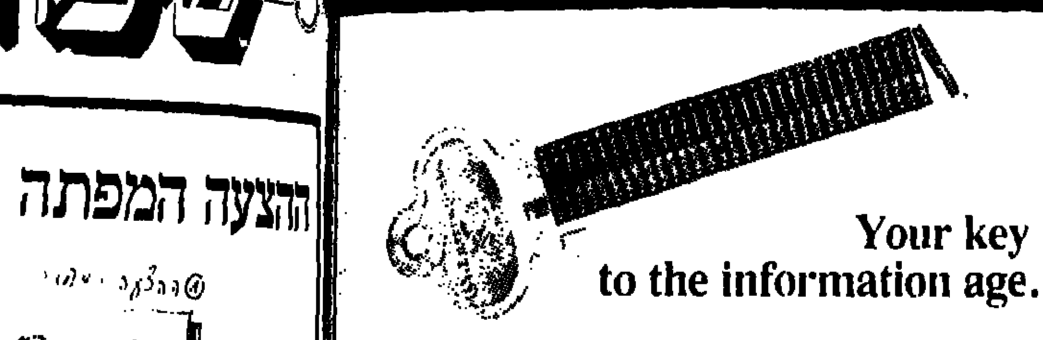
מוזר ומעניין

ראיתי בטלוויזיה האיטלקית, בחדשות, זוג צעיר עם שתי בנות שחייב לפנות את הדירה שלו, מפני שאין לו די לשלם. הקריין סיפר על מצוקתם, הבעל אמר שאין לו שום אפשרות לשכור דירה אחרת בכסף שהוא מרוויח, והאשה אמרה שמעכשיו הם יחיו שבוע כאן ושבוע שם, והיא לא יודעת מה יהיה.

אבל נורא משונה, מאוד התפלאתי עליהם כשהשידור נגמר, ואף אחד מהם לא איים בטלוויזיה שהוא עוזב את איטליה.

מאיר עוזיאל

The New Encyclopædia Britannica 1986



Your key
to the information age.

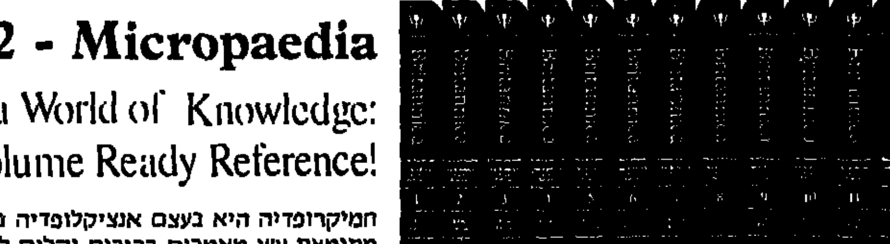
אוצר ידע חדשני מושלם
ב־4 חלקים
מבצע מיוחד
18 תשלומים

No. 1 - Index

Invaluable 2-volume Index unlocks
the riches of information in Britannica!

ב־2 כרכי האינדקס 172,400 ערכים בהם 411,500 מראי־מקום, שמות תאריכים ומקומות. בעזרתם תוכל למצוא את מירב האינפורמציה, על הרבה יותר נושאים ובפחות זמן

No. 2 - Micropaedia



Instant access to a World of Knowledge:
The 12-Volume Ready Reference!

המיקרופדיה היא בעצם אנציקלופדיה בפני עצמה המטפלת באופן מתומצת ע"י מאמרים ברורים וקלים להבנה, בכל מגוון הנושאים, ובו־זמנית מובילה אותך למאמרים היותר מפורטים ומתקדמים במקרופדיה

No. 3 - macropaedia

Britannica at its scholarly best:
17 Volumes of Knowledge in depth!

זהו החלק בבריטניקה החדשה המקדיש לכל נושא את הטיפול היסודי והמושלם. המקרופדיה מציעה לך 680 מאמרים מקיפים ועשירים הכתובים בצורה ברורה וקריאה

No. 4 - Propaedia

The Unique One-Volume
Outline of Knowledge!

כרך יחודי זה של הבריטניקה החדשה סוקר כל תחום לימודי במאמר מרתק - ואחרי כן מדריך אותך ללימוד הנושא בזמנך החופשי, ע"י הכוונה נוחה ושיטתית - כאשר 4 חלקי הבריטניקה הם בעצם המורה הפרטי שלך.

מבצע מיוחד
10% הנחה

להדגמת יתרונות הבריטניקה החדשה בביתך ולקבלת פרטים נוספים שלח אלינו את התלוש המצורף.

לכבוד מועדון קוראי מעריב בע"מ
רח' לבונטין 24, תל־אביב 65112
אבקשכם לשלוח אלי את נציגכם להדגמת יתרונות הבריטניקה החדשה בביתי - ללא כל התחייבות מצידי
שם .... טלפון ....
כתובת .... חתימה ....

שי - חינם! Britannica World Data Annual 86
2 ספרים בכרך אחד
המספרים והנתונים המעודכנים ביותר על כל 206 המדינות בעולם יחד עם סקירה מרתקת על האנשים, המקומות והמאורעות שהטביעו חותמם על השנה החולפת.

עכשיו הבריטניקה בהישג ידך בתוכנית מתפכנית עד 18 תשלומים חודשיים נוחים.

המפיצים הבלעדיים בישראל: מועדון קוראי **מעריב** בע"מ רח' לבונטין 24, תל־אביב - טל. 612948, 622703

זכרוני. מגן שמאלי

(המשך מעמוד 8)

שעמד בראש התנועה – אורי אבנרי. "הוא בהחלט אחד החברים הקרובים שלי. אחרי הכל אין לנו שום סיבה אחרת להיות ביחד כל־כך הרבה שנים. הוא לא תלוי בי כלכלית, אני לא תלוי בו, שנינו אנשים עצמאיים. אנחנו פשוט חברים קרובים. אני גם עורך־הדין של העתון".

אבנרי נבחר. זכרוני לא. במשך שמונה שנים הוא היה היועץ המשפטי של הסיעה בכנסת, תמיד לצידו של אבנרי, לפניו או מאחוריו, מחפש ומוצא דרכים להשחיל את אבנרי לדיונים. בבחירות 1969, כאשר רצו לקדנציה שניה, הציע אבנרי את אמנון למקום השני ברשימה. אמנון אמר שצריך לתת את המקום לשלום כהן, שותפו של אבנרי בשבועון, שאחר־כך פילג את הרשימה והיום אחד האנשים השנואים עליו ביותר. בתנועה הוחלט להעמיד את זכרוני במקום השלישי, ובמידה וייבחרו רק שני נציגים, יכהנו כהן וזכרוני ברוטציה. כל אחד חצי קדנציה. בבחירות זכתה הרשימה בשני מנדטים, אבל כשהגיע יומו של שלום כהן לפנות את כסאו לזכרוני, הוא סרב. פרצו מריבות איומות בינו לבין אבנרי, כהן פרש והקים סיעה נפרדת.

אבל קודם למירוץ הראשון לכנסת היה זכרוני מעורב באפיזודה פוליטית מוזרה יתר עם מרדכי שטיין, מי שהיה פרקליטו במשפט הסרבנות. שטיין, אדם בודד ומוזר, טרוצקיסט שהאמין שיש להגן על החלשים מפני הקפיטליסטים המרכאים, הקים תנועה בשם "הכוח השלישי", שחבריה היו, בערך, הוא ואמנון זכרוני. הדבר היחיד שזכרוני זוכר מהפעילות עם שטיין, היה חשיפת פרשת הטבח בכפר־קאסם. זכרוני היה הראשון שהגיע אל הכפר הזה, גבה עדויות מתושבי המקום, ויחד עם קומץ חברים פירסם את הסיפור בעיתון חד־פעמי.

גם מהפעילות הפוליטית של אותם ימים, לא נותר היום משקע עמוק. אמנון החליט לרכז את כוחותיו בפיתוח משרד עורכי־הדין. היום, עסקיו חובקי־עולם. הוא משמש כפרקליטם של קונצרנים כלכליים גדולים בעולם, אף־על־פי שאין להם קשרי עסקים עם ישראל. קולגה קרוב שלו אומר: "לפעמים קשה לתפוש כיצד ייתכן שחברת־ענק מאחת ממדינות אירופה, שעושה עסקי־ענק באחת ממדינות אפריקה, תבקש דווקא מאמנון זכרוני הישראלי לייצג אותה במו"מ עם הממשלה המקומית". מי ששמע אותו מתחקר עדים במשפטים שהוא משמש בהם סניגור, אומר שכדאי מאד להיות בצד שלו. גם מירי אומרת שעדיף להיות בצד של בעלה.

למרות היקף הפעילות העסקית והאחרת, המשרדים שלו חסרי־הידור, ולו הקל ביותר. כמה דירות, שחוברו להן יחדיו בבית תל־אביבי ישן, דלתות שנצבעו בחום והצבע כבר מתקלף מהן, ריהוט בסיסי ופשוט להדהים. רק מה שצריך. לזכרוני עצמו שני חדרים. אחד בקומה הראשונה, אחד בקומה השלישית. בזה שבקומה הראשונה יש ארון מתכת מלא ספרי־חוק, שולחן גדול ומבולגן, וכמה כסאות עם ריפוד כחול. לזה שבקומה השלישית הוא נדרש למטרות ייצוג וארוח לקוחות חשובים, או כאשר הוא זקוק להתבודדות שקטה. החדר העליון יותר מפואר, יותר נוח, אבל עדיין שולטות בריהוט כוננויות הספרים.

בקומה הראשונה, בהמשכו של מסדרון חשוך וצר, נמצא גם משרד יחסי־הציבור של מירי. לפני שנים, כשרק נישאו אחרי היכרות באוניברסיטה, היתה זו מירי שניהלה לאמנון את המשרד. כך זה נמשך שמונה שנים, עד שאמנון החל להתמסר לעסקנות הפוליטית, ומירי החליטה שהיא צריכה לחפש לעצמה עיסוק עצמאי. העובדה שהם עובדים באותה קומה מאפשרת להם להפגש מדי פעם, לפרק־זמן חטוף. הביתה מגיע אמנון, בעיקר בשביל לישון. רוב זמנו מוקדש לבית־המשפט או למשרד. מירי למדה לחיות עם זה. למדה גם להפיק את המיטב, והיום היא די נהנית מהעצמאות שהסידור הזה מקנה לה.

עד לפני זמן לא־רב, הרבה אמנון בנסיעות תכופות לחו"ל. בערך ארבע־חמש פעמים בחודש. "יום אחד הגעתי למסקנה שאני חייב להחליט אם אני עורך־דין ישראלי, או שאני עובד בחו"ל. לקח לי מעט מאד זמן להחליט שמקומי כאן, שאני רוצה לעבוד בארץ. החלטתי להפחית את כמות הנסיעות. היום זה עומד בערך על פעם בחודש. לא, מעולם לא עלה על דעתי לחיות בשום מקום אחר, למרות שיש הרבה דברים שמקוממים אותי כאן. אבל זה מקומי, וכאן אני רוצה לחיות".

מה מקומם אותו?

"מפריעה לי מקצוענות־היתר, האדישות, הניכור, העובדה שמרבית האנשים עושים את מלאכתם באופן טכני לחלוטין, מבלי להכניס שאר־רוח. כל מה שאני מנסה לעשות, זה שיהיה קצת יותר טוב לאנשים, מנסה לגלות איזה מינימום של אכפתיות. האדישות היא בעיני הדבר הגרוע מכל. זה מפחיד אותי. אלא שהיום אני פחות נמרץ. הגיל עשה את שלו. נכון שאני מעורב במספר לא־קטן של בג"צים, אבל זה פועל יוצא מהתיקים שאני מטפל בהם. לקוח פונה אלי, ואם אני חושב שהטיפול בעניינו מצריך פנייה לבג"ץ, אני עושה זאת".

ב־1976, אולי כתחליף לפעילות הפוליטית שהתמעטה, הצטרף אל "המועצה לשלום – ישראל פלשתין" שהוקמה אז. מטעם המועצה הוא חבר בוועדה המתמדת של האו"ם לגופים לא־ממשלתיים, ומדי פעם נואם בפורום זה על בעית ישראל והפלשתינאים. לפני מספר חודשים הגיש לוועדה הצעה פרטית לפתרון של שלום בין ישראל לעם הפלשתינאי. יש לו קשרים, הדוקים פחות או יותר, עם מספר מנהיגים באש"ף המוגדרים כמתונים. עיסאם סירטאווי וסעיד חמאמי היו לו חברי־נפש, עד שנרצחו בעקבות מאמציהם להגיע להסדר עם ישראל. במפגש האחרון שנערך בשבוע שעבר ברומניה בין אנשי שמאל ישראליים לאנשי אש"ף, תלה על דש בגדו פתק גדול, שקרא לצד שכנגד: "אל תתקרבו אלי. זה אסור". זכרוני: "זאת היתה דרכי למחות כנגד החוק החדש האוסר מפגשים עם אש"ף. בשום אופן אינני מוכן לעבור על החוק, רק למחות נגדו".

בארבע אחר־הצהריים, מיד לאחר פירסום הודעת הממשלה ואת חשיפת העובדה שהוא פרקליטו של מרדכי ואנונו, הוא חייב להתפנות כדי להעניק ראיון לאנשי הבי.בי.סי. המגיעים למשרד. הוא רץ "להתחפש", כפי שהוא קורא לצורך להתקשט בחליפה ועניבה.

"את בטוחה שכך אני צריך להופיע", הוא שואל בפעם השלישית, "אולי אקח אותם למשרד למעלה? מה אני צריך את זה בכלל? יש לי עוד כל־כך הרבה עבודה".

הטלפונים במשרד מצלצלים בלי הרף. אמנון עונה על כולם, משאיר כמה הודעות למזכירה שכבר איננה. הסיגרלה כבר אכולה לגמרי. הוא מעביר יד על הכרס. אולי מחר הוא יתחיל בדיאטה.

יעל פז־מלמד

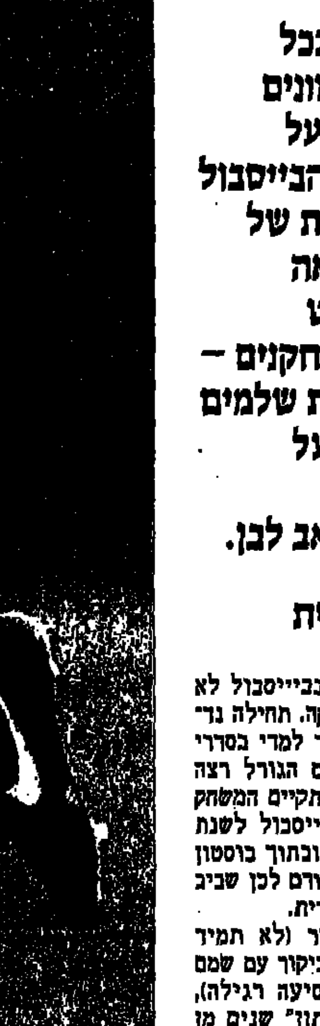


אמנון זכרוני (ב־1959), חמש שנים לאחר פרשת סרבנות המלחמה, עם מרדכי שטיין שהיה פרקליטו במשפט: ערב מלחמת ששת הימים הוא פנה לראש הממשלה לוי אשכול וביקש לגייסו לצה"ל. "ראיתי במלחמה ההיא מלחמת הגנה מוצדקת", אמר, ואשכול נענה לבקשה. מאז החל אמנון לשרת במילואים שרות פעיל.

אמריקה, אמריקה

הכדור עגול, אומרים בכל העולם. בארה"ב מתכוונים לבייסבול כשמדברים על "כדור קשה". קדחת הבייסבול היא היסטריה אמיתית של אהדה והזדהות שעיאה האליפות, אירוע כמעט מיתולוגי שגיבוריו השחקנים – כמעט בני אלים. דורות שלמים של אמריקנים גדלים על דמויות הרואיות אלו שמעלליהן עוברים מאב לבן.

מאת עפרה ישועה־לייט



אמרו לי שבלי להבין בבייסבול לא אוכל להבין את אמריקה. תחילה נדחק העניין למקום נמוך למדי בסדרי העדיפויות שלי, אולם הגורל רצה אחרת, מפני שביום שבו עמד להתקיים המשחק החמישי על אליפות העולם בבייסבול לשנת 1986 נקלעתי במקרה לבוסטון, ובתוך בוסטון למונית שבה התרחש רבע שעה קודם לכן שביב ממהלכיה של אותה אליפות הסטורית.

נהגת המונית, בובי הולטר (לא תמיד מעניקים לי נהגי מוניות כרטיס ביקור עם שמם וכתובתם, אבל זו לא היתה נסיעה רגילה), הורידה זה עתה ליד מלון "שרתון" שנים מן הכוכבים שמיקדו אליהם את תשומת־לבה של האומה האמריקנית במשך חודש ימים. שמותיהם שמורים במערכת, אבל לא העובדה שלדברי בובי השניים, חברי הנבחרת המהוללת של ה"מטס" הניו־יורקים, היו שתויים לשכרה אחרי שנאספו במה שנותר מרובע "האורות האדומים" בבוסטון שלוש שעות בלבד לפני חבטת הפתיחה בעוד משחק מכריע נגד ה"רד סוקס" המקומיים.

בהתרגשות שקשה לתארה סיפרה בובי – לנו, שתי הנוסעות, ובעזרת מערכת־הקשר במונית גם לכל נהגי התחנה האחרים שמן הסתם לא איחרו להעביר את המסר המתוק בעיר – ששני האויבים השיכורים מניו־יורק חזרו ללא הרף על משפט שבתרגום חופשי לעברית נקיה פירושו: "אכלנו אותה". שותפתי למונית, פאם וילסון, היתה שותפה מלאה להתרגשותה של בובי שהספורטאים הכוכבים זיכו אותה, נוסף לכל, גם ב"טיפ" מהאגדות. ("הם פשוט זרקו שטרות והסתלקו מהר, וליד המלון כבר חיכו להם אוהדים של בוסטון שקראו להם קריאות בוז"). וכי קל הדבר בעיניכם: פירוש הדבר היה שבערב הגורלי ההוא, אחרי תיקו "שנים לכל" בארבעת המשחקים הראשונים, הסתמן סיכוי ממשי שה"רד סוקס" ישיגו יתרון ממשי ב"וורלד סיריס"! במהלך חודש אוקטובר צריך היה להיות עיוור או חרש כדי שלא לשמוע ולקרוא שלוש פעמים ביום שהקבוצה מבוסטון, שתרגום שמה לעברית הוא "גרביים אדומים", מצפה לניצחון באליפות הבייסבול זה 68 שנים, וזאת חרף היותה קבוצת עילית שעשתה כבר שבע פעמים, מאז הנצחון האחרון ב־1918, את דרך החתחתים הקשה וההרואית אל ה"וורלד סיריס" אליפות העולמית, סופסוף בהישג ... שנוגע

לבייסבול, הוא על טהרת ארצות־הברית של אמריקה. ל"וורלד סיריס" מגיעים המנצחים בקרבות העזים שמתנהלים כל הקיץ במסגרת הליגה הלאומית מזה, והליגה האמריקנית מזה. המנצח ב"סיריס" הוא מי שמנצח בארבעה משחקים מתוך שבעה אפשריים.

פאם, המתגוררת בניו־יורק, התכוננה לבלות את הערב הצונן באיצטדיון פנליי־פארק של בוסטון עם בעלה ושניים מארבעה ילדיה.

בלילה הם יחזרו לניו־יורק בטיסה – חברת "פאן אמריקן" הציעה מחירים מוזלים ומספר בלתי־מוגבל של מטוסים, "עד האוהד האחרון" שירצה להגיע הביתה בשלום. ילדיה של פאם שרופים, כמובן, על ה"מטס" – הלא הם ה"מטרופוליטנס" הניו־יורקים, אבל היא עדיין שומרת אמונים ל"רד סוקס" מימי לימודיה בקולג' בבוסטון. כמוה כעוד מאה אלף איש לפחות, החיים בגולת "התפוח הגדול" אך ליבם בניו־אינגלנד. אבל קדחת הבייסבול לא היתה בשום אופן "רק" עניין שבין שתי ערים. אמריקה כולה התדכוה בנשימה עצורה במאבק האיתנים של בוסטון נגד ניו־יורק. הסימפטיה ל"רד סוקס" גאתה בכל, אהבת מיליוני הניו־יורקים שליבם היה נתון ל"מטס" היו, לפי מיטב הערכתי, מיעוט מבוטל באומה שהצתה לראות את ה"אנדרדוג" מנצח אחרי שבעים שנה פחות שתים.

האליפות, שמדי שנה מהווה את האירוע הספורטיווי האדיר של השנה, לבשה השנה מימדים כמעט מיתולוגיים שגלשו הרחק מעבר לטורי הספורט. לא היה פרשן, פובליציסט או בעל טור שהצליח לתאר מאורעות שוליים כמו הפיסגה באיסלנד, או מירוץ הבחירות לסנאט, בלי לחיזקק לעולם הדימויים העשיר של המחבט והכדור. יותר מפעם אחת נזכרה כאן מלחמת העולם הראשונה כאותו אירוע שהסתיים חודשים ספורים אחרי שה"רד סוקס" זכו ב"וורלד סיריס" בפעם האחרונה.

פרס נובל לשלום, שבו זכה בעיתוי מוצלח, הקנה לסופר היהודי אלי ויזל את הזכות לחבוט בכדור הפתיחה באחד משבעת משחקי הסידרה. למשחק אחר הגיע שר החוץ ג'ורג' שולץ מוושינגטון במטוס מיוחד של חיל האוויר – מה שגרר שאלות מביכות מסביב לתהייה מי ישלם את 11 אלף הדולרים שעלתה טיסה חגיגית זו למשלם המיסים האמריקני. בתחילת המשחק השישי זימר פול סיימון את ההמנון הלאומי "כוכבים ופסים", והעלה על פניהם של השחקנים הענקיים התרגשות שאפשר להשוותה רק להבעותיהם של הצנחנים ליד הכותל בשלום המפורסם של רובינגר ממלחמת ששת הימים. במשך שלוש דקות תמימות הם ... לא ...

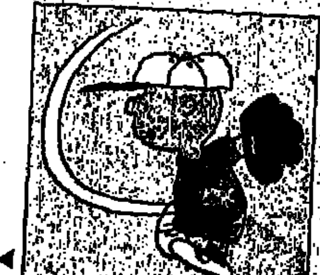
לא ירט (על כך לחלן).

משחק הסיום באיצטדיון "שאה" בניו־יורק נפתח במעמד סוריאליסטי אמיתי: צנחן חובב שנז למרכז השדה מתוך חשכת הלילה עם חופה מקושטת בסמלי ה"מטס", ונראה המאושר ... כעוד השוטרים גוררים אותו משם לניידת. לא היה קשה להידבק בהיסטריה ההמונית. פאם ירדה מהמונית סמוך לאיצטדיון, ואני המשכתי לשדה התעופה. "כבר הדליקו את הזרקורים בפנלי פארק, הגשם פסק", דיווחה בובי לשאר נהגי המוניות בקשר, ואיכשהו זה נשמע כמו שיר משיר. בשדה אי־אפשר היה להבחין בין עובדי חברות התעופה לפי מדיהם: כולם לבשו את אפודות הקבוצה האהובה. בטיסת הערב לוושינגטון הסביר לי שכני למושב, דוֹאה חשבון רוברטו אנסולי, את הטקטיקה הגאונית שבה נקט המאמן מקנמרה. כשחזרתי הביתה היה המשחק בעיצומו. שוב לא היו לי התלבטויות: ידעתי לאן אני שייכת. את ניו־יורק ממילא אינני סובלת מאז הייתי עדה להתפרצות עצישמית ברכבת התחתית. ליבי נתון לגרביים האדומים. הודעתי בקלות־ראש האופיינית למתאהבים טריים שאינם מסוגלים לצפות את שברון־הלב הכרוך בכל רומן רומנטי שתחילתו נושא יפה בעיר רחוקה.

בעלי קיבל את ההצהרה באהדה. הוא אפילו היה מוכן לסייע לי להבין מה, בעצם, מתרחש על המגרש. תצפיותיו המוקדמות, בצירוף מומחיות מסויימת בקריקט – אביו האנגלי של המשחק האמריקני – הדריכו אותי אל התגלית שבבייסבול מעמידות שתי הקבוצות היריבות זו מול זו חובט וזורק כדור לסירוגין. הזורק ("פיטצ'ר") משליך את כדור העור הקשה ממרחק כעשרה מטרים אל התופס חבר קבוצתו. החובט ("בטר") מחזיק מקל עגול ומנסה להסיט את הכדור הרחק אל השדה. אם הוא מצליח, מותר לו לרוץ לתחנה ("בסיס") הבאה במשחק. חבריו של הזורק, אנשי השדה ("פילדרס"), מנסים להחזיר את הכדור אל הבסיס לפני שהחובט יגיע אליו. אם הצליחו, או אם תפסו את הכדור באוויר, החובט עף החוצה ("אאוט"). בנקודה זוכה הקבוצה שאחד מחובטיה השלים סיבוב מלא בין הבסיסים – והגיע "הביתה".

נשמע מסובך? אומרים לי שמי ששיחק "הקפות" בנעוריו יודע בדיוק מה העניין, אבל אצלנו בבית־הספר שיחקו רק מחניים. הבייסבול מייצר שני טיפוסים של גיבורים אמריקניים: זורקים, וחובטים. צריך להיזהר מפני הנטיה השטחית לחשוב שזורקים חשובים יותר מחובטים, או להיפך. שני הטיפוסים מצטיינים במיומנות הגובלת בלהטוטנות. ה"פיטצ'רים" המהוללים מסוגלים לזרוק את הכדורים בזוויות כאלה, תוך הענקת תנועה סיבובית עזה כל־כך, שלבטר לא יהיה שום סיכוי להתערב במעופם הסילוני (תאוצת הכדור מגיעה ל־150 קמ"ש!). חובט וירטואוז הוא, כמובן, מי שיכול בכל זאת לקלוע במקלו העגול בכדור הטס – ולכוונו לכיוון הרצוי. שני סוגי הכוכבים חייבים להחליט החלטות גורליות בשבריר שניה. יש בהם יחידי סגולה – כמו רוג'ר קלמנס הנהדר של ה"רד סוקס" – המצטיינים בחבטה וגם בזריקה. ולמרות כל זה, אין הבייסבול משחק לאינדיווידואליסטים. הנקודות יכולות להיאסף רק על־ידי קבוצה. כשרונם – ולחילופין, שגיאותיהם הרות־האסון של תופסי הכדורים למיניהם, הם שיכריעו את גורל החבטה המופלאה ביותר.

האם זה מה שעושה את כדור הבסיס למשחק אמריקני כל־כך – השילוב בין הכשרון הפרטי לבין המאמץ הקבוצתי? או שמא זהו טבעו ההפכפך של המשחק שתוצאותיו כה קשות לניבוי מראש: יתרון שנאסף בעמל רב על־ידי קבוצה אחת במשך חמישה או שישה סיבובים יכול להיעלם כמחי־יד של כדור מוצלח אחר – כמו שחזו ה"רד סוקס" האומללים במשחק השישי



(המשך מהעמוד הקודם)
והשביעי של אליפות העולם שנחטפה מהם בניגוד לכל חוקי הצדק וטוב־הלב.

בבייסבול, משחק אמריקני, הכדור לא רק עגול. הוא גם קשה. הסיום הטראגי של האליפות הותיר תהיות רבות וכואבות, שמקורן בבורות לא־אמריקנית. מדוע לא שובץ רוג'ר קלמנס במשחק השביעי והמכריע? מדוע הוחלף במשחק השישי בשיראלדי המבולבל, שהתחיל לאבד את הייתרון שנראה כמעט כמונח בכיס? ומדוע הובא אותו שיראלדי עלוב שוב להחליף את ברוס הרסט המצויין במשחק השביעי, הנורא מכולם, שבו הפסידו ה"רד סוקס" סופית 5:8 לאחר שהובילו 0:2 משכנע אחרי ארבעה סיבובים שלמים? ואיזה מין צדק זה, שמחייב את בוסטון לשחק בשני המשחקים האחרונים הגורליים באיצטדיון "שאה" הביתי של ה"מטס" מול קהלה המשולהב עד לטירוף של ניו־יורק, שדחף את ה"מטס" קדימה בקול רעש אדיר שהתגלגל בכל אמריקה מחוף אל חוף?

ניו־יורק ניצחה ושלחה את ה'רד סוקס' אל "סל הניירות של ההסטוריה", כתב עתונאי מרושע אחד בבוקר שלמחרת. הוא היה במיעוט. משקיפים אחרים היו נדיבים יותר: לא ניו־יורק ניצחה, אלא בוסטון שוב הפסידה. איזה הפסד הסטורי. ה"רד סוקס" בכו כילדים מול מצלמות הטלוויזיה. בבית נפתחו בלוטות הדמעות של כל מי שרגיל להתייפח בסרטים עצובים. צהלתם של הניו־יורקים שהשתוללו עד אור הבוקר היתה כמלח על הפצעים. הדיכאון ההמוני בבוסטון בבוקר שלמחרת הגיע לממדים כאלה שמקומות עבודה מסויימים הפעילו פסיכולוגים ועובדים סוציאליים לאירגונן של קבוצות טיפוליות. המטפלים המקצועיים המליצו לנסות להפוך את רגשות הכעס והתסכול לתחושות השתתפות בצערם של השחקנים. העירייה והתקשורת נרתמו לערוך "מצעד נצחון" למפסידים, שאחרי הכל הביאו לעיר כבוד גדול גם בכך שהשיגו את אליפות הליגה האמריקנית.

מצעד הניצחון האמיתי נערך, כמובן, ברחובותיה של מנהאטן, הרגילים לקבל את גדולי העולם בגשם של נייר. שני מיליון ומאתיים אלף בני־אדם (להערכת המשטרה) יצאו לרחובות לקיים את הפולחן ההמוני. אנשים סיכנו את חייהם כדי להיתלות בגגות ובעמודים, במקום שאפשר יהיה להעיף עין בגיבורים בשר ודם. חלונות ראווה התנפצו מעוצמת הדף ההמון. בסיכום הכללי דומה שהעיר יצאה בזול: שישים וחמישה פצועים. שמונה עצורים. כתב ה"ניו־יורק טיימס" דיווח על קבוצה של חמישים נשים צעירות שכרעו ברך מול כרזת פרסומת לחלב, שבה מדגמן, בגודל טבעי, השחקן דאריל סטרוברי. סטרוברי (תות־שדה) המאושר? שפך עליו גורלו לעומת הזורק השחור של ה"רד סוקס", אויל קאן (פחית שמן) בויד, שלא שותף כלל בשלבים האחרונים של ה"וורלד סיריס". ה"בוסטון גלוב" דיווח שבקרב האוכלוסיה השחורה של העיר (וגם בין הרבה אוהדים לבנים), שורר זעם על שרק "פיטצ'רים" לבנים שותפו במערכות האחרונות.

אויל קאן יכול להתנחם בכך שעוד שנים רבות צפויות לו על מגרשי הדשא באיצטדיונים העגולים של הבייסבול האמריקני. כוכבי בייסבול אינם מתים (כמעט) לעולם, ואינם מוזקנים כלל, יחסית לספורטאים אחרים: חובט או זורק מומחה יכול להישאר בצמרת עד שנות השלושים המאוחרות שלו – גיל שבו שחקני טניס או כדורגל יכולים להתפרנס בקושי כמאמנים. המסקנה: פעם גיבור בייסבול, תמיד גיבור בייסבול. דורות שלמים של אמריקנים גדלים על המויות הרואיות שמעלליהן עוברים מאב לבן. כוכבי קולנוע יכולים רק לחלום על גילויים כאלה של אהבה והערצה. מרילין מונרו מנוחתה עדן ידעה להעריך זאת כאשר נישאה לג'ו דימאג'יו הגדול, בעלה השני, שלפי כל הדיווחים היה אהבתה הגדולה היחידה.




מילא, במה שנוגע לסקס־אפיל של שחקני הבייסבול, צריך כנראה להיוולד באמריקה כדי להתפעל. לי, בעוונותי, הם נראים גמלוניים ומרופרים מדי במקומות הלא־נכונים (הכל שרירים, או מה). והגרוע מכל: הם כל הזמן לועסים ומעלים גירה, ואחת לשתי דקות – בכל הזדמנות שהמצלמה נדבקת אליהם לקלוז־אפ – הם יורקים יריקה עסיסית ומגעילה על הדשא.

ההרגל המגעיל הזה היה בעינינו חידה מושלמת שנפתרה רק הודות לרוברט רדפורד. בערב שבו ירד גשם שלא איפשר את הסיבוב השביעי, ריחמה רשת אן.בי.סי. על הצופים המתוחים והקרינה לפניהם לפחות סרט על בייסבול (The Natural שהוקרן בישראל בשם "הטוב מכולם", סרט שנעשה על־פי ספרו של ברנרד מלמוד). רדפורד הגדול שיחק בו את רמותו של חובט אגדי בדוי, המסוגל להעיף כדור קשה ממרכז המגרש ישר למצלמתו המבזיקה של עתונאי נודניק. בין סיבוב לסיבוב הוא שם בפיו טבק לעיסה. לעיסת הטבק, שהיריקות הן חלק הכרחי ממנה, היא, ככל הנראה, חלק בלתי־נפרד ממסורת הבייסבול בת מאה ומשהו השנים, אם יש דבר שאמריקנים משתגעים אחריו, זוהי מסורת אמריקנית.

רדפורד היפה לא ירק הרבה בסרט, אבל הוא נשאר נאמן למסורת שיצר בעצמו: בסוף הסרט הוא מת על משמרתו, הפעם לטובת נצחון הקבוצה שלו במשחק. הרופאים אמנם אסרו עליו לחבוט, אבל הקבוצה חשובה מכל, ובמכה גאונית אחת הוא העלה את חבריו אל אליפות הליגה (המבטיחה, כזכור, השתתפות ב"וורלד סירייס"), ואת עצמו לעולם שכולו טוב.

ב"וורלד סיריס" השנה אף אחד לא מת, חוץ מהתקווה והחלום של ה"גרביים האדומים". הישישים הספורים שעוד זוכרים את זכייתה האחרונה של בוסטון באליפות העולם של 1918 יודעים שהם ימותו בלי לראות את ה"רד סוקס" זוכים שוב באליפות. נחמה זעירה היא שבכל זאת נוצרה כאן מסורת אמריקנית חדשה: מסורת המפסידן הנצחי שאינו מוותר לעולם. וכבר קבע מאמר המערכת ב"וושינגטון פוסט": "בעוד שנים רבות יזכרו אנשים את ה'מטס' כאותה קבוצה שניה שהשתתפה ב'וורלד סיריס' של 1986 נגד ה'רד סוקס' של בוסטון". ■

שני מיליון ומאתיים אלף איש יצאו לרחובות מנהאטן, מסכנים חייהם כדי להיתלות בגגות ובעמודים ולהעיף עין בגיבורים בשר ודם.

לאכול באנגליה

לפני שנים לא רבות, לאכול באנגליה, במסעדה אנגלית, זה היה כמעט עונש. מצרכים טובים שמקלקלים אותם בצורה מסורתית – זו היתה אחת ההגדרות הרווחות לשון הנ"ל. מזה למעלה מעשר שנים שמשהו השתנה בנוף הגסטרונומי הבריטי. התפתחות התיירות הגדולה בשני הכיוונים הביאה לפריצת דרך במטבח האנגלי ולשינוי ערכיו. היום כבר אינך חייב להכנס בלונדון למסעדה "זרה" כדי להבטיח לעצמך הנאה מארוחה. מהפכה שקטה אך משמעותית התחוללה בכמה מן המסעדות הבריטיות השמרניות ביותר. המטבחים, האיפיונים והגינונים נותרו כמרכיב מרכזי, אבל למטבח ולטבחים קרה משהו. הם נפתחו, הם צברו ידע והשפעות "זרות". פשטידת כליות ועגבניה יכולה הילו להיחשב שם כפאר היצירה.

לעומדים לסייר או לשהות בבריטניה בזמן הקרוב (בשנת קרוב) – כמה המלצות.

קפה מקסים: הסטנץ האחרון בלונדון, באיזור הסוהו. קפה־מסעדה של רשת מקסים הפריסאית, היוקרתית והיקרה. את מסעדת "מקסים" המסורתית ששכנה שם העלו לדיוטה העליונה, ואילו במקומה פתחו, בחודש אוקטובר, "קפה־מקסים" שעיצובו הוא תערוכת של ארט־נובו וסגנון בית־קפה מרכז אירופי. החרשנות הבולטת בתחום זה הם צבעי השחור־לבן הצוננים השולטים שם בכל. תערובות קצת מוזרה, קצת מנוכרת, המפתיעה אותך בעת כניסתך.

> ...המטבח האנגלי ...בשנים האחרונות מהפך ...של ממש. כיום ...כבר אינך חייב ...להיכנס בלונדון ...למסעדה ...מסעדה "זרה" ...קא כדי ...להבטיח לעצמך ...הנאה מארוחה.

אתה יכול לבוא ל"קפה־מקסים" לשתייה או לנגיסה קלה, אך רוב הבאים מבכרים לאכול שם ארוחה של ממש, צהריים או ערב. בשעות העומס, אם לא הזמנת מקום מראש, ישיבו את פניך ריקם. יש עדיין קסם רב בשם "מקסים" ואם אתה יכול לאכול שם ארוחה מלאה שתעלה לך בין 15 ל־20 לירות ולספר אחר־כך, כבדרך אגב, ש"אתמול סעדתי צהריים ב'מקסים'" – מי יחמיץ הזדמנות כזו?...

◆

סלמון טרי בתחמיץ עם ניחוח כרנדי ושמיר, או בייצי שליו עם אבוקדו ופרוסות בשר חזיר, או מאפה של פטריות יער וקישואים ברוטב יין לבן – אלה כמה מן ההיצעים ב"קפה־מקסים" לפתיחת ארוחה. אפשר להמשיך בדגים ופירות־ים או במיני בשרים, כמו כבד עגל מטוגן בכננות ורוטב פיקנטי; או צלעות עגל בגריל מלוות בחמאת אנשובי וכו' וכו'. הכל מוגש בהידור אסתטי בידי מלצריות ומלצרים צעירים, לבושים בגוונים השולטים במקום – שחור־לבן.

מלון "קווין" בצ'סטר: אם אתה מתגלגל במקרה לצ'סטר, שהיא אחת מערי השדה הנחמדות ביותר באנגליה, גם יפה, גם מעניינת, גם קומפקטית מאוד ובעיקר בעלת מרכז קניות גדול ומקסים שישביע את כל תאוות הרכישה של הישראל הנוסע – אם אתה מגיע לשם, נאמר ברכבת, כדאי לך להשתכן ב"קווין־הוטל". זהו מלון גדול, מאוד אנגלי, שהוקם עוד במאה הקודמת אך עבר כמובן חידושים ושיפוצים מבלי שאלה יגרעו מאופיו השמרני וממרכיבי הנוחות שהוענקו למלונות בימים עברו. המלון שוכן בדיוק מול תחנת הרכבת, ומלבד חדרים גדולים מאוד ושרות טוב יש בו מסעדה לגמרי לא רעה, בה אתה יכול לתגוג, בין היתר, בארוחות בוקר "פראיות" ביותר.

"קווין־הוטל", כמו הרבה בתי־מלון אנגליים טיפוסיים, מציע לאורחיו ארוחת בוקר עשירה, מדהימה במיגוונה, בכמויותיה ובהרכביה. מרבית המנות המוצעות מוצגות לראווה ולנטילה עצמית על גבי דלפקי השרות־העצמי. את המנות ה"עיקריות" אתה מזמין מהמלצר ומקבל לשולחנך. בעת הסיור וההתבוננות בהיצע שעל גבי הדלפקים הכורעים תחתם אתה זקוק לנסיון, לכושר אבחנה ולשיקול־דעת נכון כדי לדעת מה, כמה ובאיזה סדר לקחת; כמה לאכול ועל מה לוותר כדי להותיר מקום סביר למנה העיקרית החמה שיביא לך המלצר. בהקשר זה רצוי לעקוב אחרי הג'נטלמנים האנגלים, שככל שהם דקי־גזרה, ארוחת הבוקר שהם תוקעים לתוכם ממש מדהימה.

טוב, בואו נתחיל במסע. לוקחים מיץ פירות כלשהו. נוטלים קערה וממלאים אותה ב"קורנפלייקס" או בזרעוני חמניות. יוצקים את החלב. לא להתבלבל בין הקנקנים. יש שם גם חלב חמוץ לשתייה נטו. ממשיכים הלאה. לוקחים יוגורט, או כוסית שמנת סמיכה־חמצמצה. מתלבטים ליד מבחר הגבינות הרכות, הקשות־למחצה והיבשות. ממשיכים הלאה. דגים מלוחים, כבושים ומעושנים. "קיפר" תם. מוותרים על ביצה קשה וגם על מיני הבשרים הקרים, המעושנים והמלוחים, שהרי אלה יהיו לכם במנה העיקרית. עוברים להתלבט באגף דברי המאפה, שם מיני לחמניות רגילות ומתוקות, עגולות ומוארכות, לבנות וכהות. שם גם לחמים כאלה ואחרים, בגטים ומה לא. ויש עוד קערות עם ירקות טריים, שלמים וחתוכים. ואחר־כך החמאות והדבש והריבות. ויש קערות עם פירות רגילים ועם פירות טרופיים אקסוטיים. כשכל מה שבחרת מאלה כבר על שולחנך, יבוא המלצר עם הקפה שהוזמנת מראש ויבוא מלצר נוסף לשאול מה ירצה אדוני להזמין. שכחת שיש גם מנה עיקרית לכל החגיגה הזו. הנפוצה ביותר: זוג ביצים ("עין") עם פרוסות קרל וזוג נקניקיות כהות וקצת פטריות שמפיניון ועגבניה אחת שלוקה־למחצה. אל תתפלא אם בשולחן השכן תראה את הצלחת המסורתית הזו מגיעה כשבצד כל הנזכר לעיל נערמים גם כמה רבעי תפודים מבושלים. אחרי ארוחת בוקר שכזו, אם אתה מצליח לקום ממקומך ולפסוע העירה, סימן שתהיה מסוגל כעבור 12 שעות לשוב ולאכול ארוחת ערב. על ארוחת צהריים אין מה לדבר.

◆

אנחנו, מכל מקום, הסתובבנו לאחר־מכן כל היום ברחובות העיר ועתיקותיה, במרכזי הקניות המקסימים שלה, בגנים שלאורך נהרה. עם ערב מצאנו עצמנו שוב בחדר האוכל של "קווין־הוטל" הזכור לטוב.

פתחנו את ארוחת הערב בלגימת יין ארוס מקומי, שנקרא "כווה". אחר כך הגיע מרק עגבניות טריות, כמו שאנחנו אוהבים – חמצמץ־מתוק־מתובל, עם "קרוטונים" הצפים על פני חלקתו. מולנו אכלו פטריות שמפניון, עשויות בחמאה ושום. כמנות עיקריות קיבלנו נתחי כבש ברוטב מתוק, על בסיס של דבש, וכרע עוף ברוטב של שמנת, תפוח־עץ וסיידר אלכוהולי. פלחים אפויים של תפודים וסלט ירקות (שהיו בו גם ענבים וגזיזים של תפוחי־עץ) היוו את התוספת למנות העיקריות.

לקינוח – עוגת תות־שדה ענקית, רוויה בשמנת ממותקת, וכמובן קפה. האוכל טוב. רמת העריכה והשרות מרשימים. המחירים לא בשמיים: כ־10 לירות לסועד, כולל המסים, לא כולל משקאות. בלונדון, למשל, ארוחה כזו במקום כזה עולה לפחות כפליים. כדאי, איפוא, מכל הבחינות, להגיע לצ'סטר.

מלון "קווין" בצ'סטר: ארוחת בוקר עשירה, מדהימה במיגוונה, בכמויותיה ובהרכביה.

מאו"ל



דיור

שאנל

קאסטלבז'ק

יממוטו

מונטנה

בתצוגות אופנת האביב והקיץ הבאים שהסתיימו לא מכבר בפאריס ניכרה מגמה עיקרית אחת: זו המבשרת שעדיין הכל הולך, הכל מותר. צמוד וקצר בצד ארוך ורחב, לבנים, שחורים ואפורים מול השתוללות של הגוונים הכי עזים בפסים ונקודות, הדפסים וכתמי צבע, השפעות רוסיות ודרום־אמריקניות יחד עם יצירות המעצבים היפנים מול עיצובים איטלקיים וצרפתיים מהסוג היותר "סולידי". הפעם ליקטנו כמה מהדגמים היותר מיוחדים ויוצאי־דופן, החושפים והנועזים, אלה שהמעצבים אוהבים לשלוח אל מסלולי התצוגה אבל הם לא בדיוק נועדו להימכר בסלונים ובבוטיקים. כשרואים אותם, גם מבינים למה.

שרות "גאמא"
צילומים: "גאמא".

קהלני מִדוֹר לדרור

(המשך מעמוד 26)

...ים האורחיים. בעיקרון, עבודה בצבא זה משהו אחר. ...יש לו טענות שהשרות סוחט אותו, שלא ישרת.

– אין לכם תחושה שבין ה"מרכבה" ל"לביא", ...ההדגש משום על פיתוח טכנולוגי, הולך היום ...ואבד מה שהיה סעם הנשק הסודי של צה"ל – ...האיש?

אביגדור: "לא רואה שום סתירה. משקיעים ...במטות כי בלעדיהן אי אפשר, אבל משקיעים גם ...באנשים כי בלעדיהם לא יהיה מי שילחץ על ...הכפתורים. חייל כמו דרור לומר לא רק לנהוג בטנק ...ולהפעיל במיומנות את המערכות המשוכללות ...והמתוחכמות. מטפחים אצלו גאוות יחידה ומסורת ...צבאית. משקיעים הרבה בחינוך שיכשיר אותו ...להיות טובה. עוסקים בהכרת הארץ. מחדדים את ...הקשר שבין אהבת הארץ ושיפור דרכי הלחימה ...שיעזרו להגן עליה".

דרור: "הפיתוח הטכנולוגי נותן לנו תחושה ...שאנחנו מקבלים את הטוב ביותר ושעושים הכל שלנו ...לא יקרה מה שקרה לפני עשרים שנה עם ...הטריונים, שהלוחמים הרגישו כהם כמו במלכודת. ...כלי משוכלל הוא לטובת האדם. ככל שהוא משוכלל ...יותר, אתה מרגיש בתוכו יותר בטוח, הביצועים ...המשוכללים וזה בדיוק ההיפך מהתחושה של ללכת ...לאבדון".

– אבל דו"ח ואלך, למשל, דיבר על השתרשות ...הבינוניות בצבא. בציבור מדברים על תופעת ...ראש הקטן, והתחושה הקיימת היא שיש ירידה ...במוטיווציה.

אביגדור: "את דו"ח וואלך קראתי בסראקאזם. התופעה שהוא מדבר עליה כאילו מפקד בינוני מטפח פקוד בינוני וכן הלאה, מתוך חוסר יכולת להתמודד – התופעה הזאת יכולה להתקיים באופן תיאורטי. אבל זה לא מה שקורה בשטח. ואם יש מקרה בודד כזה, אני לא יודע וגם אסור להקיש לגבי הכלל. המערכת שלנו לא נותנת לטובים להידחק הצידה. גם הטובים אינם מסכימים להידחק אלא עומדים בתוקף על קבלת זכויות הקידום שלהם וקבלת תפקידים הולמים לכישוריהם. צריך לחזור ולזכור שהאנשים נמצאים במערכת הזאת קודם כל בגלל אידאולוגיה וערכים מאד ברורים. אין שום זוהר בלהיות מפקד בכיר בצה"ל, אלא הרבה הקרבה והרבה עבודה קשה".

„הצבא לא בינוני. ואני גם לא מקבל שהולך ופוחת הדור. כשהייתי חוגר, 30 אחוזים מהפלוגה שלי לא ידעו קרוא וכתוב, ולא יותר מעשרה אחוזים היו בוגרי תיכון. היום רוב החיילים בוגרי תיכון. הם מכירים טוב יותר את הארץ. אבל הפחדים והלבטים שלהם הם אותם פחדים ולבטים שהיו לנו. מה נשתנה? החיילים של היום אולי יודעים יותר טוב לדבר על הפחדים והלבטים האלה מהחיילים שהיו אתי בפלוגה".

דרור: "אני לא יודע מה זאת אומרת שאין מוטיווציה. אצלנו כל הפלוגה רצתה ללכת לקורס מפקדים. אז על איזה ראש קטן מדברים? מלחמת של"ג אולי השפיעה רק במובן שלא רוצים ללכת ללבנון. אבל זה לא השפיע על ההחלטה ללכת לקרבי. ובקשר לבינוניות – אם בוחנים את חוות הדעת שחיילים מתבקשים לתת היום על מפקדיהם, לא הייתי אומר שהם לא ראויים. החיילים מודעים לזה שבעצם הם מפקידים את חייהם בידי המפקד. חייל לא ייתן חוות דעת טובה על מפקד בינוני. עובדה שבבחינה כזאת שערכו אצלנו, התברר שהחיילים בוטחים במפקדים שלהם".

– ואם חזרנו למלחמת לבנון, האם מה שקרה לכם בעקבותיה, עם ההרגל הזה לחפש אשמים אחר פעולה צבאית שלא הצדיקה את הציפיות, לא גורם לכם לחשוב שלפעולה הבאה מוטב לצאת עם עורך־דין צמוד?

אביגדור: "אני חי באמונתי. חשוב לי רק שדרור ידע כי כל נסיון להכפיש את שמי הוא ללא תעודות! אבל את יודע מה? (הוא צוחק) יכול להיות שלא יזיק לפני הפעולה הבאה לשים בכיס את מספר הטלפון של עורך־הדין".

דרור: "אני לא יודע למה בדיוק את מתכוונת. אבל אם זה קשור באבא שלי, מה שיש לי להגיד זה שאני מאד מאמין וגאה בו. זה הכל".

★

הולכים לעשות סיור בבית. את כל הקומה השניה בנה אביגדור לבדו, וכמובן גם את הגג. אחר־כך דרור יעזור לו להתקין רעפים על המוסך שהם בונים. אביגדור מציג בגאווה לא מוסתרת את הנגריה שלו. כל רגע פנוי הוא מבלה שם. בונה כסא, שולחן, משהו. אם באים אורחים לשיחה בטלה הוא מקבל אותם בנגריה. העיקר לא לבטל זמן. אנשים עושים איתו השוואות לרפול. דרור צוחק. לדעתו, אבא שלו עושה יותר. דרור קהלני. בן של אגרה חיה. רק אל תגזימו עם הפאתוס.

סמדר בת־אדם



חיים ואוהבים



על חרדת הנאום

הרגע הפחות נעים בשעה שאתם מתפתים לצאת מן הבית החם ולהופיע ולדבר בפני ציבור קר של למעלה מתריסר אנשים – דהיינו: לשאת נאום – הוא כאשר היו"ר מציגה אתכם („האורחת שלנו הערב" וכו'). לא שהיא אומרת דברים בגנותכם. להיפך. ודווקא בשל כך אינכם יודעים להיכן לשאת את מבטכם. האם לשוות לפרצופכם מבע של צניעות ולהתבונן הישר קדימה, האם לחייך באי־נוחות לעצמכם, או, פשוט, לקשקש מעט על הנייר ולא לשאת עיניים למעלה עד הסוף המתוק של ההצגה?

אבל הרגע הכי נעים בכל העניין הזה של הנאום הוא הרגע שלאחר הסיום. אז באים אל קיצם פרפורי־בטן של כמה ימים, פחדים של הופעה בפני אולם כמעט־ריק וחרדה של רגע־לפני תחילת הנאום, כאשר אתם מדמיינים לעצמכם קהל מאוכזב, לא מתעניין, או מה שגרוע יותר – שיכחה טוטאלית של כל מה שביקשתם לומר (והרי את ה"נייר" הגואל שכחתם, כרגיל, בבית).

אומרים שבמשך השנים הולכת חרדת הנאום ומתפוגגת, אבל מנסיוננו ומנסיון אורטורים גדולים טאתנו פי כמה – למדנו שבמציאות אין זה כך. ההתרגשות אינה נעלמת, ותמיד ביום ההרצאה/ נאום/ הופעה אנחנו שואלים את עצמנו מרוע, לעזאזל, הסכמנו להשתתף באירוע, איזה שד השיא אותנו, בשביל מה זה טוב, למה לנו כל זה וכן הלאה. ותמיד אנחנו נודרים נדר שזוהי הפעם האחרונה, לעולם ועד – ויותר לא. אבל בינתיים, במשך השנים עד שנקיים את נדרנו, למדנו אי אלו דברים בנושא הזה של נאומים:

● כאשר מושיבים אתכם ליד שולחן הכבוד בחברת הנשיאה וסגניותיה ויתר הנואמים, שם אתם מצפים לתורכם בעוד לקהל מוגש הקפה פלוס עוגה והפטפטת עדיין בעיצומה – זהו החלק הקשה ביותר של הנאום שלכם, עוד בטרם פתחתם את הפה.

● לארגונים רבים המזמינים אתכם לבוא ולהרצות – לא איכפת על מה תדברו, כל עוד הגעתם בזמן ואינכם מדברים שעה ארוכה מכפי שנקבעה.

● כאשר מקום ההרצאה הוא אולם מסוג אודיטוריום עליכם לדבר פי שניים מאשר במקום בו מגישים גם קפה פלוס עוגה. שהרי לאודיטוריום מגיע הקהל במטרה אחת ויחידה: לשמוע אתכם.

● אם אורך ההרצאה הוא, להלכה, חצי שעה – היא אורכת, למעשה, שלושה שבועות: מספר ימי הכנה, יום תמים כדי להגיע אל מקום האירוע ולחזור ממנו, ושבועיים כדי להילחם בפחדים ולדאוג שמא תיכשלו.

● היו"ר המציגה אתכם אינה מכירה אתכם כמעט, ולמרות כל הפרטים הביאוגרפיים שדאגתם לספק לה – נדמה לכם שהיא מדברת־על, משבחת־את ומחמיאה למישהי שאתם משתוקקים להידמות לה.

● אם האירוע הוא חגיגי – מושיבים אתכם, בדרך־כלל, ליד האישיות החשובה של הארגון, שהיא אדם מבריק וקל־שיחה. אלא שאתם כמעט לא מסוגלים לומר דבר חכם אחד מפני שכל מעייניכם נתונים עתה לפחדים־מפני־ההרצאה־שבטח־לא־תצליח־לכם. וכך אתם יושבים דמומים, מחייכים חיוכים מאולצים, מקשיבים ולא שומעים את בת שיחתכם המתחילה אז לחשוב כי שלחו לה בטעות לא את המרצה המבוקשת.

● הקהל שדווקא קל יותר לדבר אליו הוא קהל של אלף איש ומעלה. הכל מוכן מראש על הנייר, גם הבדיחות, ולא צריך ליצור עמו קונטקט אישי. קהל קשה עשרת מונים הוא ציבור של 50 בני־אדם היושבים בבית פרטי שורות־שורות ומצפים שתשלפו להם מן השרוול חוכמות בקצב של מכונת־ירייה. אם לא כבשתם את הקהל הנ"ל בחמש הדקות הראשונות – העניין אבוד. אתם מדברים אל מומיות, ומרגע לרגע לשונכם יותר לעה בפיכם.

● כאשר מקום הנאום הוא מחוץ לעיר ואתם מגיעים שעה קצרה לפני־כן לאכסניה ומחליפים בגדים – תמיד מתגלה פנצ'ר כשנייה שלפני היציאה מן החדר: רכבת בגרב, כתם של איפור על החולצה שאינו ניתן להסרה במים, חגורה שנשכחה בבית ושפתון בצבע הכי לא מתאים ללבוש.

● יושבות־ראש יצירתיות מכינות הקדמה פלוס קטע מיוחד להצגת המרצה באורך המשתווה לאורך ההרצאה. המצב הקשה ביותר הוא כאשר האדם המציג אתכם מנסה להיות משעשע, הקהל לא נמצא אתו בראש אחד ואתם יושבים על הבמה, מנסים להתחבא מאחורי דוכן הנואם, מתפללים שההקדמה האומללה הזו תיגמר כבר ומנסים לחשוב מה תוכלו לומר מיד (אבל מיד!) לקהל כדי לשבור את הקרח. כמובן שבדיוק אז שום דבר לא עולה בראשכם, ובלית ברירה אתם חוזרים בפעם ה־318 על הפתיח: „נו, טוב, אז לאחר ההספד ששמענו זה עתה...".

● ישנם נואמים ומרצים הנוהגים להביא עמם בני זוג, ילדים וקרובי משפחה. לאחר נסיונות לא מוצלחים („אנ'לא יורעת, אבל תמיד כשאתה מגיע – אני כל־כך מתרגשת והעניין פשוט שוקע...") יש לנו תירוץ הגיוני להשאיר את המשפחה בבית: „גם אתם לא לוקחים אותנו לעבודה. וזו עבודה. אז מה, מנהל בנק לוקח את אשתו שתהיה אתו בלשכתו?"

● הדבר המוזר בעניין הזה של נאומים והרצאות הוא שאתם בטוחים שקלעתם למטרה לאחר שאמרתם משהו משעשע והקהל הגיב בצחוק. אבל אם אתם אומרים משהו רציני, לעניין, ומקווים שאמרתם דבר טוב ונכון – אין לקהל דרך להוכיח שהוא קלט את המסר, ולכם אין דרך לאבחן זאת.

● תמיד יושבים בשורות הראשונות הטיפוסים הנרדמים־קבוע. לא צריך לקחת זאת באופן אישי. אבל רצוי מדי פעם להיות קצת סדיסטים, להרים את הקול ולראותם מתעוררים בבהלה.

● בתום האירוע, בשלב השאלות/תשובות, תמיד מתגלה מישהו המביך את כולם בסידרה של שאלות מטופשות. אתו עוד ניתן להסתדר. קשה יותר להסתדר עם מטורפים־לדבר־אחד, שואלי השאלות כאורך של נאום, ורשעים שרוצים להחריב את האירוע.

● אפילו כשאנחנו גרועים (וזה קורה), תמיד באה מישהי ואומרת: אויש, כמה שהייתם נפלאים. אבל כאשר רוב רובו של הקהל נותר מנומס אך מרוחק לאחרי שאתם יורדים מן הבמה – אתם יכולים להיות בטוחים שהקריירה שלכם כתור נואמים מבוקשים התנפצה זה עתה.

● תמיד ישנו מישהו המודה לכם בהתלהבות על ש„הגעתם למקומנו וכיבדתם אותנו וכו'", וזאת כאשר שילמו לכם כדי לעשות זאת.

● כמה שלא ישלמו למרצה – לטכנאי המיקרופונים תמיד ישלמו יותר. לא רק בשל חוק היצע וביקוש, אלא בגלל שלומיאליותם של המרצים בענייני ה„גועל נפש" וגם בשל בטחונו של הארגון המזמין כי למרצים ולנואמים מזומנת שעה תמימה של אגו־טריפ לא נורמלי, ואפשר לשלם בזה בגן הילדים, בחנות הבשר ובתחנת הדלק.

● מרצים ונואמים – בצד אמנים וציירים – הם האנשים שתמיד מצפים מהם להופיע בהתנדבות. לא ברור למה אין ציפיות כאלה מופנות אל רואי חשבון, סיידים, שרברבים ומשפטנים.

תמר אבידר

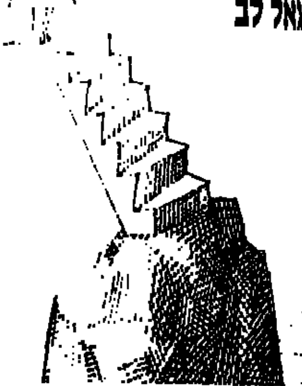
הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 14 ל־20 בנובמבר

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
כשמישהו מרגיז אתכם, אין טעם למוצא את חמ־ עס על הסביבה. האושר שלכם יבוא דרך יחסי קירבה ואהבה, אם תדעו לא לחבל בהם. בתחום הביתי צפויים חילוקי דעות לא חמורים עם שותף או בן זוג.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
יש לכם אופציות גדולות, אך אם מדובר בתחום העבודה, יהיה עליכם להסתפק השבוע בתוצאות דלות בלבד. כל מיני דברים ופרויקטים עשויים להסיח אתכם ממסלולכם. כדאי להתמקד עם ראוותנות של שותף.

פנטהאוז
יואל לב



תעלומת שתי התיבות

כאשר הצליח סופסוף ניר להתקרב לרגש שניתן היה בקושי לתרגמו למשהו כמו אהבה, קשר את עצמו דווקא לנערה שאפה נראה שבור. אורי מעולם לא הבחין באף השבור [illegible] הוא חיבב את הצעירה החייכנית, שופעת החיים, לפעמים היתה נשארת לישון בחדרו של ניר. בבית [illegible] חופש מוחלט יכול ניר להביא לחדרו את מי [illegible]. גליה תמיד היתה מנומסת. אורי לפעמים [illegible], אבל השתתק לאחר שגליה טענה שהוא בסך הכל [illegible].

לא היתה זו הנערה הראשונה וודאי לא האחרונה [illegible] עולה אל הפנטהאוז ונסגרת בחדרו של ניר עד [illegible]. גליה, שהיתה קרובה אל ניר יותר מאשר אורי, [illegible] על סודו זה מכבר: חוסר היכולת שלו לאהוב [illegible], מין חוסר כשרון מוזר שבו – כפי שהתבטא – אינו מצליח להתקשר לאף אחת מהן. „לפעמים מישהי מזיזה לי משהו ליום או יומיים, אבל אם זה פרפרים – הרי שאורך החיים שלהם הוא בדיוק כאורך חיי הפרפר".

לא פעם חשה גליה עצב כאשר ראתה את מצעד הצעירות היפות הנסגרות בחדרו של ניר ונעלמות לאחר כמה ימים. עצב לא על הנערות, אלא על בנה שלה, שאין בו כשרון ויכולת לאהוב. „אני לא יודע, אמא", אמר לה, „אולי זה הדור שלנו. זה לא רק אני. גם חברי כאלה. אף אחד מאתנו לא מצליח לאהוב באמת. אנחנו קוראים על זה בספרים, רואים את זה בסרטים, אבל לגבינו זהו תחום בלתי מושג".

★

אורי טען שזה פריו המר של החופש המוחלט. „איך את רוצה שהחבר'ה האלה יתאהבו אם כבר בלילה הראשון הצעירות נכנסות איתם למיטה? כשניר פוגש בקמפוס סטודנטית, וכבר למחרת מביא אותה הביתה והיא ישנה איתו? הכל נעשה כל־כך פשוט עד שהם מתחילים להשתעמם מהמין כבר בגיל 23".

הדברים הללו העלו על פניה חיוך. הרי בסופו של דבר, גם הרומן בינה לבין אורי היה חפוז ומהיר, ואף־על־פי־כן הוא מחזיק מעמד כבר 25 שנה. אבל אורי נסחף בהסבריו: „תמיד הוקסמתי מהיחסים בין סבא וסבתא שלי. אני זוכר שכשהיתה בת 80, באתי לבקר אותה במחלקה הגריאטרית. כבר בקושי נשמה, בקושי דיברה. סבא עמד לידה, וכאשר יצא לרגע, אמר לי: 'תשמור על האוצר שלי'".

חוסר הכשרון לאהוב היה מין סממן שאיחד את החבורה החביבה של גברים צעירים שנהגה לשבת במטבח עד שעות הלילה המאוחרות, לפלוש למקרר, להכין טוסטים, לקחת פירות, לזלול ולהתענג על ידירותם של גברים שאינם צריכים להאבק זה בזה על חסדיה של אשה.

"שיחות המטבח" שניהלו היו ציניות והפריחו עוד אווז בירייה ובגבה של גליה. הם דיברו על כך שימצאו אשה מסודרת, עשירה, משום ש„במילא לא כדאי לבזבז זמן על אחת שיש אולי סיכוי לאהוב אותה". שיחות קרות ומפוקחות שהיו מזעזעות במיוחד משום כנותן.

את אורי זיעזעו־דווקא שיחות אחרות. כמו שהם לא ידעו לאהוב נשים, היתה לו הרגשה שהם אינם יודעים גם לאהוב את הארץ שבה נולדו. כשדיברו על יחסם למדינה השתמשו באותן מלים, ונגלה אותו חוסר יכולת לאהוב. זה היה מבהיל. הם דיברו על־כך שאולי יסעו לאמריקה, אולי לאירופה. שאין להם שום מחוייבות או קשר לארץ הזו ש„אינה נותנת להם כלום", וגם הם אינם חשים כלפיה משהו מיוחד חוץ מהנוחות של להיות בין ידידים.

אורי שהיה יושב בסלון והקולות הגיעו אליו בקושי הצליח לכבוש זעקת זעם. נושא יחסם לנשים הטריד אותו פחות, ועל כך היה מסוגל לסלוח להם (בניגוד לגליה). אבל לגבי אדישותם למדינה בה נולדו...

פעם בלילה, אחרי שיחה כזו, אמר לגליה בכעס: „הם מקבלים הכל כמובן מאליו. לכן הם לא יודעים להעריך דבר. הם לא יודעים לאהוב נשים משום שהם משיגים אותן בנקל, והם לא יודעים להעריך את הארץ בה נולדו משום שמהיום בו פקחו כאן את עיניהם לא נאלצו להתאמץ. הם קיבלו בית מוגן, רמת־חיים טובה, בטחון כלכלי, גב של הורים בעלי מעמד".

★

אורי מצא עצמו מתידד עם הצעירה החדשה שלא דמתה לשרשרת הנערות שניר נהג להביא הביתה בדרך־כלל, יפות, חטובות ודומות האחת לשנייה עד שבקושי יכולת להבחין ביניהן. זו היתה מיוחדת. היו לה עיניים גדולות ועצובות, כאילו נשאה איזה עלבון עמוק. מין ייחוד שכבש את לבו של אורי אבל דומה שלא נגע בניר.

אורי זוכר שיחה לילית עם הצעירה הזו. ניר היה צריך לחזור הביתה בתשע בערב, אבל התעכב. יתכן שיצא לבלות עם ידידיו. גליה יצאה לפגישה עם חברותיה. שניהם ישבו על המרפסת, ואז, באווירה השקטה שנוצרה, סיפרה לו הצעירה את פרשת האף השבור והעלבונות שסחבה.

„אמא היתה אומרת לי תמיד שנולדתי יפה, והייתי יפה עד שהאח שלי שבר לי את האף במכת מקל כשעריין הייתי ילדה קטנה. במשך שנים שנאתי אותו, ושנים סחבתי את העלבון הזה של העיוות עד שלפני זמן קצר נפגעתי בפני. כשעמדו לנתח אותי, סיפרתי לרופא שהאף שלי נשבר כשהייתי קטנה, ושאלתי אותו אם בהזדמנות זו שהוא כבר עומד לנתח אותי, אפשר לתקן את האף. הרופא חייך, ואמר לי משהו מדהים: 'ילדתי החביבה, את נולדת כך. אפך מעולם לא נשבר'. באותה שנייה הבנתי שפשוט נולדתי מכוערת. אחי, ששנים ארוכות שנאתי אותו, לא עשה לי מאומה".

הנערה עם האף השבור נעלמה מחייו של ניר כמו שנעלמו האחרות. רק אורי המשיך לזכור אותה. היא הטרידה את מנוחתו. עיניה הגדולות והעצובות, הצמאון שלה לאהבה. חוסר היכולת של ניר להעניק לה אהבה. המום הארור הזה של אנשים שחיים בלי לאהוב...

אולי בגלל זכר השיחה שלו עם הנערה „שבורת האף" ואולי משום שרצה פעם אחת להביא את השקפת עולמו בפני בנו וחבריו נכנס אורי ערב אחד למטבח, למבטיהם התמהים של הצעירים שלא היו רגילים לחברתו, וסיפר להם את סיפור שתי תיבות הסיגרים.

„שני חברים קיבלו מתנה. כל אחד מהם קיבל תיבה מהודרת ובה סיגרים ריחניים, גדולים ומבושמים. הראשון הוציא מדי יום לאחר ארוחת הערב את הסיגר הגדול, היפה והטוב ביותר שיכול היה למצוא בקופסה, ועישן אותו בהנאה. גם חברו הוציא מדי יום סיגר מהקופסה, אבל הוא תמיד בחר את הקטן והעלוב ביותר, כדי לשמור לעצמו לאחר־מכן את הסיגרים הטובים. מקץ חודש סיימו שניהם לעשן את כל הסיגרים שקיבלו. הראשון עישן תמיד את הסיגרים המובחרים והטובים, ואילו חברו – את הסיגרים הצמוקים והעלובים. אתם מזכירים לי את השני. בלי להרגיש אתם שולחים יד אל התיבות שלכם ומוציאים מהן תמיד את הסיגר העלוב...".

הורוסקופ (המשך)

[illegible] (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
[illegible] ושילים יהיו מתנים מאוד השבוע, וכן גם [illegible]. אולם כל תזכורת לבעיות הבלתי־פתו־ [illegible] שנותרו מאחור עלולה להעכיר את מצב־ [illegible]. החברה עלולות לצוץ עכשיו אי־הב־ [illegible].

[illegible] (20 בינואר עד 18 בפברואר)
[illegible] לעשות קניות, אבל את ענייני הקריי־ [illegible] לדחות לשלב מאוחר יותר. בתחום הבי־ [illegible] אולי לא שמים לב, אך יכול להיות שא־ [illegible] מדי. יציאה לבילוי תיטיב לתרפות [illegible].

[illegible] (19 בפברואר עד 20 במארס)
[illegible]. במצב־רוח טוב בימים אלה, עדיין [illegible] אתכם לוויכוחים אידאולוגיים שעלו־ [illegible] יחסים עם חברים. בכלל, השבוע יכו־ [illegible] בעיות בתקשורת. בבית, לעומת זאת, [illegible].

[illegible] (21 במארס עד 19 באפריל)
[illegible] עלויות כספים עלולים להעסיק [illegible]. אל תדברו על הצלחותיכם, כדי [illegible] את קנאת הסובבים אתכם. נסו לגלות [illegible] מצב־רוח של חבריכם ולפעול בהת־ [illegible].

[illegible] (20 באפריל עד 20 במאי)
[illegible] לדחות ענייני קריירה. אולם בתחום [illegible] מצליחים יפה. נסו לא להיות רגי־ [illegible] עם הסביבה. לא כדאי להב־ [illegible] בימים אלה. שותפים ובני־זוג זקו־ [illegible] לב.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
זה זמן טוב ליצירת קשרים, אך את העבודה האי־ מיתית השאירו לשבוע הבא. נסו להמנע למיני־ מום את החיכוכים עם הסביבה. מצב־הרוח שלכם משופר יותר בשעות הערב, אך אל תתאמצו לע־ שות רושם.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
המעט שלכם יחלוף במהרה, אבל אם תהיו מצו־ ברחים ותקפצו עם אנשים שקרובים אליכם, הדבר יפגע באושרכם. דברים חיוביים יבואו אלי־ כם באמצעות ידידות. אתם זקוקים לזמן להיות לבד עם עצמכם.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
השבוע יתכנו חדשות טובות בתחום הקריירה, אולם יכול להיות שהסובבים אתכם לא יגיבו כמו שצריך, משום שהם טרודים בבעיות משלהם. נו־ שא העסקים ועניינים ביתיים דורשים טיפול, אך בערב כדאי לצאת.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
טיולים ישכו לכם הנאה, אולם יכול להיות שאתם יותר מדי חסרי סבלנות, ונואש הרבה תשיגים מהיורים בתחום העבודה. האנרגיה שאינכם מסכי־ מים עם עקרונותיו של מישהו אינה מצדיקת ביק־ ורת חריפה מצדכם.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
צפויות מספר התפתחויות חיוביות בתחום העבו־ דה השבוע. אולם עדיין תצטרכו להישמר מפני ביזבוזים. קניות המבוססות על גחמות פתאומיות ותיונה בלי־ספק לא מוצלחות. התחום הרוחני מודגש עכשיו.

בעמוד זה מבחר מהודיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר.
ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

הימאים התפטרו – שותקו 8 אניות ישראל בחיפה

צוותות 8 האניות הישראליות העוגנות בנמל חיפה והמונים כ-350 ימאים הגישו הבוקר בעליפה את התפטרותם לרבי-החובלים. הם הודיעו שיעזבו את אניותיהם בעבור 24 שעות, כלומר מחר ב-8 בבוקר. לפי החלטת האיגוד הארצי של הימאים יתפטרו צוותות כל האניות הישראליות שיגיעו לנמל חיפה.

צוות האניה "אילת" המונה 58 איש, שהגיש את התפטרותו עוד אתמול אחה"צ, יעזוב את האניה היום בשעה 5 אחה"צ. צוות האניה "הדר" שהגיעה אמש לחיפה אחרי קבלת ההחלטה, התפטר אף הוא. עיקר הסכסוך בין מזכירות הימאים לבין הועד הפועל של ההסתדרות נתגלע כאשר הועד הפועל עמד על כך שלשכת העבודה של הימאים תהיה מסונפת ללשכת העבודה הכללית, דבר שלו מתנגדים הימאים בתוקף. התנגדות הועד הפועל לדרישת הימאים לאשר להם לשכת עבודה עצמאית נובעת מהחשש שזה עלול להיות תקדים לגבי אגודות מקצועיות אחרות.

סטלין נעדר

התהלוכה הצבאית המסורתית לציון המהפכה הסובייטית הוחלה היום ב"כבר האדומה". את המצעד קיבל המרשאל רודיון מלינובסקי שבאחרונה שימש מפקד הצבא האדום במנדז'וריה.

ואסילי סטאלין, בנו של סטאלין, פקד על חיל האויר שהשתתף במיצעד. כאשר החל המצעד שידר רדיו מוסקבה ש"מחשבות כולנו נתונות עכשיו לסטאלין הגדול" וע"י כך הוכן שסטאלין עצמו אינו נוכח במיצעד.

לא סטאלין ולא מולוטוב השתתפו אמש באסיפה בתיאטרון "בולשוי" שנערכה לציון יום המהפכה.



נציגי ישראל ועבר הירדן עוברים בכביש הראשי של לטרון לתתקנת הקו הטלפוני לטרון – שער-הגיא בהתאם להחלטת ועדת שביתת הנשק הישראלית – ירדנית. האזרח הוא המהנדס ריינהרד מהנהלת משרד הדואר.

תובע הצבת שלטי אזהרה כדי למנוע חציית גבול בטעות

הצעה להצבת שלטים עם ציור אדם חבוש כפיה ועקאל, אשר ישמש אזהרה לתושבים שלא לחצות את הגבול – הובאה במסקנתו של חוקר מקרי המוות בירושלים אשר חקר מקרה הריגתו של עולה חדש ע"י הלגיון הערבי.

לפני זמן מה נורה ונהרג ע"י חיילי הלגיון הערבי בגבול הספר של בית צפפה אליהו סראויה בני סותו, לפי טענת הלגיון הערבי, לחצות את הקוים כאוור זה.

בחקירה הוברר כי הוא עולה חדש אשר הגיע למחנה העולים "תלפיות" יומיים לפני שנורה.

בסברו כי הוא נמצא בשטח ישראל טייל בסביבה, התקרב לקווים ואז נורה ונהרג ע"י הלגיון.

שכונה חדשה במקום "נורדיה"

עירית ת"א ורשות הפיתוח ניגשות לעיבוד תבנית להקמת שכונה חדשה על אדמת שכונת נורדיה במרכז העיר, הכוללת את הצריפים בחלק מרחוב בהרשוב ורחוב המלך ג'ורג'.

הבוקר הוכרז על תחרות פומבית בין אדריכלים ומהנדסים לתכנית בינוי השטח, שתקיף רחובות חדשים, בנייני מגורים, בתי-ספר, מרכז מסחרי וכו'.

האדמות הנטושות שייכות לבעלים ערביים הנמצאים בחו"ל. העיריה החליטה לסלק את שכונת הצריפים, המכערת את מרכז העיר. חלק מדיירי הצריפים ישוכנו בבנייני מגורים החדשים שיוקמו במקום.

רשיש עומד להבחר היום ראש עירית פ"ת

שינויים מרחיקי לכת בהנהלת עירית פתח תקוה עומדים לחול היום עם ביצוע הסכם בין מפא"י והפועל המזרחי בדבר התפטרותו של ראש העיר מ. קראוסמן מראשות העיריה ובחירתו של פ. רשיש לראש העיר.

פ. רשיש, כבר התפטר מתפקידו כסגן ראש העיר וכן מ. איידלמן מפועלי אגודת ישראל. רק נציג מפ"ם, הסגן ד. טבצ'ניק, נשאר על כנו, כדי שיהיה מי שינהל את הישיבה.

רוזן השיב ב"לאו" מוחלט

בשבועות האחרונים נעשו גישושים מצד ראשי מפא"י לצרף את המפלגה הפרוגרסיבית לקואליציה הממשלתית – גילה אמש נשיא המפלגה הפרוגרסיבית ד"ר פ. רוזן בישיבת הועדים של מפלגתו.

מר רוזן גילה, כי תשובת הפרוגרסיבים היתה לאו מפורש ושם הודיעו כי יצטרפו רק לקואליציה מורחבת וימשיכו להילחם למטרה זו, שהשעה מחייבת אותה.

מר רוזן הודיע, כי מפלגתו תנקוט קו אופוזיציוני בכנסת, שאין פירושו כי מפלגתו תצביע תמיד נגד הממשלה. עוד השבוע יוגשו ע"י המפלגה לכנסת הצעות חוק לביטול זרמי החינוך, הקלות ניכרות בהיתרי היציאה ובשיטת מס הכנסה.

הגירה מוגברת מלוד לעבר לים

קרוב למאה ישראלים היגרו מישראל בחמשת הימים האחרונים. הם עזבו את הארץ בדרך האויר מלוד.

רוב המהגרים יצאו לקנדה ואוסטרליה ומיעוטם לארצות אירופה. רוב המהגרים לאירופה עוזבים את ישראל בדרך כלל בדרך הים, מנמל חיפה.

בין המהגרים – הרוב עולים חדשים לרבות תושבי מעברות, אולם מספר הותיקים – ואף של ילידי הארץ – הולך וגדל.

מספר המהגרים עלה באופן ניכר בשבועות האחרונים, ומראה נטיה לעליה מתמדת.

בידון על שכינה בולגרי כיהודי

בית דין גרמני בהאמבורג דן גרמני למאסר שלושה שבועות על אנטישמיות ועל העלבת בולגארי בכינוי "יהודי". הגרמני אלכסנדר וורדארצ'יק, בן 66, נמצא אשם בצעקות "הסתלק, יהודי, לך לארץ ישראל" בשעה שהבולגארי איוון בויאדייב התנגש כמעט במכוניתו בקרון חשמלית.

בויאדייב אמר בבית הדין כי לא נעלב על ידי הכינוי "יהודי" אלא הגיש את תלונתו מטעמים עקרוניים.

טרומן מציע לאייזנהאור להיות מועמד הדמוקרטים

"ניו יורק טיימס" מודיע כי הנשיא טרומאן הציע לגנראל אייזנהאור לתמוך במועמדותו לנשיאות בבחירות ב-1952 כמועמד הדמוקרטים אך הגנרל אייזנהאור לא קיבל הצעה זו.

חברי כנסת מבקשים העלאה

נוכח העליה הכללית ביוקר החיים הציעו מספר חברי כנסת להעלות באופן מתאים גם את משכורות חברי הכנסת. המשכורת של חבר הכנסת אינה צמודה לאינדקס והיא קבועה על פי החוק.

"חרות" תצורף לקואליציה בר"ג

שינויים עומדים לחול בימים הקרובים בהרכב הקואליציה ברמת-גן. תנועת החרות, שהיתה כ-4 השנים האחרונות מחוץ להנהלת העיריה, תצטרף עתה לקואליציה. ראש העיר מר קריניצי עומד להודיע על כך בישיבת מועצת העיריה ביום ה'.

מועדון מטיילי מעריב

חגיגת תיאטרון בלונדון

10 לילות בלונדון בהדרכת שחקן התיאטרון הקאמרי אורי לוי.

תאריך החופשה: 26.12 – 5.1 (חנוכה)

★ 5 מההצגות הטובות בעיר
★ סיור באוקספורד ובסטראטפורד
★ סיור מאחורי הקלעים של התיאטרון הלאומי
★ מלון במרכז לונדון, ארוחת בוקר

טיול שבת וחברה לציבור הדתי

★ **בירושלים:** סופשבוע מהנה בהווי דתי בחג החנוכה (2–3.1.87) במלון זוהר.

★ **ימי כף ושבת חברה בחמת גדר ובקיבוץ לביא.** תאריכי החופשות: 9–10.1.87, 16–17.1.87.

מצוקי דרגות

★ **ימי טיול ברכב מדברי.** תאריכי יציאה: 29.11 13.12. המחיר: 33 ש"ח לאדם כולל ארוחת צהרים בשטח.

★ **חופשת חנוכה לצעירים,** כולל שני ימי טיול ברכב מדברי, לילה בכפר הנופש, ולילה בשטח (בשקי שינה) תאריך החופשה – 28–30.12.

★ **קורס גלישה.** תאריך 11–13.12, פרטים והרשמה: „מועדון מטיילי מעריב" רח' קרליבך 2 ת"א טל. (03)439207.

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב"
מערכת „מעריב", רח' קרליבך 2, תל־אביב, טל' 03-439207
פתוח ברציפות בין השעות 8.30 עד 18.00

חגיגות כדורגל בלונדון

4 ממשחקי הצמרת בליגה האנגלית בימי חג המולד והשנה החדשה. בהדרכת אבי מלר פרשן כדורגל האירופי של „מעריב".

★ **27.12 ווסטהאם – ווימבלדון**
★ **28.12 ווטינגהאם – לוטון.**
★ **1.1 צ'לסי – ק.פ.ר.**
★ **3.1 טוטנהאם – ארסנל (משחק בוקר)**

אפשרות לחזות במשחק נוסף בלונדון אחה"צ.

★ מלון במרכז לונדון ארוחת בוקר
★ לראשונה: סיור מודרך בהיכל הכדורגל האנגלי – איצטדיון „ווימבלי"

תאריך החופשה: 5.1 – 26.12.

מועדון מטיילי מעריב

לדתיים ולשומרי מסורת

חברת „גשר" בשיתוף עם „מועדון קוראי מעריב" מציעה חופשות חנוכה לציבור הדתי.

★ **8 ימים בלונדון,** כולל מלון וארוחת בוקר, סיורים בלונדון, הצגות תיאטרון מלווה ישראלי. תאריכי היציאה: 30.11, 28.12 (חנוכה), 25.1.87.

★ **12 יום פריז ולונדון.** 5 ימים בפריז ו־7 בלונדון, כולל מלון ארוחות בוקר, סיורים מודרכים בשני ערים, טיסה לפאריז חזרה מלונדון. תאריכי יציאה: 26.11, 24.12 (חנוכה) 21.1.87.

★ **10 ימים בשוויץ.** 7 לילות במלון „אדלוויס" בסנט. על בסיס חצי פנסיון ושני לילות בציריך, ארוחות בוקר, כרטיס לכבות תופשי בשוויץ ל־8 ימים. תאריכי יציאה: 4.1.87, 18.1, 1.3, 8.3.

★ **ארה"ב. 19 יום מחוף לחוף.** טיסה לטורונטו ומשם דרך מפלי הניאגרה לוושינגטון, אורלנדו, סן פרנציסקו, יוסמיטי פארק, לוס אנג'לס, לאס וגאס, ניו־יורק. תאריכי יציאה: 1.12, 22.12 (במהלך החנוכה) 16.1, 16.2, 16.3.

טיולי סתיו וחורף למצרים

„מועדון מטיילי מעריב" וחברת „נאות הככר" ממשיכים במסורת הטיולים למצרים.

★ **8 ימים לקהיר לוקסור ואסואן**
הלינה במלונות בדרגת דה־לוקס. המחיר: 475 $.
תאריכי היציאה: 26.12; 27.12; 11.1

★ **8 ימים לקהיר לוקסור ואסואן**
הלינה במלונות בדרגה ראשונה. המחיר: 415 $
תאריכי היציאה: 16.11; 7.12; 26.12; 27.12; 25.1

★ **6 ימים למצרים תחתית**
המחיר: 235 $.
תאריך היציאה: 28.12

כל הטיולים כוללים: נסיעה הלוך ושוב באוטובוסים, חצי פנסיון, מלונות ע"פ רמת הטיול, כניסות לאתרים וההדרכה המעולה של מדריכי „נאות הככר".

ספארי בקניה

9 ימי ספארי בשמורות המערביות והר קניה
או
16 ימי ספארי בשמורות המערביות והמזרחיות של קניה
ביצוע: „נאות־הככר"
תאריכי היציאה: 25.12 (חנוכה), 26.2.

